

# POSTER SUNUMLAR

## A GRUBU

### TÜRK EĞLENCE KÜLTÜRÜNDE SPOR'UN YERİ

**Burçin YURDAGÜL**

Beden Eğitimi Öğretmeni ve Spor Tarihi Araştırmacısı ,

#### ÖZET

Bu çalışmada Eski Türklerde ve Osmanlı döneminden günümüze kadar olan süreçte tarihsel geleneğe bağlı olarak devam etmiş olan eğlence kültürünün ve bu sosyal olgunun içinde barındırmış olduğu sportif aktiviteleri ve bunun toplumsal yaşama olan katkısı değişen, gelişen yönleri ve nedenleriyle tespit edilmeye çalışılmıştır.

Eski Türk toplumunda ve tarih süreci içerisinde yer bulmuş olan Türk geleneklerinde sosyal yapı içerisinde büyük rolü olan şenlik kültürünün spor faaliyetleriyle zenginleşmesi, Türk milli kültürünün ana hatlarını oluşturmuştur. Coğrafi ve iklim şartları iktisadi hayat, cihan ülküsü, ferdiyetçilik gibi faktörler şenliklerin dolayısıyla spor faaliyetinin yaygınlaşmasında, tür ve tarzlarının ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Eski Türklerden, Selçuklulardan, Osmanlı'ya toplum yapısında şenlik ve spor kültürünü görebilmek mümkündür. Eski Türklerde sportif faaliyetler genel itibariyle toy, yuğ merasimlerinden ve av şenliklerinden oluşmaktaydı. Milli, dini ve devlet toyları, düğün toyu, sünnet ,evlenme, av partileri, ilk doğum, tahta çıkma, yabancı elçiler önünde yapılan gösterilerden ibarettir. Bu gösterilerdeki sportif faaliyetler ise güreş, ok atma, kılıç gösterileri, atlı sporlar ve at yarışları cirit, gülle atma, yağlı direğe tırmanma, yaya yarışlarıdır.

Eski Türklerde çeşitli sebeplerle halkı bir araya getirmek amacıyla düzenlenmiş olan şenliklerde yemek yedirmeyi ve eğlendirmeyi tanzim eden eğlenceler de mevcuttur. Bu şenlikler milletin bir arada birlik ve beraberlik duygusu içerisinde hareket etmesini sağlayan önemli faktörlerden biridir.

Türkler, gerek göçebe gerekse yerleşik düzende beden kültürüne ve spor hareketlerine büyük önem vermişlerdir. Tarih boyunca spor faaliyetlerini kadınlı erkekli yapmışlardır. Spor eğlence şekline dönüştürmüşler, düğün törenleri ve gelenekleri içine katmışlardır. Bir genç evlenmek istediğinde, ata binmesi ve güreşmesi gibi beceriler aranmaktaydı. Milli ve manevi değerlerle iç içe ve kültürden ayrı olmayan özelliği ile milli kültürün şekillendirdiği spor faaliyetleri Türk toplumunun karakteristik bir özelliği durumuna gelmiştir.

Buna bağlı olarak da Osmanlılar da, Orta Asya'dan getirdikleri çeşitli sporları yapmayı sürdürmüşlerdir. Osmanlıda şenlik demek; çarşı, pazar, cami, medrese, ev, sokak, zengin, fakir herkesin sevinmesi ve sevindirilmesi demektir. Heyecan demektir. Osmanlı da düzen fikri başta gelmektedir; ve şenlik düzeni şenlik başlamadan önce

inceden inceye hazırlanırdı. Düzenlenen bu şenlikler devletin siyasi, içtimai ve iktisadi durumunu yansıttığından dolayı çok büyük bir önem arz etmekteydi. Özellikle bu şenliklere davet edilen yabancı elçilere devletin gücü gösterilmeye çalışılmış ve bu bir devlet stratejisi olarak kullanılmıştır. Sergilenen bu şenliklere katılan elçiler şenliklerdeki gücü ve ihtişamı sık sık ifade etmişlerdir. Gerek içeriye gerek dış dünyaya karşı şenliklerin siyasi, devletin ve onun tek sembolü Padişahın üstünlüğünü ispatlayan bir yönü de bulunmaktadır. İçerisi için tüm kesimlerin karşımı sonucu bunlar arasında ki, uyuşmazlıklar, karşıt görüşler şenliğin havası içinde eritilmekteydi. Şenliklere katılan yabancı konuklar üzerinde en derin etkiyi bırakan sportif faaliyetlerdi. Bunun en önemlisi ise okçular ve özellikle at üstünde oklu gösteriler yapanlardı.

Osmanlı toplum düzeninin ve devamlılığının sağlanmasında düzenlenen şenliklerin büyük bir önemi ve bu şenliklerin düzenlenmesine verilen büyük bir önem vardı. Bunu en iyi ifadeyle III Ahmet'in şu sözleriyle açıklamak mümkündür:

“ Biz ki cihan devletinin haşmetini göstermek için bir düğün isteriz, tez zamanda hazırlıklara başlana. Halkın açını doyurmak, halkın çıplağını giydirmek, halkın mahsun olanını sevindirmek; budur saltanatın vazifesi ” dir.

Osmanlıda düzenlenen bir kısım şenlikler ise yenilgilerden ve felaketlerden sonra bunun kamuoyundaki çöküntüsünü unutturmak için düzenlemişlerdir. Örneğin; Fatih Sultan Mehmet'in 1450 yılında sonuçsuz kalan Akçahisar kuşatmasının başarısızlığını örtmek için Edirne'de Sitti Hatunla evlenişi parlak bir düğünle kutlanmıştır. Yine Kanuni Sultan Süleyman Viyana başarısızlığından sonra 27 Haziran 1530 yılında düzenlediği görkemli şenlik ile orduya moral vermek, yenilgiyi içeride ve dışarıda unutturmak amacındaydı.

Tarihin en eski dönemlerine kadar inildiğinde, Türk topluluklarında düzenlenen tören ve şenliklerin oldukça çeşitli ve yaygın olduğu görülmektedir. Eski Türklerden günümüze kadar bu coğrafyada yaşayan Türk toplulukları tarafından binlerce yıldır yaşayan ve yaşatılan şenlikler önemli geleneklerden biridir.

Toplumsal ve tarihsel koşullar göz önüne alındığında sporun toplumsal , ekonomik ve kültürel yapı ile sıkı ilişkiler içinde olduğu görülür. Toplumsal kurum olarak sporun diğer toplumsal kurumlarla olan karşılıklı etkileşimi toplumsal gerçekliğin oluşumunda etkili olmuştur.

## KAYNAKLAR

- 1) AFYON, Akif, Yakup, TUNÇ, Ali, Beden Eğitimi ve Spor Tarihi, Konya,1997.

- 2) ARSLAN, Mehmet, “Türk Edebiyatında Manzum Sürnameler”, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları: 195, Ankara, 1999.
- 3) ATABEYOĞLU, Cem, 1453-1991 Türk Spor Tarihi Ansiklopedisi, Foto Spor Gazetesi Yayını, İstanbul,1991.
- 4) GÖKYAY, Orhan Şaik, Dedem Korkut Kitabı, İstanbul,1973
- 5) İŞCAN, Fehmi, Türklerde Spor, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü Yayını, No:55 Ankara,1988.
- 6) KAHRAMAN, Atıf, Osmanlı Devletinde Spor, Kültür Bakanlığı Yayınları: 1697, Başvuru Kitapları Dizisi: 27, Ankara, 1995.
- 7) KUNTER, Halim, Baki, Eski Türk Sporları Üzerine Araştırmalar, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul,1938
- 8) “Osmanlıda Spor”, Sempozyumu, Konya, Selçuk Üniversitesi, BESYO, Konya, 2000.
- 9) ÖGEL, Bahaeddin, Türk Kültürünün Gelişme Çağları II, MEB, İstanbul,2001
- 10) ÖGEL, Bahaeddin, Türk Kültürünün Gelişme Çağları, TDAVY, No 46, İstanbul,1988
- 11) ÖNGEL, Hasan, Basri, Türk Kültür Tarihinde Spor, Kültür Bakanlığı Yayınları: 286, Ankara,2001.
- 12) ŞAHİN, H., Murat, Türk Spor Kültüründe Aba Güreşi, Ankara 1999.

# M. K. ATATÜRK'ün SPOR ve SPOR EĞİTİMİNE BAKIŞI

**Özden TEPEKÖYLÜ\*, Mümine SOYTÜRK\*, Sadi YILMAZ\*\*, Hatice ÇAMLIYER\*\*\***

\*C.B.Ü. Sağ. Bil. Enst. Bed. Eğt. ve Spor Öğretimi A.B.D, Y.L. Öğrencisi

\*\*C.B.Ü. Eğitim Bilimi Uzmanı, Felsefe Öğretmeni

\*\*\*C.B.Ü. Bed. Eğt. ve Spor Öğretimi A.B.D, Öğretim Üyesi

## ÖZET

Cumhuriyetin temelini atan M.K.Atatürk ülkenin diğer sorunları içinde spora da büyük önem vermiştir. Türk halkına spor bilinci kazandırmak amacıyla okul müfredatlarının içerisinde beden eğitimi programlarının yer almasını sağlamıştır. Türkiye'nin uluslararası temsilini, Türk milletinin rekreasyon ve sağlık amaçlı spor yapmasını her fırsatta vurgulamıştır. Cumhuriyet kültürü ve bilinci için kurduğu halkevlerinin etkinlik programlarında yer verilmesi için bütün bu çalışmaları desteklemiştir. İhtiyaç duyulan spor sahaları için gerekli imkanları sağlamıştır. Olimpiyatlar dahil olmak üzere tüm spor aktivitelerini gerçekleştirmek amacıyla, maddi kaynak sağlanmak için o dönemin hükümetine gerekli direktifleri vermiştir. Kadınlarımızın her alanda yer almasını savunan M.K.Atatürk, onların yaşam boyu spor aktivitelerine katılımını da vurgulamıştır. Böylece spora tarih boyu savaş eğitimi amaçlı önem veren Türk kültüründeki bakış açısı çağdaşlaşabilmiştir. Bunun yanı sıra kültürümüzün ürünü olan ata sporlarımıza da önem vermiştir.

Her konuda monist (tekçi) yaklaşımdan kaçınan M.K.Atatürk Türkiye'de spor eğitime de prüalist (çokçu) bir yaklaşım getirmiştir. Bu bağlamda çağdaş sporun gerekliliklerini Türkiye'nin yakalayabilmesi için Avrupa'ya spor eğitimi amacıyla uzmanlar göndermiştir. Diğer alanlarda olduğu gibi bu alanda da ileriye görebilmiştir.

Günümüzde de beden eğitimi ve spor; yetişmekte olan nesillerin temel kaynağı olan insana, fikren bedenen sağlık kazandıran bir faaliyet planı olarak kabul edilmektedir.

## GİRİŞ

Toplumun bireylerinin nitelik ve nicelikleri mevcut eğitim sisteminin bir ürünü olarak adlandırılabilir. Adlandırma çerçevesinde eğitim sisteminin ülke ihtiyaçlarına ve çağın gereksinimlerine uygun olarak geliştirilmesi gerektiği söylenebilir. Bu bağlamda, geleneksel eğitim sisteminde sportif etkinliklerin salt beden eğitimi olarak algılandığı bireyin bilişsel, duyuşsal, toplumsal boyutlarına katkısının göz ardı edildiği ifade edilebilir.

Cumhuriyetin temelini atan M.K.Atatürk eğitimde millilik ve milli kültür gibi değerlerin üzerinde önemle durmuş eğitimin milli olması gerekçesini “*Milli olmayan eğitim, yüzyıllardır süren felaketlerimizin temel sebeplerindendir.*” diyerek açıklamıştır.(MEB der.). M.K.Atatürk birbiri ardına yaptığı yeniliklerle Türk ulusunu batılı uluslar arasına katmaya çalışırken kendi kültürel değerlerimizden uzaklaşmadan, yüzyıllar sürecektir gelişmeleri kısa bir zamanda gerçekleştirmeyi amaçlamıştır. M.K.Atatürk 20 Mart 1923’te Konyalı gençlere yaptığı konuşmada kendi benliğine sahip olmayan bir toplumun ne felakete düşeceğini şöyle açıklamıştır. “*Dünyanın bize hürmet göstermesini istiyorsak, evvela bizim kendi benliğimize ve milliyetimize bu hürmeti hissen, fiilen davranış ve hareketlerimizle gösterelim; bilelim ki milli benliğini bulamayan milletler başka milletlerin avıdır.*” (MEB der) Buna göre milli eğitimde milli kültürün önemini vurgulayan M.K.Atatürk “*Şimdiye kadar takip edilen eğitim-öğretim biçimlerinin, milletimizin geri kalmasında en önemli sebep olduğu kanaatindeyim. Onun için milli eğitim programından bahsederken eski devrin asılsız uydurmalarından ve yaradılışımızla hiç alakası olmayan yabancı fikirlerden, Doğudan ve Batıdan gelebilen tesirlerden tamamen uzak, milli karakterimiz ve tarihimizle uyumlu kültürü kastediyorum. Çünkü milli dehamızın tam olarak gelişmesi ancak milli kültürle mümkündür. Herhangi bir ecnebi kültürü, şimdiye kadar takip edilen yabancı kültürlerin yıkıcı neticelerini tekrar ettirebilir.*” diyor.(MEB der). Kültür kazandırma ve kazanım yani kasıtlı kültürleme ise eğitimidir. Bu kapsamda ele alındığında, spor eğitimi de bir kasıtlı kültürleme etkinliğidir; çünkü spor eylemdir. Sporda eylem yetisi ise spor yapmaktan ve spor yapmaya ehil olmaktan fazla birşeydir. Çok boyutludur, zengin ve toplumsal bir olgudur Çünkü birey spor eğitimi sayesinde spor üstüne düşünmeyi de öğrenir. Bu da spor kültürünü oluşturur. Spor kültürü birikimine sahip olan birey düzenli spor yapar, nitelikli seyirci olur, spor üzerine konuşur ve yazar. Bu birikimi; bilişsel, devinişsel ve duygusal boyutları ile yaşam boyu canlı tutar. (gıyasettin demirhan)

Her ülkenin eğitim sisteminin ilkelerinin, hedeflerinin, değerlerinin belirlenmesi farklılıklar gösterir. İyi eğitim görmüş bilinç bir toplumun varlığını, yeni inkılapların ve cumhuriyet yönetiminin yerleşmesi ve yaşamasının ön şartı olarak gören M.K.Atatürk (MEB der) spora da memleketin diğer konuları içinde büyük önem vermiştir.. Ölümünü takip eden günlerde o zaman yalnız Avrupa’nın değil, dünyanın en ünlü spor gazetesi olan ve Fransa’da yayınlanan “L’Auto”, yayınladığı geniş bir makalede Atatürk’ün spora verdiği büyük önemi uzun uzun överken şu satırlara yer vermişti:..*Dünyada ilk defa beden eğitimini mecburi kılan devlet adamı o oldu. Yalnız kağıt üzerinde ve nutuklarda değil, bunu bilfiil yerine getirdi. Stadyumlar ve çeşitli spor merkezleri tesis ettirdi. Halkevlerinin spor kollarını bizzat tesis etti ve milletin kaderine hakim olduğu günden itibaren Türkiye’de spor gittikçe artan bir önem kazandı.*” (Atatürk ve spor).

Bu çalışmada amacımız; beden eğitiminin bilişsel, devinişsel, duygusal ve toplumsal yönlerinin daha o günden farkına varan M.K. Atatürk’ün spor ve spor eğitimine bakış açısını o dönemdeki söylevleri ışığında günümüzle bağdaştırarak incelemektir.

## **Türlerde Spor**

Spor tarihi; insanın doğa koşulları ile tanışarak, ona uyması doğada egemen olmaya başlaması ve kendini korumak için tek araç olan vücudunu ve kaslarını geliştirmesiyle başlar. Başlangıçta spor insanların

fazla enerjilerini boşaltmak, sağlık ve güzelliklerini koruyup geliştirmek, serbest zamanlarını değerlendirmek, barışa katkıda bulunmak ve ticari yarar sağlamak gibi amaçlar için yapılmadığı bilinmektedir.

Savaşların beden gücüne dayandığı çağlarda, spor, savaşa hazırlık dönemini oluşturmaktaydı. Bu dönemde Türkler de savaşa yönelik işlevleri olan sporları yapmışlar ve desteklemişlerdir. Gerek yarı göçebe gerekse yerleşik düzende spora çok yakın olmuşlar, spora zaman ayırabilmişler; tarih boyunca spor faaliyetlerini kadınlı erkekli yapmışlardır. Hunlar, Göktürkler, Harzemşahlar, Samanoğulları, Selçuklular, Osmanlı Devleti ve diğer Türk devletlerinde güreş, avcılık, atıcılık, okçuluk, binicilik, kılıç, yaya koşuları, atlama, ağırlık kaldırma, labut atma, g r z ve topuz kullanma, cirit,  ğen, polo, g kb r , tep k, tomak, matrak, kayak gibi sporlar büyük aşamalar göstermiştir.

Türklerde spor, savaşcı gücün etkisiyle ortaya çıkmıştır denebilir. Savaşların beden gücüne dayandığı devirlerde, yaptıkları sporlarla bedenlerini ve zihinlerini savaşa hazırlamaktaydılar. Çünkü o zamanlar bedenener g c l  askerlere ihtiyaç vardı. Türkler gerek tabiatla mücadelelerinde gerekse düşmanla yapılan savaşlarda sporun değerini çok iyi anlamışlardır. Çocukların g c l  olmasını temin için spora fevkalade önem vermişlerdir. (Türk kültüründe spor.)

Bu açıklamalara bağlı olarak tarihsel süreç içerisindeki yaşantılarında eski Türk toplumlarının yüksek bir beden kültürüne sahip olmalarına karşın, Enderun okulları bir yana bırakılırsa Tanzimat düşüncesinin getirdiği yeni eğitim ve  ğretim kurumlarının oluşumuna kadar sivil okullarda beden eğitimi ile ilgili bir ders yoktu. Böyle bir ders, ilk olarak “**Riyazet-i bedeniye**” adıyla 1867-68  ğretim yılında Fransa örneğine göre kurulan Galatasaray Sultani’nin programlarında yer almıştı. Edinilen bilgilere göre bu dersin egzersiz türleri, Fransız Amaros ve F.L. Jahn cimmnastiğinin bileşiminden oluşuyordu. Hiçbir bilimsel temeli yoktu ve tümüyle g rg ye dayanıyordu. Önceleri yabancı öğretmenler, daha sonra yine Galatasaray Sultani’sinden yetişen Faik Bey ( st n  dman) tarafından okutulan bu ders, insanın yalnızca kuvvet, dayanıklılık ve bazı becerilerini geliştirmeye yönelik, anlamı olmayan bir takım bedensel egzersizlerdi. (Adnan Orhun). Oysa spor, insanın salt bedenini değil, bütünlüğünü eğitmek için gerekli bir araç ve eylemdir. Bu bilince sahip olan M.K. Atatürk savaştan çıkmış yorgun Türk milletine tekrar hayatıyet vermek amacıyla 1923’te oluşturduğu Heyetti  lmiye’nin ilk toplantısında önemli kararlar almıştır. Bu kararlardan en önemlisi olan beden eğitimi  ğretmeni yetiştirecek okulun açılması; sonuçlarını 1926 yılında vermişti.  stanbul apa Kız Muallim mektebinde bunun için bir kurs açılmış yöneticiliğini ise  sve cimmnastiğinin yurdumuzdaki öncüsü Selim Sırrı Tarcan, bizzat yapmıştı. Bu kurs için  sve’ten biri bayan iki  ğretim  yesi getirilmiş, yetenekli öğretmenlerin dışında silahlı kuvvetlerimizden de subay istenmişti .Dokuz ay süren bu kursta başarı sağlayanlar, yurt dışına gönderilmiştir. Böylece beden eğitiminde ilk büyük atılım gerçekleşmiştir. 1923 yılında Ankara’da Gazi Eğitim Enstitüsünün bünyesinde beden eğitimi bölümünün açılması d ş n lm ş ve ertesı yıl Alman Kurt Danias bu bölümü faaliyete geçirmişti. Daha önce yurt dışına gönderilenlerin dönmesiyle ilk beden eğitimi kadrosu kurulmuştu.

Beden eğitimi ve spor uzmanları olarak ilk yılların durumu şöyleydi:

*Öğrenim yılı ve Mezun sayısı:* 1934-35öğrenim yılında 23, 1935-36 öğrenim yılında 27, 1936-37 öğrenim yılında 11, 1937-38 öğrenim yılında 30, 1938-39 öğrenim yılında 20 kişi olmak üzere toplam 111 mezun vardı.

Yurt dışına gönderilenlerden Vildan Aşır'ın çeşitli makalelerine Türk Spor Kurumu Dergisinin 1936-38 yılları arasında spor makalelerine rastlamaktayız. Bunlardan bazıları; “Türk İzcilik Tarihine Kısa Bir Bakış”, “Antrenör Kursu Açıldı”, “Eski Yunanlılarda Spor”, “Eski Olimpiyatlarda Disk ve Cirit” ve “Koşular”dır.

## **Herkes İçin Spor**

Atatürk, Türk Milletini, insanlığın uygarlık kuran ve uygarlık taşıyan bir parçası olarak algılamakta ve Türk tarihini insanlığa olumlu katkıların yapıldığı pozitif bir tarih olarak değerlendirmektedir. O'nun için Türk insanına yapılan haksızlıklara karşı olmak aynı zamanda insanlığa yapılan bir haksızlığa da karşı olmaktadır. Atatürk insanı bütün değerlerin kaynağı olarak algılamakta ve insan zaaflarının ve çelişkilerinin akıl ve sevgi ile yok olacağını, düşmanlıkların anlamsız ve yersiz olduğunu vurgulamaktadır. İnsan ve özgürlük sevgisi ile bundan kaynaklanan hoşgörü Atatürkçü felsefenin en temel imperatiflerinden biridir. Atatürk için insan sevgisi bir kültürel bağlılığın geçerli olduğu bir millet sevgisini gerektirir. Kendi milletini seven ve geçmişi ile övünen başka milletlere ve tarihe de saygılı olacaktır. (<http://www.merih.net/ata/wata/wataturk01.htm>). Bir fikir ve eylem adamı olan M.K. Atatürk bu hümanist yaklaşımla; sporun ilk öğreticilerinin yetiştirilmesi ve beden eğitiminin belirli esaslara bağlanmasıyla, sporun, kasıtlı kültürlenme yoluyla nesilden nesile aktarılmasının ilk adımını atmıştır. İnsanın yaşam kalitesini arttırdığı bilinen egzersizlerin herkes için gerekliliğini: “***Türk sosyal bünyesinde spor hareketlerini düzenlemekle görevli olanlar, Türk çocuklarının spor hayatını yüceltmeyi düşünürken sadece gösteriş için herhangi bir yarışmada kazanmak azmiyle spor çizmezler. Esas olan, bütün yaştaki Türkler için beden eğitimi sağlamaktır.***” (A. Ve spor cem s133) diyerek belirtmiştir. Türk milletinin rekreasyon ve sağlık amaçlı spor yapmasını her fırsatta vurgulamıştır. Bunları gerçekleştirmek için halkevlerini desteklemiş, ihtiyaç duyulan spor sahaları için gerekli imkanları sağlamıştır.

1933 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi Matbaası'nda basılan ve Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı Genel Merkezi tarafından yayınlanan; Hollanda Milli olimpiyat Komitesi Asbaşkanı Schorro ile ünlü mimar Wells tarafından yazılmış bulunan “Jimnastik, Oyun ve Spor Binaları İnşa ve Tesisi İçin Rehber” kitabı, Atatürk Türkiye'sinde spor tesisleri konusunda atılan ilk adımı teşkil etmişti.

Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı Başkanı Aziz Bey (Akyürek) bu kitabın önsözünde şunları yazıyordu:

*“...Ta köylere varıncaya kadar memleketimizin her tarafından meydana getirilmelerine ok büyük ihtiyaç hissedilen oyun ve spor sahalarının iyi şartlar altında tesisi işinde spor klüplerine, köy ve nahiye, belediye ve vilayet ve mektup müdürlerine faydalı olacağı ümidiyle türkçeye çevrilmiştir. Bu münasebetle muhterem Vali ve Kaymakamlardan istirhamımız şudur:*

1- Köy ve şehir halkının nüfus miktarına göre tesisi lazım gelen oyun ve spor yerlerini gösterir bir köy ve şehir planı yaptırmak,

2-Beşer senelik programlar altında bu yerleri tedricen tesis etmek,

3-Bu yerlerin idamesi için mahalli bütçelerden muntazam yardımlar temin etmek...”

Büyük bir ölüm kalım savaşından çıkmış ve bir enkaz üzerinde kurulmuş gencecik Türkiye Cumhuriyeti’nin henüz 10. yaşını kutlamaya hazırlandığı günlerde ülkenin onca sorunu arasında spor tesisleri konusunun ele alınmış bulunması Büyük Atatürk’ün spora verdiği önem ve değerin bir başka ifadesidir.

Atatürk zamanında yurdun pek çok bölgelerine spor alanları ve salonlar ile stadyumlar yapılmıştır. 1937 yılı başında Afyon, Aydın, Bursa, Diyarbakır, Edirne, Elazığ, Eskişehir, Isparta, İzmir, Kastamonu, Kırklareli, Kocaeli, Konya, Kütahya, Manisa, Muğla, Samsun, Seyhan (Adana), Sivas, Tekirdağ, Trabzon ve Zonguldak illeriyle Ayvalık, Beşiktaş, Eyüp, Karşıyaka ve Nazilli ilçeleri spor tesisleri bakımından en kazançlı durumdaki yurt köşelerimiz olmaktadır. 1937-1938 yıllarında bu alanlar için saha ve tesis konusunda o zamanın parasıyla 415.000 lira harcanmış, başta Uludağ ve Elmadag olmak üzere iki önemli dağımızda da dağcılık ve kış sporları tesisleri yapılabilmesi için ayrıca tahsisat ayrılmıştı. Bu arada başkent Ankara’da 19 Mayıs Stadyumu ve Ankara Hipodromu gibi iki büyük Avrupalı tesise sahip olmuştu. (ata ve spor atabeyoğlu sf:117,118)

Atatürk 29 Haziran 1938 günü kabul edilen 3530 sayılı “Beden Terbiyesi Kanunu” ile Türk sporunun devlet himayesi altına girişinden duyduğu memnuniyeti, 1 Kasım 1938 günü Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin 5. Devre 4. Toplantı döneminin açılışı münasebetiyle, hasta yatağında dikte ettirdiği ve Meclis kürsüsünde O’nun adına, günün başkanı Celal Bayar tarafından okunan son nutkunda şöyle dile getiriyordu:

**“.. Türk gençliğinin kültürde olduğu gibi spor sahalarında da ideale ulaşması için yüksek Kamutay’ın (Meclis’in) kabul ettiği Beden Terbiyesi Kanunu’nun tatbikatına geçildiğini görmekte memnunum..”.**

Atatürk’ün büyük umutlarla üzerinde durduğu 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanunu, 48 yıl yürürlükte kaldı. Ancak bir takım önemli maddeleri bu süre içinde ne yazık ki işlerlik sağlayamadı. 21 Mayıs 1986 günü kabul edilen 3289 sayılı kanunla vücut bulan, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı, merkezden katma bütçeli ve tüzel kişiliğe sahip Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğü kuruldu ve Türk sporunun yönetimini üstlendi. (ata ve spor atabeyoğlu sf:126,127)

## **Kadın ve Spor**

Eğitimde eşitlik konusunda yaptığı bir konuşmasında “..bir heyeti içtimaiyenin bir uzvu faaliyette bulunurken diğer uzvu atalette olursa o heyeti içtimaiye mefluçtur...”(ata dev. Ve yor. Akarsu sf:24) diyerek başta eğitim olmak üzere kadınlarımızın her alanda yer almasını savunan M.K.Atatürk, onların yaşam boyu spor aktivitelerine katılımını da vurgulamıştır. Bu bağlamda Atatürk’ün Türk sporunu kazandığı en önemli unsurlardan biri de bayan sporculardır. (ata ve spor atabeyoğlu sf:85)



***“Türk milleti anadan doğma sporcudur. Henüz yürümeye başlayan köy çocuklarını bile harman yerinde güreşirken görürsünüz. Ata en çok binen, yalnız Türk erkekleri değildir, Türk kadını da bu işi iyi bilir.”*** (A. Ve spor atabeyoğlu s133)

Türk kadını, Atatürk’ün devrimleri ve kesin direktifleriyle Türk sporunun içine girdi. Sporcuların kızları, kız kardeşleri ve hatta eşleriyle başlayan bu girişimler en kısa zamanda geniş kitlelere yayıldı. Bunda da Büyük Atatürk’ün emir ve direktiflerinin pek büyük katkısı oldu.

Atletizm ve tenisle spor alanlarında görülmeye başlayan Türk kızları daha sonra kürek, eskrim ve yüzme dallarında da kendilerini göstermeye başladılar. (ata ve spor atabeyoğlu sf:85)

Türk kadını ilk kez Ay-yıldızlı formayı giydi:

Leyla Asım Turgut ile Cavidan Elberger hanımlar 1933 yılında Rusya’da yapılan yarışmalara Ay-yıldızlı milli formayı giyerek yarıştılar.

Fuat Fetgeri (Tarı) ve Halet (Prof. Çambel) hanımlar da daha sonra Olimpiyat oyunlarında Türkiye Devletini temsil eden ilk Türk kızlarından olmak şerefine 1936 yılında Berlin’de yapılan yarışmaya katılarak kazandılar. Bu da spor tarihimizin önemli sayfalarından biridir. (ata ve spor Tuzcuoğulları sf:87,88).

### **Performans Sporu**

Atatürk uluslararası spor faaliyetlerine büyük önem vermiştir. Bir konuşmasında;

***“Türk çocuklarına sporun bugünkü tekniğini öğretmek ve bunların bir kısmını törenlerde ve bayramlarda dekor olarak koymak gerekir . Buna lüzum var mı, yok mu? Gibi sorulara şöyle cevap verilebilir: esasen yoktur, hakikati görmeyen cihan nazarında, mevcut ve muhakkak bir hakikati ufak bir örnekle ispat edebilmek için gereklidir.”*** (A. Ve spor cem s133)demiştir. Yine başka bir konuşmasında;

***“Asıl uğraşmaya mecbur olduğumuz şey, yüksek kültürde ve yüksek fazilette dünya birinciliğini tutmaktır.”*** (A. Ve spor cem s133) diyerek uluslar arası faaliyetlerdeki hedefi işaret etmektedir .

M.K. Atatürk yeni Türkiye Cumhuriyeti’nin bütçe imkansızlıklarına rağmen Türk sporcularını, 1924 Paris Olimpiyatlarına yollamıştır.

Bakanlar Kurulu Kararı-16,01,1924

***“Türk Gençleri arasındaki spor kuruluşlarının Avrupa sporcuları ile sıkı ilişkilerde bulunmaları ve spor çalışmalarının bilimsel kurallara göre düzenlenmesi için Avrupalı uzmanlardan faydalanılması gerekmektedir.***

*...Türk gençlerini uluslar arası yarışmalara katılabilecek biçimde yetiştirmek ve hazırlamak üzere gereken uzmanların Avrupa'dan getirilmesi ve adı geçen Olimpiyat oyunlarına Türk sporcularının da katılabilesini sağlanması için acele sarfedilmesi gerekli görülen on yedi bin liranın beklenmeyen masraflar hesabından Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı Genel Merkezi'ne verilmesine karar verilmiştir”*

### **Atatürk'ün spor ve spor eğitimine yönelik felsefesi**

K. Merih'e göre; “Bilim, sosyal evreni incelerken doğal bilimlerde çok etkin bir şekilde kullanılan gözlem yöntemlerini kullanmamaktadır. Sosyal olgular ve katagoriler “gözlenebilen” değil “algılanabilen” kavramlardır. Bu nedenle sosyal olguların incelenmesinde ortaya “algılama çerçevesi” (epistemoloji) sorunu çıkmaktadır. Farklı kültürler, farklı toplumlar, farklı sosyal sınıflar, farklı uygarlıklar, sosyal evreni kaçınılmaz bir şekilde farklı algılamaktadırlar. Bu halde kimin algılama çerçevesi esas alınmalıdır. Bütün, entelektüel çevrelere egemen olan, batı da geliştirilmiş analitik-pragmatik algılama çerçevesi, batı tarihinin çelişkileri ile önemli bir şekilde çarpılmış durumdadır. Bu çarpıklığı azaltabilmek için; “amaç”, “irade”, “ahlak”, “özgürlük” gibi kavramlar bilim dışı ve felsefe alanına ait sayılmıştır.”

Her toplumun hatta her insanın kendine özgü bir yaşam felsefesi vardır. Bu felsefe; nelerin doğru, iyi, güzel ve gerçek olduğu ile ilgili inançları, görüşleri, idealleri ve denenceleri kapsar. (Gıyasettin Demirhan sf:7)

S. Sinanoğlu'na göre; Atatürk'ün bir eylem adamı olduğu, onda bir düşünürde aranacak niteliklerin aranamayacağı biçimindeki sav yaygındır. Ancak, baş kahramanı olduğu olaylara göz atmak bile aksi kanıyı uyandırmaya yeterlidir.

Bedia Akarsu “Ben Atatürk'ün bir asker, bir devlet adamı, bir kahraman, olduğu kadar filozof da olduğunu öne sürmekten çekinmeyeceğim.”der. Atatürk düşüncelerini eylem halinde dile getirmiş, zaman zaman da, söz ve söylevle ortaya koymuş bir düşünürdür. Devrimin tümünün ayrılmaz parçası olan tek tek devrimlerinin tam birlikli bir sistem içinde çok önceleri, 1919'dan da önceleri, onun kafasında belirmiş olduğunu görüyoruz. Bu sistemini 19 yıl gibi kısa bir süre içinde acele etmeden belli bir sıra güderek birer birer gerçekleştirecektir o. İlk işgal altında kalan yurdu düşman boyunduruğundan kurtararak ulusal bağımsızlığı sağlayacak, halk egemenliğini sağlayarak toplumun yapısını temelden değiştirecek, laik sistemi kurup vicdan özgürlüğünü sağlayarak düzeni değiştirecek, eğitimde devrim yaparak düşüncede devrimi gerçekleştirecek, ekonomi alanında yeni bir sistem getirecek dil ve tarih tezleriyle de, Türk dilinin bağımsızlığını korumaya Türk ulusunun dünya ulusları arasındaki yerini belirlemeye çalışacaktır. Atatürk devrimlerinde teki bile bu sistemden ayrılamaz, kaldırılamaz, her birinin bu sistem içinde bir yeri ve görevi vardır. Tek başına ele alındıklarında da anlamsız gibi görülebilirler. (bed akarsu)

Bütün bu sistemi önceden kafasında tasarlayıp, bir plan, bir program içinde gerçekleştiren bir insana aynı zamanda filozof demek hiç de aşırı bir iddia sayılamaz sanırım. (Bedia Akarsu sf:8). Spor eğitimi açısından baktığımızda da planlı ve programlı bir yol izlemiştir.

M.K. Atatürk'ün, ilk adımı beden eğitimi öğreticilerini Avrupa'ya göndererek attığını daha önce belirtmiştik. Böylece S.S. Tarcan'ın *“İsveç'e pazularıyla gittim, kafamla döndüm”* (Adnan Orhun sf:7) sözünden anlaşılacağı gibi Türk sporunda sadece bedensel gelişim değil, bedenle birlikte zihinsel gelişimin önemini vurgulamıştır. Bu spor anlayışıyla etkileşen M. K. Atatürk'ün de spor eğitimi konusunda aklın ve kişiliğin gelişimini hedefleyerek idealist, bu ideallerin gerçekleşmesi konusunda da realist olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca bütün yaratıcı eylemler güçlü bir iradeye dayanan bir radikalizmi gerektirmektedir. Yaratıcı-önder kişilerin geleceği görebilme sezileri, baskıyı otoriteden ayırabilme refleksleri, risk alma kapasiteleri, özgürlükten yana ve baskıya karşı olma eğilimleri, onların öncelikle radikal tutum ve davranışlara sahip olmalarını gerektirmektedir. (<http://www.merih.net/ata/wata/wataturk01.htm>). Sporun ve spor eğitiminin yaygınlaştırılması için yapılan köklü değişiklikler bağlamında da böyle bir radikal yol izlemiştir. ***“Cumhuriyet, fikren, ilmen ve bedenlen kuvvetli ve yüksek seviyeli muhafızlar ister.”*** (A. Ve spor cem s134) diyen M.K. Atatürk bilimi gerçek yol gösterici olarak tanımlamakta ve her düzeydeki laik pozitivist eğitime büyük önem vermektedir. (<http://www.merih.net/ata/wata/wataturk01.htm>). Spor bilinci kazanımının da tek yolunun eğitimden geçtiğini görece kadar rasyoneldir.

### **Beden Eğitimi Dersi**

Atatürk'ün kurduğu cumhuriyetin politikasında spor eğitime verdiği önemi ***“Müsbet bilimlerin temellerine dayanan, güzel sanatları seven fikir terbiyesinde olduğu kadar beden terbiyesinde de kabiliyeti artmış ve yükselmiş olan bahtiyar, kuvvetli bir nesil yetiştirmek ana siyasetimizin açık gayesidir.”*** (at ve sp. Tuzc. S52) sözüyle açıkça ifade etmiştir.

Sporu ve eğitimi bir bilim olarak kabul etmiş, ***“Türk sosyal bünyesinde spor hareketlerini düzenlemekle görevli olanlar, Türk çocuklarının spor hayatını yükseltmeyi düşünürken, sadece gösteriş için, herhangi bir yarışmada kazanmak emeliyle bir spor çizmezler. Esas olan, bütün her yaştaki Türkler için beden eğitimi sağlamaktır. “Sağlam kafa, sağlam vücutta bulunur” sözünü atalarımız boşuna söylememişlerdir.”***1937(at fık utkan s329) diyerek bu işin uzmanlarına sağlam kafayı taşıyacak güçlü büneyi meydana getirmelerini öğütlemiştir. Bedensel gelişimin zihinsel süreçlere etkisini, bireylerde gelişimin bir bütün olması gerektiğini ve bunun da spor eğitimiyle kazanılabileceğini vurgulamıştır. Günümüz bakış açısına göre “spor eğitimi insanın eğitiminin bütünlüğünü kapsamalıdır.” (demirhan sf:6) anlayışı hakimdir.

Atatürk'ün pragmatizme dayanan ilerlemeci eğitim akımının temsilcilerinden J. Dewey'i 1924 yılında Türkiye'ye davet edip, ondan eğitim sistemimiz hakkında rapor istemiş; “hayatta başarılı olan, problem çözebilen insan yetiştirmeyi” esas alan pragmatizmin bazı ilkelerini benimsemiştir. Atatürk beden eğitimi dersini eğitimin önemli bir parçası olarak görmüş, günümüze ışıkları yansıtmıştır. Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programlarının Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığınca yayınlanmış kitabında bu dersin en iyi şekilde programlandığını, bizi spor alanında “üstün medeniyetler düzeyine” taşıyacak nitelikte olduğunu görmekteyiz.

Bu kitapta beden eğitimi genel amaçlarının 5. maddesinde belirtilen ***“Beden Eğitimi ve Sporla İlgili Temel Bilgi, Beceri, Tavrı ve alışkanlıklar Edinebilme”*** ifadesi gereği kadar uygulamaya geçilememiş ve

toplumun geneline yayılamamıştır. Sporu bir piramide benzettiğimizde tabanını oluşturan bölümün yeteri kadar geniş olması gerekmektedir. Bu bölüm rekreasyonel etkinlikleri oluşturur. Böylece spora toplumsal aktif katılımın ne kadar yaygın olduğu gözlenebilir. Bu bağlamda ülkemizde performans sporunu temsil eden piramidin tepesinde yer alan sporcularımızın sayısı ve nitelikleri futbol branşının dışında azdır.

Benzer biçimde beden eğitiminin genel amaçlarında 9. maddesinde belirtilen “*Beden Eğitimi ve Sporun Sağlığa Yararlarını Kavrayarak Boş Zamanların Spor Faaliyetleriyle Değerlendirmeye İstekli Olma*” amacının da yeterince işlenmediğini gözlemlemekteyiz. Egzersiz ile sağlık kazanımı bilinci ülkemizde bilinmesine rağmen yeni yeni dikkate alınmaktadır. Bu da yukarıda belirtilen amacın beden eğitimi derslerinde kavratılmasından değil, sağlık sektörünün ve medyanın etkisiyle gerçekleşmektedir.

## SONUÇ

Atatürk bir asker, bir devlet adamı, bir kahraman ve bir felsefe adamıdır. Türk toplumunun dokusuna uygun olduğunu düşündüğü akımları, sözleriyle, eylemleriyle ve kendi yaşam biçimiyle hayata geçirmiştir. Yüzyıllar öncesinden, Türk toplumun geleceğini tartışma götürmez bir plan ve program üzerine oturtacak devrimler yapmıştır. Başta eğitim alanındaki devrimleriyle, eğitimin parçası olarak ele aldığımız spor eğitime bilimsel temellere oturtmuş, spor eğitimi salt beden eğitimi anlayışından kurtarmıştır. Spor eğitimi-gelecek sağlıklı nesillerle, performans sporunu-ulusal temsille, sahaları ve örgütleri-sporun toplumun tümüne yayılmasıyla, kadınların spora katılımını-temel haklarıyla bağdaştırarak ulusal kalkınmada sporun yerini vurgulamıştır.

Beden eğitimi dersi genel amaçlarının 1. maddesinde belirtilen “Atatürk’ün ve Düşünürlerin Beden Eğitimi ve Spor Konusunda Söyledikleri Sözleri Açıklayabilme” konusunu, beden eğitimi öğretmenleri ve spor antrenörlerinin özümseyerek değerince işlemelerini ve yeni nesillere aktarmalarının önemini farkında olmalarını diliyoruz.

## Öneriler ve Özeleştir

Büyük bir deryaya benzettiğimiz M.K. Atatürk’ün spor ve spor eğitime bakış açısı incelemeye çalışıldı. Her sözünün bir araştırma konusu olabileceği çalışmamızın yüzeysel kaldığı farkedildi. Vurgulamak istediğimiz Atatürk’ün spor ve spor eğitime pröalist yaklaşımı ışığında temelleri oluşan beden eğitimi derslerinin; genel amaç, özel amaç, plan ve programlarında çok iyi maddelendiğidir. Bunların uygulamaya dökümündeki aksaklıkların Türk toplumundaki spor bilincinin oluşmamasının nedeni olduğunu düşünebiliriz. Denetleme organlarındaki tıkanıklıkların giderilmesiyle de uygulamadaki aksaklıklar giderilebilir böylece spor bilincine sahip yeni nesiller yetişebilir.

## KAYNAKLAR:

- 1- Akarsu Bedia, (1981), Atatürk Devrimi ve Yorumları. Türk Dil Kurumu Yayınları, 3.Baskı, Meteksan, Ankara
- 2- Atabeyoğlu Cem, (1989), Atatürk ve Spor, T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Spor Eğitimi Dairesi Başkanlığı. Ankara.
- 3- (2003), Atatürk'ün Eğitim Felsefesi ve Geliştirdiği Eğitim Sisteminin Değiştirilmesi. Sayı 160.
- 4- Ata, Bahri. (2001). 1924 Türk Basını Işığında Amerikalı Eğitimci John Dewey'nin Türkiye Seyahati. G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 21, Sayı 3. Ankara.
- 5- Dermirhan Gıyasettin, (2003) Kültür, Eğitim ve Spor Eğitimi İlişkisi, Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe J. Of Sports Science 14(2), 92-103 Ankara.
- 6- Erdemli Atilla (1995) Türk-Alman Kültür Diyalogunda Spor Ahlakı ve Spor Felsefesine Yeni Yaklaşımlar Sempozyum.
- 7- Erdemli Atilla, (2002), Temel Sorunlarıyla Spor Felsefesi, E Yayınları. Baskı Özener Matbaası. Birinci Basım. İstanbul
- 8- Güven Özbay, (1999), Türklerde Spor Kültürü, Atatürk Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını: 172. Türk Kültüründen Görüntüler Dizisi: 144. Ankara.
- 9- Karaküçük Suat. (1992), Seçilmiş Spor Makaleleri, Türk Spor Kurumu Dergisi (1936-1938), Ankara.
- 10- Karal Enver Ziya, (1986), Atatürk'ten Düşünceler, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- 11- Kocatürk Utkan, (1999), Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, Atatürk Araştırma Merkezi, Semih Ofset, Ankara
- 12- Kutlu Merih, Atatürk Epistemolojisi ve Atatürk Hümanizmi, (<http://www.merih.net/ata/wata/waturk01.htm>)
- 13- Orhun Adnan (1997) Selim Sırrı Tarcan'ın Beden Eğitimi ve Spor Anlayışı Üzerine Bir İnceleme
- 14- Sinanoğlu Suat, Atatürk Devrimlerinde Düşünce Felsefe ve Eylem, ([http://www.Adk.boun.edu.tr/ataturk/yazilar/ataturk\\_devrimlerinde.htm](http://www.Adk.boun.edu.tr/ataturk/yazilar/ataturk_devrimlerinde.htm))
- 15- T.C. Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı. (1988), İlköğretim Okulları, Lise ve Dengi Okullar Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programları. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- 16- Tuzcuoğulları Cemal, Tuzcuoğulları E. Barbaros, Tuzcuoğulları Ö. Tarkan. (2001) Atatürk ve Spor. Takav Matbaacılık Yayıncılık A.Ş. Ankara.

# ANTİK YUNANDA SPOR VE FELSEFESİ

Nihal ER, Nevzat MUTLUTÜRK, Gürkan ER

Celal Bayar Üniversitesi BESYO

## AMAÇ

Bu çalışmanın amacı, Antik çağda sporun nasıl oluştuğu, toplum içinde nasıl benimsendiği, hangi amaçla yapıldığı, toplumun yaşam felsefesi ve spora verilen önemin açıklanmasıdır.

## YÖNTEM

Bu çalışma betimsel çalışma yöntemi ile yapılmıştır. Veriler, basılı literatür ve konu ile ilgili Internet sitelerindeki erişilebilir bilgiler taranarak toplanmıştır.

## BULGULAR

Eski Yunanlılar için spor “en iyi ve en erdemli olana” ulaşmak için yapılan bireysel nitelikte bir yarıştı. Ancak bu yarış maddi bir ödül için değil de manevi bir başarı ve onur kazanmak için yapıldı.(8) İkinciliğin önemi yoktu, amaç zafere ulaşmaktı.(9)

Demokrasinin beşiği olarak kabul edilen Yunanda Olimpiyat Oyunları sadece Yunanlılar için yapıldı. Hiçbir yabancı veya esirler oyunlara katılamaz, evli kadınlar da sahaya seyirci olarak dahi giremezlerdi.(4)

M.Ö. 776 yılında tek bir yarışma olan 192 metrelik koşu ile başlayan Antik Olimpiyatlar'daki program gelişmesine bakarsak, Yunan toplumunun gelişimine paralel bir değişim görebiliriz.

Zamanla koşu mesafesinin artması, yeni ve değişik koşuların programa alınması, savaşlarda yaya askerin artık zırh kullanması, sanat ve felsefenin daha iyi anlaşılması ve Olimpiyata büyük bir ilgi gösterilmesi sonucu olarak program zenginleşmiş ve değişmiştir. Yarışmalar bir günden beş güne çıkarılmıştır.(4)

Tamamen çıplak olarak tabiatla yapılan bu günlük çalışmalar, gençlerin gerçekten sağlam vücutlu, uyanık fikirli ideal tipler haline gelmesini sağlamış, güzel ölçülü, güçlü insan vücutlarının yetişmesine yaramıştır.

## SONUÇ

Antik Çağda tanrılara tapınmak için yapılan şölenler iç savaşlara son vermek amaçlı başlatılmıştır. Tüm spor merkezli etkinlikler, dinsel bir karaktere sahipti. Sporcular için kazanmak her şeydi. Birinci gelenler tanrı tarafından gönderilen özel kişiler olarak görülüyordu. Antik Yunanda temel felsefesi, ruh ve zihin açısından uyumlu, dengeli bir kişilik yetiştirmektir. Antik Olimpiyatlar dini kökenli olduğu için, kutsal sayılan Olimpia’da yapıldı. Fakat modern olimpiyatlar laik nitelikli ve dört yılda bir dünyanın çeşitli ülkelerinin birinde yapılmaya başlanmış ve hala aynı şekilde devam etmektedir.

Antik Olimpiyatlar’da kazanmak her şey iken, modern olimpiyatların felsefesi katılmak üzerine kurulmuştur.

“Olimpiyatlar’daki en önemli unsur kazanmak değil katılmaktır. Yaşamdaki en önemli unsur zafer değil mücadeledir. Önemli olan birinci gelmek değil, sonuna kadar savaşabilmektir”. Baron Pierre de Coubertin Coubertin’in bu çekici sözleri, Modern Olimpiyatlar’ın temel felsefesi olarak kabul edilmiştir. Eski Olimpiyatlarda olduğu gibi Modern Olimpiyatlarda da, yarışan sporcuların rüyası ve amaçları katılmak ve sonuna kadar mücadele etmekle beraber daima birinci olmaktır.(4)

## KAYNAKÇA

1. Nevzat MİRZEOĞLU, Spor Bilimlerine Giriş. Bağırhan Yayınevi, Ankara, 2003
2. Kurthan FİŞEK, 100 Soruda Türkiye Spor Tarihi. Gerçek Yayınevi İstanbul, 1985
3. İbrahim Armağan, Sporun Toplumbilimsel Temelleri. Yayın no:4, İzmir 1981
4. Cüneyt E. KARAYÜREK, Olimpiyat Tarihi. Koç Arçelik Yayını, 1996
5. Cemal Alpman, Eğitimin Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi ve Çağlar Boyunca Gelişimi. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1972
6. Turgay RENKLİKURT, Poniyonik Oyunlar ve Antik Antalya Olimpiyatı. Türkiye ve Olimpiyat Sempozyum Kitapçığı. İTÜ Vakfı, İstanbul, 1994
7. Atilla ERDEMLİ, İnsan Spor ve Olimpizm. Sarmal Yayınları, İstanbul, 1996
8. Çiğdem DÜRÜŞKEN, Antik Çağda Sporun Anlamı, Önemi ve Eğitimi. Spor Ahlakına ve Spor Felsefesine Yeni Yaklaşımlar Sempozyumu Kitapçığı. sy.127
9. F.Gülay ASLAN, Antik Çağda Spor ve Kadın. Triathlon Dergisi, Günizi Tasarım Basım, Alanya, Ekim 2004
10. [www.forum.nicelizm.net](http://www.forum.nicelizm.net). Manisa 04.02.2005 (Çiğdem MANER, Toplumsal Tarih Dergisi 128. Ağustos sayısı )
11. C. MELİTERNİ, The Olympic Adventure. Dargaut 1990. Çeviri: Hatice KÜÇÜKGÖZ
12. [www.netbul.com](http://www.netbul.com). Manisa 30.12.2004 (Modern Olimpiyatların Tarihi)
13. İbrahim YILDIRAN, Sporda Fair Play Kavramının Tarihsel Boyutları. Spor Bilimleri II. Ulusal Kongresi Bildirileri Kitapçığı, Ankara, 20-22 Kasım 1992

# **DÜŞÜNCE VE UYGARLIK TARİHİ SÜRECİNDE SPORUN GELİŞMESİNDE DİN FAKTÖRÜ**

**Z. GÖKÇE\* N. ER\* İ. YAZICILAR\*\* B. ÇETİN\***

\*Celal Bayar Üniversitesi,BESYO, Manisa

\*\* Beden Eğitimi Öğretmeni

## **AMAÇ**

Araştırmanın amacı, çağlar boyunca toplumları peşinden sürükleyen spor olgusunun gelişimini din faktörü çerçevesinde ele alarak açıklamaktır.

## **YÖNTEM**

Araştırma, genel tarama modellerinden biri olan betimsel çalışma yöntemi ile yapılmıştır. Bu çalışmada kullanılan veriler, basılı literatürden ve konu ile ilgili Internet sitelerindeki erişilebilir bilgilerden yararlanılarak toplanmıştır.

## **BULGULAR**

Spor, insanın doğa ve toplumla işbirliğine dayalı ileri ilişkilerin bir benzetim modeli olarak, doğayla savaşım sırasında edinilen bedensel beceri ve geliştirilen araçlı-araçsız yöntemlerin sonuçları açısından barışçıl, yapan açısından tam güncü, izleyen açısından eğlendirici biçimde bireysel ya da topluma boş zamanda uygulanan; oyun, oyalanma ve işten uzaklaşmanın araçlarını giderek “işin kendisi” yaparken kendi bağımsız ekonomik aygıtını da geliştiren estetik, teknik, fizik, yarışmacı, mesleki ve toplumsal bir süreçtir.(1) Sporun doğuşuna bir göz attığımızda geçmiş Avrupa tarihi ve Avrupa dışı kültürlerde sporun büyük ölçüde dramatik, ritmik, mitos, insanların kurban edildiği şeklinde bir anlam taşıyarak ortaya çıktığını görmekteyiz. Eski Meksika yerlilerindeki top oyunu, kurban edilen insanlar, ilahlar ve tanrılarla bağlantılı olarak oynanırdı. Yine eski Mısır’da beden eğitim, tanrılar, krallar ve ölüm kültürünün dinsel yaklaşımı ile ele alınırdı.(2)

Yahudiler’de vücut kültürü ülkenin toplum düzenini büyük ölçüde etkisi altında bırakan din ve savaşla bağlantılı bir gelişme göstermiştir. Yunanlılarda cimnastiğin hızını dinden alması ve tanrılara karşı şükranın bir ifadesi olmuş ve vücudu tanrılara laik bir varlık halinde geliştirmek düşüncesi onun maddi ve manevi potansiyelini geliştirmesi için sürükleyici bir faktör olmuştur.(3) Eski Yunan’da Olimpiyat şampiyonları tanrıların özel yarattıkları insanlar veya tanrılardan ilave bir şeyler almış kişiler olarak kabul edilirdi. (4)



Hristiyanlığın beden faaliyetlerine karşı bir nevi cephe alışı kilisenin fikir ve ruha ihtimam edilmesinin her şeyin üstünde tutarak bu faaliyetlerden kaçınması, manevi varlığı tamamen inkar eden vücutları putlaştıran ve ona tapan eski inanışa karşı kesin bir cevap verme ihtiyacından doğmuştur.(3)

İsa'dan sonraki 4.yy karanlık çağ adını almış, bu dönemde, beden ve ruhu sürekli bir çatışma durumunda gören ve ruhun üstünlüğüne öncelik veren Katolik töresinin, mantığının doğal uzantısı olarak vücudu bağımsızlığa mahkum etmek gibi bir fikir ve uygulama gelişmiştir. 15.yy dan başlayarak orta sınıfın güçlenmesine bağlı olarak toplumun bütünüyle laikleşmesi sonucu dinsel baskıdan kurtulmaya başlamıştır. (5)

Türkler'de ata sporu olarak nitelenen yağlı güreşte ise toplumsal yapının şekillenmesinde çok önemli rol oynayan İslamiyet'in etkisini görmekteyiz. (2)

Eski Yunan, sırf akla önem vermiş, beden ve ruhu ihmal etmiştir.Eski Roma, sırf bedene önem verip akıl ve ruhu hiç hesaba katmamıştır. Bunun neticesinde, vehimli, hurafelere saplanmış, çelişkilerle dolu koyu maddeci bir toplum ortaya çıkmıştır. Eski Hind'de de sırf ruha önem verilmiş akıl ve beden dikkate alınmamıştır. Bu üç medeniyetle İslam'ı karşılaştırdığımızda, İslam'ın bir denge dini olduğunu görülmektedir. Çünkü, İslam, bedenın aklın ve ruhın isteklerinden hiçbirisini ihmal etmez. Yalnız bu isteklere, insanın hayrına olacak şekilde sınırlılıklar koyar ve dengeleme yapar.(6)

İslam dininin etkisine giren Türkler'de sporun gelişimi önemli derecede etkilenmiştir. Sporun gelişimini dinsel uygulamalar ve yeni ahlaki değişimler arasında kurulan bağlantılar, askeri sistemin değişimi ve sosyal ve fiziksel çevrenin değişimi etkilemiştir. (7)

Osmanlı İmparatorluğunda bir dönem boyunca kitle sporunun uygulanması, politik nedenlerden yasaklandı ve spor politik olarak kontrolü olan ünlü ve zengin insanların ayrıcalığı oldu.(8)

## SONUÇ

Sporun gelişimi ile toplumun değişimi arasında sıkı bir bağ vardır. Bu bağın oluşmasındaki, ana nedenlerden biri, sporun toplumsal süreçler vasıtasıyla şekillenmesinden kaynaklanmaktadır. Toplumdaki kültürel özellikler, bireysel ve toplumlararası ilişkilere ışık tutar, değişir, pozitif veya negatif tarzda biçim kazanır. Bu duruma, spor açısından baktığımızda sporun toplumu etkilediğini, toplumdan da etkilendiğini görmekteyiz.

Çağın ihtiyaçları ve kültürel yapıların değişmesi sonucu, dinin spor üzerindeki olumsuz etkileri ortadan kalkmış ve spor artık bir kurum haline gelmiştir. İslam dini, sporun her çeşidini teşvik etmiş, ancak dini naslar (inanç-dogma), hükümler bazı evrensel spor dallarının gelişimini olumsuz etkilemiştir.

Spor, günümüzde evrensel bir din niteliği kazanmış insanların toplumsal yaşamına derinlemesine girmiş ve toplumsal yapıya göre biçimlenmiş bir olgudur.

## KAYNAKÇA

1. E. KILCIGİL, Sosyal Çevre- Spor İlişkileri. Bağırhan Yayınevi, Ankara, 1998
2. R.Kale, “Anolojik-Ve Empirik Yaklaşımlarla Din-Kültür Etkileşiminde, Spor Ve İş İlişkisi Üzerine Analitik Bir Çalışma- Bir Spor Sosyolojisi Çalışması”. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi, Cilt:1- Sayı:1, Konya, 1999
3. C.ALPMAN, Eğitimin Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi Ve Çağlar Boyunca Gelişimi. İstanbul, 1972
4. C.E. KORYÜREK, Olimpiyad Tarihi. Koç-Arçelik Yayınları, İstanbul, 1996
5. C. BAYRAKTAR, “Din Faktörünün Spor Gelişimine Etkisi”. Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi. Aralık 2003
6. A. ÖZBEK, “İslam’da Spor”. Osmanlı’da Spor Sempozyumu, Konya,1999
7. E. YURDADÖN, “Sport in Turkey, The Post- Islamic Republican Period”. The Sport Journal, Volume:7, Number:1, Winter:2004
8. E. YURDADÖN, “Sport in Turkey, The Pre- Islamic Period”. The Sport Journal, Volume:6, Number:3, Summer:2003

# BATI KÜLTÜRLERİNDE KADINLARIN SPORA KATILIMLARININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Uğur Altay MEMİŞ, İbrahim YILDIRAN

Gazi Üniversitesi BESYO, ANKARA

## ÖZET

Çalışmanın amacı, kadınların batı kültürlerinde fiziksel aktivitelere katılım düzeylerinin tarihsel gelişimini, özellikle, Antik Olimpiyatlar, Orta Çağ, Aydınlanma Çağı ve Modern Olimpiyatların başlangıcındaki görünümelerini, ilgili döneme ilişkin dinsel ve kültürel yapıların etkilerini de dikkate alarak değerlendirmektir.

Batı topraklarındaki ilk yüksek kültür, M.Ö. 1600'den itibaren Doğu Peloponez'deki Prenslik merkezi Miken'de görülmeye başladı. Miken sporunun askerî ihtiyaçlarla olan sıkı ilişkisi, kadının eşit katılımına büyük ölçüde imkan tanııyordu. Girit etkisiyle, M.Ö. 16. yüzyıldan itibaren müzikal-estetik unsurlar Miken vücut kültüründe görülmeye başlandı. Bununla, kadının beden eğitimi için önemli yeni imkanlar ortaya çıkıyordu. Ancak, aynı coğrafyadaki Antik Olimpiyatlara evli kadınların aktif ve pasif katılımları dinsel nedenlerle yasaklanmıştı. Beden eğitimi ağırlıklı Klasik Çağ Atina okul sisteminde de, genç kızların eğitimi söz konusu değildi. Bunun tek istisnası Sparta idi. Orta Çağ'da, özellikle Hristiyanlığın Avrupa'da yaygınlaşmasının ilk yüzyıllarında kadınlar her türlü spor aktivitelerinden uzak tutuldular. XI. – XII. yüzyıllarda ortaya çıkan Şövalyelik döneminde, saray çevresindeki kadınlar tamamen eğlence amaçlı binicilik, dans ve top oyunları ile sınırlı aktivitelerde bulunabiliyorlardı. Antik Çağ ideallerine öykünen Hümanizm Çağı eğitim sisteminde yine yer verilmemekle birlikte, halk şölenleri kapsamındaki sportif aktivitelere kadınların katılımları sıklaşıyordu. Bununla birlikte, 18. yüzyılda bağımsızlığını ilan eden Amerika'nın kısa sürede bir çok alanda olduğu gibi kadın sporunda da gösterdiği ilerleme ile kıyaslandığında, Avrupa'nın, 19. yüzyılda bile kadınlara sporda pek az yer verdiği açıkça ortaya çıkmaktadır. Nitekim, 1896'da Pierre de Coubertin'in başlattığı Modern Olimpiyat Oyunları'na dahi, Antikite örneğine göre, kadınların sporcu olarak katılmaları mümkün değildi. Ancak, sporcu kadınların öncülüğünde gelişen bazı kadın hareketlerinin çabaları, Coubertin'e rağmen, kadınların olimpiyatlara katılımlarını henüz ikinci olimpiyatta, Paris 1900'de sağlamıştır. Süregelen çabalar, kadınların spora katılımlarının ve kadın branşlarının tüm kültürlerde günümüze kadar büyük bir artış göstermesine yol açmıştır.

## KAYNAKÇA

1. Bandy, S.J. (2000). *Women & Sport From Antiquity to the 19th Century*, Olympic Review,

2. 31 (Febr-March), 18-22.
3. Bohus, J. (1986). Sportgeschichte: gesellschaft und Sport von Mykene bis heute,
4. BLV Verlagsgesellschaft, München; Wien; Zürich.
5. Bouchier, N.B. (1998). *Let Us Take Care of Our Field: The National Association for Physical*
6. *Education of College Women and World War II*, Journal of Sport History, 25(1),
7. 65-86.
8. Butts, R.F. (1955). A Cultural History of Western Education, McGraw-Hill Book
9. Company, London.
10. Captain, G. (1991). *Enter Ladies and Gentlemen of Color: Gender, Sport, and The Ideal of*
11. *African American Manhood and Womenhood During the Late Nineteenth and Early*
12. *Twentieth Century*, Journal of Sport History, 18(1), 81-102.
13. Emery, L. (1984). *Women's Participation in the Olympic Games "A Historical Perspective"*,
14. Journal of Physical Education Recreation & Dance, (May-June), 62,63,72.
15. Estin, C. ve Laporte, H. (2004). Yunan ve Roma Mitolojisi, Tübitak Yayınları, Ankara.
16. Holt, R. (1991). *Women, Men and Sport in France, C. 1870-1914: An Introductory Survey*,
17. Journal of Sport History, 18(1), 121-134.
18. Johnson, K.M. ve Frite, H. (1984). *The Phenomenon of the Olympic Games*, Journal of
19. Physical Education Recreation & Dance, (May-June),61.
20. Kidane, F. (2000). *Women and Modern Sport*, Olympic Review, 31 (Febr-March), 16.
21. Leonard, F.,E. ve Affleck,G.,B. (1971), A Guide to the History of Physical Education,
22. Greenwood Press, Publishers, Connecticut.
23. Lopiano, D.A.(2000). *Women and Modern Sport*, Olympic Review, 31 (Febr-March), 54-58.
24. Lyberg, W. (2000). *Women's Participation in the Olympic games*, Olympic Review,

25. 31 (Febr-March), 46-53.
26. Mechikoff, R. ve Estes, S. (1993). *A History and Philosophy of Sport and Physical*
27. *Education*, Wm.C. Brown & Benhmark Publishers, Oxford, England.
28. Mouratidis, J.(1984). *Heracles at Olympia and the Exclusion of Women from the Ancient*
29. *Olympic Games*, Journal of Sport History, 11(3), 41-55.
30. Öz, M., Kayaalp, S. ve Derçin, A. (2004). *Liseler İçin Felsefe Tarihi Ders Kitabı*, Milli
31. Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
32. Özçelik, N.(2002). *İlk Çağ Tarihi ve Uygarlığı*, Nobel Yayıncılık, Ankara.
33. Pfister, G. (2000). *The Role of Women in Traditional Games and Sports*, Olympic Review,
34. 31 (Febr-March), 38-45.
35. Quintillan, G. (2000). *Alice Milliat and the Women's Games*, Olympic Review,
36. 31 (Febr-March), 27-28.
37. Spears, B. (1984). *A Perspective of the History of Women's Sport in Ancient Greece*,
38. Journal of Sport History, 11(2), 32-47.
39. Struna, N.L. (1991). *Gender and Sporting Practice in Early America, 1750-1810*,
40. Journal of Sport History, 18(1), 10-30.

# HATHA YOGA EGZERSİZ SİSTEMİ

**E. Esra ERTURAN**

Gazi Üniversitesi, Beden eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Yöneticiliği Bölümü

## ÖZET

Giriş: Günümüz spor teknolojilerindeki hızlı gelişim bireylerin spor yapma alışkanlıklarını olumlu yönde etkilemiş ve fiziksel egzersizin sağlığa faydaları her geçen gün daha da anlaşılır hale gelmiştir. Özellikle 20. yüzyılın başlarında, diğer pek çok doğu kökenli kültürün batıya aktarılmasında olduğu gibi, Hatha Yoga da, batı ülkelerince keşfedilip, fiziksel uygunluk, sağaltım ve stresle başa çıkma metodu olarak uygulama sahasına geçmiştir. Bugün görülmektedir ki Hatha Yoga çalışmaları, sağlığın korunması ve iyileştirilmesinde geçerli bir egzersiz biçimi olduğu kadar, bireye kendini bilme, yaşamı anlama ve evren ile uyum içinde yaşamının yollarını gösteren ve aynı zamanda kişinin zihinsel süreçlerini gözlenebilir ölçüde geliştiren bir felsefe ve öğretiyi de beraberinde getirmektedir. Bu çalışmanın amacı, harekete kendi sebep ve sonuçları ile yön vermiş, egzersizlerini belli bir felsefenin ışığında ve belli bir amaç doğrultusunda uygulayan bir sistemi; Hatha Yoga'yı inceleyip, değerlendirmek ve bu konuda özellikle spor bilimleri alanında yetersiz görünen literatüre katkıda bulunmaktır.

## Yöntem:

Çalışma, ilgili literatür taranarak elde edilen bilgilerin derlenmesiyle gerçekleştirilmiştir. Konunun çok geniş kapsamlı olması ancak, bu alanda spor bilimleri perspektifinden pek fazla araştırmanın olmaması nedeniyle çalışmada ele alınan yoga ve Hatha Yoga uygulamaları hususları, hareketin felsefesi ve spor bakış açısıyla değerlendirilmiştir.

## Bulgular:

Çalışmada incelendiğine göre “yoga”, kişinin kendisini ve evreni bilmesi ve onunla bütünleşmesi yoludur. Kendi içinde farklı disiplinlere ayrılmış bu doktrin, zihin beden ve ruh bütünlüğünü geliştiren ve bugün batıda egzersiz amaçlı yaygın bir uygulama sahası bulan Hatha Yoga'yı da bünyesinde oluşturmuştur. Hatha Yoga bireyin fiziksel sağlığını, nefes egzersizleri “pranayama”lar ve bedensel çalışmalar “asana”lar ile korumakta ve geliştirmektedir. Pranayamalar yani düzgün nefes alıp verme vücuttaki pek çok fonksiyonun düzgün işlemlerini sağlamaktadır. Yoga da nefes hayatın devamlılığı ve enerjisi anlamına gelir ve kutsaldır. Asanalar ise çalıştırdıkları kas grubunda fizik yapıyı dengelemekte, esnetmekte, katı ve sert haldeki kas yapılarını gerektiği zaman sertleşecek şekilde uzun ve esnek hale getirmektedir. Asanalar sportif egzersizlerden

farklı olarak yumuşak, yavaş, kalbi zorlamayan çalışmalardır. Asana ve Pranayamalardan başka Hatha Yoga kişide zihinsel gelişimi de zihinsel konsantrasyon çalışmaları ve “meditasyon” yoluyla sağlamaktadır. Meditasyon yoginin –yoga uygulayıcısının- vazgeçilmez pratiklerinden olup, yoga öğretisine göre, kişiyi kendi benliğini bulması ve onu “kutsal olana” kendi iradesiyle erdirmesi için uygulanana bir yoldur. Bugün de, yapılan araştırmalar, meditasyon yapan bireylerde beyin dalgaları düzeninin değiştiğini, meditasyon esnasında tıpta bilinen “uyku, uyanıklık ve rüya” bilinç hallerinin dışında bir bilinç türünün ortaya çıktığını göstermektedir ki, bu “alfa” beyin dalgası salınımlı halin, bireylerin hafıza, öğrenme, anlama, koordinasyon gibi zihinsel süreçlerini de güçlendirdiği tespit edilmiştir.

### **Tartışma ve Sonuç:**

Hatha Yoga, diğer sportif etkinliklerden farklı olarak, kişiyi hem ruhsal, hem bedensel, hem de zihinsel yönden tatmin etmeye yönelik hazırlanmış bir kişisel gelişim programı olup, harekete dayalı çalışmaları ile fizik sağlığını, en az diğer spor dalları kadar olumlu etkilemekte, bunun yanında kişiyi, neden-sonuç ilişkisi içerisinde harekete yönlendirmekte ve meditasyon uygulamaları ile onun zihinsel fonksiyonlarını geliştirmektedir. Kişiyi ruh-zihin-beden üçlemesinde birleşme, tatmin ve gelişim sağlayan

Hatha Yoganın Türkiye’de uygulama alanlarının genişletilmesi, halkın bu konuda bilinçlendirilip, teşvik edilmesi toplumun yararına olacaktır. Böylece, ülkemizde, kendilerini daha iyi tanıyan, öz güvenlerini oluşturmuş ve bedensel ve zihinsel fonksiyonları düzgün işleyen bireylerin sayısının artacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Hatha Yoga, felsefe, egzersiz

# **B GRUBU**

## **BEDEN EĞİTİMİ BÖLÜMÜ SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DEMOKRATİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ**

**Yaşar BARUT**

OMÜ Eğitim Fakültesi / SAMSUN

### **AMAÇ**

Eğitim en genel anlamıyla insanlarda, bireysel ve toplumsal ihtiyaçları karşılamada en uygun olduğu düşünülen davranışları geliştirme sürecidir. Konuya demokrasi açısından bakılınca eğitimin bu yönündeki amacı, kendi kendini yönetebilecek vatandaşlar yetiştirmektir.

Araştırmanın amacı yüksek nesilleri yetiştirecek olan öğretmenlerden olan beden eğitimi öğretmenlerinin demokratik tutumlarının araştırılmasıdır.

### **YÖNTEM**

Araştırma 2003 – 2004 eğitim öğretim yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu son sınıfta okuyan öğrencilerine Gözütok (1992) tarafından geliştirilen 50 maddeden oluşan demokratik tutum ölçeği uygulanmıştır. Araştırmada öğrencilerin yaş, cinsiyet, birinci ve ikinci öğretim ve kardeş sayıları gibi değişkenlerin demokratik tutumlarına etkisi incelenmiştir.

### **BULGULAR**

Elde edilen verilerin çözümlenmesi sonucunda öğrencilerin cinsiyetlerinin demokratik tutumlarına etki ettiği aradaki farkın kızlar lehine anlamlı olduğu bulunmuştur. Öğrencilerle ilgili bir diğer bağımsız değişken olan yaş, öğretim türü ve kardeş sayısının öğrencilerin demokratik tutumlarında anlamlı bir değişiklik oluşturmadığı görülmüştür.

### **TARTIŞMA VE SONUÇ**

Öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarında demokrasi eğitimine daha geniş yer verilmeli ve eğitim öğretimin ayrılmaz bir parçası haline getirilmelidir.



Demokrasi eğitiminin ailede başladığı asla unutulmamalı demokratik davranışları geliştirici ailelere yönelik yaygın eğitim programları düzenlenmelidir. Beden eğitimi yetiştiren yüksek öğretim programlarına seçmeli veya zorunlu olarak felsefe, eğitim felsefesi, insan ve demokrasi gibi derslerin konulması çok yararlı olacaktır. İleriye yönelik çalışmalarda farklı sınıf öğrencilerinin ve yukarıdaki dersleri alan öğrencilerinde demokratik tutumları ölçülerek aradaki farklar araştırılabilir.

## KAYNAKLAR

1. Barut, Y. Kalkan, M. (2000), Bireysel veya takım spora yönelen Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Sosyoterapi ve Otonomi Düzeyi, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi Bil. Kitabı, s.260–265,
2. Barut, Y. Yılmaz, M. (2000), Beden Eğitimi ve Spor Bölümüne ve Eğitim Fakültesine Devam Eden Öğrencilerin Problem Çözme Becerileri, s.290 – 297,
3. Barut, Y. Eplikoç, H. (2004), Vatandaşlık Dersini Alan Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Demokratik Tutumlarının İncelenmesi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesindeki Uluslar Arası Demokrasi Eğitimi Kongresinde Sunulmuş Bildiri.
4. Bilgen, N. (1993), Çağdaş ve Demokratik Eğitim, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul,
5. Büyükkaragöz, S. (1994), Demokrasi Eğitimi ve Okul, Demokrasi Gündemi Dergisi, sayı.19, Ankara, s.25 – 28,
6. Büyükkaragöz, S. Üre, Ö. (1994), Öğretmen Yetiştiren Yüksek Öğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Demokratik Tutumları Araştırması, Demokrasi Gündemi Dergisi, sayı.19, Ankara s.30,
7. Demirhan, G. Çamur, H. (2000), Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Öğretmenlik Tutumları. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi Bil.Kitabı, s.260 – 265,
8. Doğan, İ. (2001), Vatandaşlık, Demokrasi ve İnsan Hakları, Pegem A Yay., Ankara, s.294,
9. Erdemli, A. (2000), Spor Felsefesi Nedir?, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bil.Kongresi Bildiriler Kongresi, s.1 – 11,
10. Gözütok D. (1995), Öğretmenlerin Demokratik Tutumları, Ekin Mat-Yay., Ankara, s.206,
11. Gündüz, M. Gündüz, F. (2002), Yurttaşlık Bilinci, Anı Yay., Ankara, s.91 – 92,
12. Karasar, N. (1984), Demokrasi Eğitiminde Araştırmanın Rolü, NATO Savunma ve Eğitim Yönleri Semp. Anadolu Üniv. Eğt. Fak.Yay., s.73 – 84,
13. Karpat, H.K. (1996), Türk Demokrasi Tarihi, Afeyay, İstanbul, s.81,

14. Orhun, A.A. (2000), Spor Bilimlerinde Terminoloji Sorunu, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bil. Kongre Bildirileri Kitabı, s.12 – 6.

# **FUTBOL HAKEMLERİNİN FAİR-PLAY İLKELERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

**Recep CENGİZ, Atilla PULUR**

- 

- Gazi Üniversitesi BESYO / ANKARA

## **ÖZET**

Bu çalışmanın amacı; klasman hakemlerinin, futboldaki fair-play ilkelerine ilişkin görüşlerini tespit etmek ve bu anlayışın kalıcı davranış şekline dönüşmesi için öneriler geliştirmektir.

Araştırma betimsel bir modelde yürütülmüş, araştırma problemine ilişkin mevcut bilgiler, ilgili literatürlerin taranmasıyla sistematik bir şekilde toplanarak değerlendirilmiş, böylece konu hakkında kavramsal bir çerçeve oluşturulmuştur.

Araştırmanın evrenini, Türkiye’de görev yapan 840 klasman futbol hakemi, Örneklemi ise “Orta Anadolu Hakem Gelişim Seminerlerine” katılan hakemler arasından tesadüfî olarak seçilen 250 kişi oluşturmaktadır. Ancak hatalı ve eksik doldurulan anketler çıkarılarak toplam 236 anket değerlendirmeye alınmıştır.

Hakemlere; demografik bilgileri ile birlikte, futbolda farklı referans gruplarının fair-play üzerinde hangi düzeyde etkili olduklarını belirlemeye yönelik 16 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Anketlerden elde edilen verilerin frekans ve yüzde dağılımları ile analizleri bilgisayar ortamında, SPSS 11.0 İstatistik Paket Programında hesaplanarak tablolar haline dönüştürülmüştür.

Araştırma verilerine bakıldığında, “fair-play” kavramını, hakemlerin %50.8’inin “centilmenlik”, %19.1’inin “doğruluk”, %16.9’unun ise “erdemlilik” olarak algıladıkları görülmektedir.

Sonuç olarak; fair-play ilkelerine yeterince önem verilmemesi, futbolda düzensizlik ve kargaşanın etkinlik kazanmasına neden olmaktadır. Futbol hakemlerine göre, şiddet olaylarının önlenmesi için etkili yöntemlerden biri; spor adamlarının fair-play ilkelerini uygulayarak, birbirlerine karşı uyumlu tavırlar sergilemesidir.

- 

## **KAYNAKLAR**

- 1. Akarsu, B.; Ahlak Öğretileri, 1. Mutluluk Ahlakı, II. Kant’ın Ahlak Felsefesi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1982.

2. Beyar, F; Burgul, N.S.; Karamanoğlu, T.; “Futbol Hakemliğinde Bilimsel Temeller”, Kıbrıs Türk Futbol Federasyonu Yayınları, Kıbrıs, 2001.

•

3. Bostancı, M.N., “Futbol Bağları”, Karizma 3 Aylık Düşünce Dergisi, Temmuz-Ağustos-Eylül, (11): 33-39, 2002.

4. Cengiz, R., “Yazılı Spor Basınında Yer Alan, Şiddet İçerikli Haberler Üzerine Bir Değerlendirme”, Spor Yönetimi ve Ekonomisi Sempozyumu Bildiriler, 05-06 Aralık 2003, Ankara, s.43.

5. Cengiz, R., Futbol Antrenörlerinin Saldırganlık Türleri ve Şiddet Olaylarına Bakış Açıları, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2004.

6. Çupı, İ., Futbolun Ölümü, Derleyenler: B. Karacasu, K. Kıvanç, İletişim Yayınları, İstanbul, 2002.

7. Dölkeleş. B., “Hakem Dünyası, Aynı Dili mi Konuşuyoruz?”, Tam Saha, Türkiye Futbol Federasyonu Aylık Futbol Dergisi, (II): 64, Aralık 2004

• 8. Erdemli, A., İnsan, Spor ve Olimpizm, Spor Felsefesi Yazıları, Sarmal Yayınevi, İstanbul, 2002.

9. Gökdemir, K., Karaküçük, S., “Güreş Hakemlerinin Boş Zaman Anlayışları Üzerine Bir Araştırma”, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, I (4): 65-73, 1996.

10. Katkat, D., “Yazılı Spor Basınında Fair Play”, Futbolda Şiddet ve Önlenmesi Sempozyumu, Ankara İl Emniyet Müdürlüğü Sempozyum Kitabı, Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, 7-8 Mayıs 2003, Ankara

• 11. Kayışoğlu, N. B., Ankara Bölgesi Klasman Futbol Hakemlerinin Fiziksel Performans ve Somatotip Özelliklerinin İncelenmesi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2002

12. Kılavuz, R., Kamu Yönetiminde Etik ve Bir Sorun Olarak Yozlaşma, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2003.

13. Orta, L., Söğütçü, T., “Türkiye Profesyonel Liglerinde Görev Yapan Hakemlerin Kural Bilgilerinin Değerlendirilmesi”, 8.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiriler CD’si, 17-20 Ekim 2004, Antalya.

14. Özbek, O., “Sporda Etik Dışı Davranış Alanları ve Etik İlkeler”, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, IV (IV): 38-50, 1999

- 15. Pepe, H., Filiz, K., Pepe, K., Can, S. “Futbol Hakemlerinin Hakemlik Geçmişleri ve Sporculuk Geçmişlerinin Tutarlı Karar Vermedeki Etkisinin İncelenmesi”, Atatürk Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, II (1): 34-41, 2001
- 16. Rona, M.Ş., “Futbol Müsabakalarında Şiddet Olaylarına Karşı Adli Kayıtlara Geçen Seyircilerin Psiko-Sosyal Analizleri Üzerine Bir Araştırma”, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara, 2003.
- 17. Saltık, Y., “Türkiye’ de Taraftarlık Anlayışı ve Futbolda Holiganizm” , <http://www.sporline.com/sporoskop.php?sid=83>, (Aralık 2003).
- 18. Satman, C., Ögülmüş, S., Müniroğlu, “Ankara İlindeki Futbol Hakemlerinin Hakemlik Seviyelerine Göre Sürekli Kaygı Durumlarının İncelenmesi”, 2.Uluslararası Spor Psikolojisi Sempozyumu Özet Kitabı, 11-12 Ekim 2002, İzmir, s.26-33.
- 19. Sezen, G., Yıldırım, İ., “Profesyonel ve Amatör Futbolcuların Fair-play Anlayışları”, Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, 10-11 Ekim 2003, Bildiriler Kitabı, Ankara, s.13-20.
- 20. Şahan, H., Türkiye’de Spor Yazarlığı ve Futbol Kamuoyu Üzerine Etkileri, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2001, Konya.
- 21. Şahin, H.M., Beden Eğitimi ve Sporda Temel Kavramlar, Sportif-Tıbbî-Sosyal Terimler Sözlüğü, Gaziantepspor Kulübü Yayınları No: 1, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2002.
- 22. “İnsana Yakışır Biçimde Yaşamak”, Türkiye Futbol Federasyonu Aylık Futbol Dergisi, (14), 23-24, Haziran, 2004.
- 23. Tut, B., “Pele ve Maradona”, Karizma 3 Aylık Düşünce Dergisi, Temmuz-Ağustos-Eylül, (11): 103-109, 2002.
- 24. Türkoğlu, N., İletişim Bilimlerinden Kültürel Çalışmalara Kültürel İletişim Tanımlar, Kavramlar, Tartışmalar, Babil Yayınları, İstanbul, 2004
- 25. Yıldırım, İ., “Sporda Fair-Play kavramının Tarihsel Boyutları”, Hacettepe Üniversitesi, 2. Spor Bilimleri Ulusal Kongresi Bildirileri, Yayın No: 3, Hacettepe Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu Yayınları, Ankara,1992, s.174-179.
- 26. Yıldırım, İ., “Fair-Play: Kapsamı, Türkiye’deki Görünümü ve Geliştirme Prespektifleri”, 7.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresine Sunulan Bildiri, 27-29 Ekim 2002, Antalya.

# **SALDIRGANLIK VE ŞİDDET KAVRAMLARININ ANLAMLARI DIŞINDA KULLANILMASI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

## **Recep CENGİZ, Fatih YENEL**

Bu çalışmanın amacı; futbol literatüründe anlamları dışında kullanılan bazı kavramların yarattığı sorunları incelemek ve öneriler geliştirmektir.

Bu incelemeler için probleme ilişkin mevcut bilgiler, ilgili literatürlerin taranmasıyla sistematik bir şekilde toplanarak değerlendirilmiş, konu ile ilgili mevcut kaynaklara ulaşarak sporda yanlış kullanılan terimlerin, kuramsal açıdan tanımları incelenmiş ve doğru cümle kurguları ile karşılaştırılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın evrenini Türkiye’de yayınlanan yazılı spor basını, örneklemini ulusal gazeteler içerisinde en yüksek tiraja sahip Cumhuriyet, Fanatik, Fotomaç, Hürriyet, Milliyet, Radikal, Sabah, Star ve Zaman gazetelerinin 01-30 Nisan 2004 tarihleri arasında ki toplam 30 günlük sayılarında yer alan haber ve köşe yazıları oluşturmaktadır.

Değerlendirmelerde; içerik analizi içinde farklı tekniklerden biri olan, retorik analizi yöntemi kullanılarak “kimin, neyi, nasıl” söylediği, medya söylemlerinin çözümlenmesi için; “kim/kimler konuşuyor?”, “katılımcılar argümanı nasıl ifade ediyorlar?” ve “söylenenin anlamı nedir?” sorularıyla, araştırmamızda öncelik verilecek temaların ışığında söylemlerin betimsel ve eleştirel olarak analizi yapılmıştır.

Zengin bir sunum, benzetme veya renklilik amaçlı olarak spor basınında kullanılan “savaş”, “saldırmak”, ve “vahşet” gibi kavramların okuyucuda farklı bir şekilde algılanması, kendi davranış ve deneyimine göre yorumlamasına neden olmaktadır. Bu yaklaşımın savunulması, spor medyasının rakibe önem vermeyen, gerilimi artırıcı, küçük düşürücü, alay edici üslup kullanımı tarafların saldırgan olma potansiyelinin artmasına neden olabileceği söylenebilir. Sonuç olarak, günümüz medya söylemlerinin şiddete dayandırılması, sosyolojik anlamda hedef kitledeki bireylerin en alt düzey içgüdülerine hitap etmelerinin yeterli olacağı anlamına da gelmektedir. Bu nedenle bazı soyut kavramlar gerçek anlamlarından farklı bir ifade yaratabilir. Yani söylenenin amacı “renklilik” veya “farklı bir üslup”la olumlu olsa da, anlaşılanın ve amaç edinilenin farklı olması, doğru iletişimin engeline neden olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Terminoloji, Spor, İletişim

# DEVLET İLKÖĞRETİM 6, 7 VE 8. SINIF ÖĞRENCİLERİN EĞİTİM DÜZEYLERİNİN VE SPORTİF FAALİTLERE KATILIMLARININ ATILGANLIKLARINA ETKİSİ

**\*Dursun GÜLER, \*\*Latif AYDOS, \*\*Haluk KOÇ**

**\*SDÜ Burdur Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü BURDUR**

**\*\*Gazi Ü BESYO ANKARA**

**Giriş ve Amaç:** Bir iletişim biçimi olarak kabul edilen atılganlık; “başkalarının haklarını küçük görmeden ve zedelemekten kişinin kendi haklarını koruması, düşünce, duygu ve inanışlarını doğrudan, dürüst ve uygun yollarla ifade etmesi” olarak tanımlanmaktadır (3, 10, 11). Bu iletişim biçimi olumsuz iki uç olan “saldırganlık” ve çekingenlik’e karşılık, olumlu bir davranış tarzı olarak kabul edilir (11).

Beden eğitimi ve spor, insanın fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimini amaç edinen, genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olarak görülen bilinçli ve planlı faaliyetlerdir (12).

Bu çalışmada amaç, ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin eğitim düzeylerinin ve sportif faaliyetler katılımlarının atılganlıklarına etkisini incelemektir.

**Yöntem:** Araştırma grubunu Burdur ilköğretim okullarından; 6. sınıflardan 123, 7. sınıflardan 130 ve 8. sınıflardan 100 olmak üzere toplam 353 öğrenci oluşturmuştur.

Verilerin toplanmasında Ratus Atılganlık Envanteri (8, 9) ile bilgi formu kullanılmış olup; verilerin analizinde, Bağımsız Gruplarda Tek Yönlü Varyans Analizi Testi ve t Testi kullanılmıştır (1, 2). Anlamlılık düzeyi 0.05 olarak belirlenmiştir.

**Bulgular:** Araştırmada, çocukların atılgan oldukları gözlenirse de, hem kız ve erkek öğrenciler arasındaki hem de öğrencilerin cinsiyete ve sınıflara göre atılganlık puanı ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark tespit edilemezken ( $P > 0.05$ ); sportif faaliyetlere katılan öğrencilerle katılmayanlar arasında, katılanlar lehinde istatistiki olarak anlamlı bir fark ( $P < 0,05$ ) tespit edilmiştir.

**Tartışma ve Sonuç:** Milli eğitimin temel amaçlarından birisi, fertleri beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı bir kişiliğe, karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne sahip, üretici ve verimli kişiler olarak yetiştirmektir (5). Modern toplumun eleştirici ve üretici, yeni buluşlar ve keşifler yapan ve toplumsal değişmeyi başlatmayı isteyen bireylere gereksinimi vardır (6). Atılganlık eğitiminin ilkökul çocuklarının atılganlık düzeylerine etkisinin incelendiği bir çalışmada, verilen atılganlık eğitiminin ilkökul çocuklarında atılganlığı geliştirdiği tespit edilmiştir (7). Gökalan (4) da, 10-12 yaş ilköğretim okulu

öğrencilerinin benlik tasarımı, atılganlık ve kendini açma düzeyleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi araştırmış, not ortalamaları yüksek olan öğrencilerin atılganlık puanlarının yüksek olduğunu gözlemiştir. Bu araştırmada, sınıflararası anlamda, öğrencilerde atılganlık farkının olmadığı, atılgan davranışlarında bir gelişme sağlanamadığı gözlenmiştir.

Beden eğitimi ve spor faaliyetleri, öğrencilere; işbirlikçi ve birlikte davranma, kedine güven duyma, yerinde ve çabuk karar verebilme, centilmen, adaletli, sorumlu, lider, demokratik olabilme gibi davranışları (12) kazandırmayı amaç edinmiştir. Bu amaçların yerine getirilmesi, aynı zamanda çocukların atılgan davranışlarını da geliştirebileceğinden; katılanlar lehine anlamlı atılganlık farkı bulunmasından hareketle, beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılımın atılganlığı olumlu olarak etkileyeceği ifade edilebilir.

Sonuçta, devlet ilköğretim okulları ikinci kademede verilen eğitim ve öğretim faaliyetlerinin, sınıflararası bağlamda, öğrencilerin atılganlık düzeylerine etki etmediği; sportif faaliyetlere katılımın ise etki ettiği ve sportif faaliyetlere katılan çocuklarda atılgan davranışların geliştiği söylenebilir.

**Anahtar Sözcükler:** Eğitim, Sportif Faaliyetler, Atılganlık.

#### KAYNAKÇA

1. Alpar, R. (2001). Spor Bilimlerinde Uygulamalı İstatistik, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
2. Büyüköztürk, Ş. (2003). Veri Analizi El Kitabı (İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
3. Çulha, M. ve Dereli, A.A. (1987). Atılganlık Eğitim Programı. Psikoloji Dergisi, 6, 21: 124-127.
4. Gökalan, Z.B. (2000). İlköğretim Okulu Öğrencilerinin (12-14 Yaş) Benlik Tasarımı, Atılganlık ve Kendini Açma Düzeyleri İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Konya: S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
5. Küçükahmet, L. (1997). Eğitim Programları ve Öğretim. Sekizinci Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.
6. Tezcan, M. (1997). Eğitim Sosyolojisi. Onbirinci Baskı, Ankara.
7. Topukçu, H. (1982). Atılganlık Eğitiminin İlkokul Çocuklarının Atılganlık Düzeyine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi.



8. Voltan, N. (1980). Grupla Atılganlık Eğitiminin Bireyin Atılganlık Düzeyine Etkisi. Doktora Tezi, Ankara: H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
9. Voltan, N. (1980a). Rathus Atılganlık Envanteri Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, Psikoloji Dergisi, 10, 23-25.
10. Voltan, N. (1980b). Grupla Atılganlık Eğitiminin Bireyin Atılganlık Düzeyine Etkisi, H.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, 3, 62-66.
11. Yeşilyaprak, B. ve Kısaç, İ. (1999). Öğretmen Adaylarına Uygulanan Atılganlık Eğitimi Ve Sonuçları, GÜ Mesleki Eğitim Fakültesi Dergisi, 1 (1), 12-18.
12. Yıldırım, İ. ve Yetim, A. (1996). Orta Öğretimde Beden Eğitimi Dersinin Öncelikli Amaçları Üzerine Bir Araştırma. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 1 (3), 36-43.

# SPORUN SOSYALLEŞMEYE ETKİLERİ

**Nurcan OTRAV**

Uludağ Üniversitesi

**AMAÇ:** Bu araştırmanın amacı, Bursa Bosch Spor Kulübünün yüzme branşıyla uğraşan ve minikler kategorisinde yer alan çocukların spora başladıklarından bu yana ne kadar sosyalleşebildikleri ile sporun toplumsal insan davranışları ve toplumsal kuramlarla

bağlantıları incelenmiştir.

**YÖNTEM:** Araştırma Bursa Atatürk Spor Salonun da çocuklarının antrenmanlarını seyretmeye gelen velilere (45 velinin 28 kişi anne-10 kişi baba-7 kişi anne ve baba) uygulanan anketi içeriyor. Velilerin görüşlerinin alındığı ankette, çocuklarının ne zamandır spor yaptıkları, spor yapmadan önce ve yaptıktan sonra çevreye uyumlarında değişiklikler oldu mu, olduysa ne tür değişiklikler oldu, hangi mesleği yaptıkları ve gelir düzeylerinin ne olduğu soruları yer alıyor. Alınan yanıtlardan sporun sosyalleşmeye katkısının olup olmadığı yüzdesel olarak hesaplanmıştır.

**BULGULAR:** 45 velinin ( 28 kişi anne-10 kişi baba-7 kişi anne ve baba) % 77.8 i çocuklarının sporla sosyalleştiğini, % 15.6 sı çocuklarının daha öncede sosyal olduklarını, % 6.7 si yeni başladığı için çocuklarının henüz çevreye uyum sağlayamadığını bildirdiler. Ailelerin sosyo-kültürel yapısı incelendiğinde doktor,mühendis,öğretmen,hemşire,insan kaynakları müdürü gibi mesleklere sahip oldukları maddi gelirlerinin de iyi ve orta düzey arasında olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun dışında maddi geliri kötü düzeyde olan aileler olmadığı için çocukların sosyalleşmelerin de sosyo-kültürel farklılıklar dikkate alınamamıştır.

**TARTIŞMA:** Genel toplumbilim içeriğinde incelenen sosyal davranış ve sosyal etkileşimlerin sayısı ve karmaşıklığı artarken, sporun da sosyal bilim içerisinde özel bir alan olarak ele alınıp değerlendirilme zorunluluğu doğmuştur. Çünkü spor giderek daha çok kişi tarafından doğrudan ya da dolaylı olarak ilgi görmeye başlamış daha organize hale gelmiş ve uluslararası bir saygınlık prestij gösterisi konumunu alarak ulusları sevince ya da yasa sürüklemeye başlamıştır. Ancak Spor toplumbilimi spora sadece bir yarışma ve fiziksel üstünlük olarak değil, önemli ve sürekli bir sosyal olgu olarak yaklaşarak sporun sosyal karakteristiklerini açıklamaya çalışır. Spor çağımız insanının toplumsal yaşamına derinlemesine girmiş ve toplumsal yapıya göre biçimlenen bir olgudur.

Bu nedenlere dayandırılarak ve anket sonuçları değerlendirildiğinde sporun sosyal bir olgu olduğu ve bireysel olarak bile yapılsa belli bir kitleye hitap ettiği için sosyalleşmeyi de etkilediği ortaya çıkmıştır.

**SONUÇ:** Yüzme branşı ile uğraşan minik çocukların bir kısmı evinin içinde ve okul yaşamında iletişim kuramaz ve sosyal değilken spora başladıktan sonra arkadaş sayısının artması ve sporun gerektirdiği paylaşımlar ile

sosyalleştiği anlaşılırken sporun toplumsal insan davranışları ve toplumsal kuramlarla bağlantılı olduğu ortaya çıkmıştır.Kulüpte spor yapan çocukların ailelerinin genelinin maddi durumlarının iyi olması sosyo-kültürel farlılıklarda göz önünde bulundurularak sosyalleşmeye etkisi kesinleştirilememiştir.

#### **KAYNAKÇA**

1. [www.sporbilim.com](http://www.sporbilim.com)
2. Erkal, M. , Sosyolojik Açıdan Spor, MEGS Yayın no: 30, Milli Eğitim Basımevi, ANKARA, 1986.
3. Armağan i. , Sporun Toplumbilimsel Temelleri, E. Ü. B. E. S. Y. O. Yayın No: 4, İZMİR, 1981

# ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE ÇOCUKLARDA OYUN ve OYUNCAK KAVRAMI

**Murat TEKİN, Özden TAŞĞIN**

Selçuk Üniversitesi Karaman Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

## ÖZET

Araştırmanın Amacı; Çeşitli değişkenlere göre çocuklarda, oyun ve oyuncak kavramını belirleyebilmek. Araştırmanın evrenini; Karamanın değişik Ana Okullarında öğrenim gören 49 Kız 51 Erkek öğrenci oluşturmaktadır.

İlk olarak araştırmanın amacına ilişkin mevcut bilgiler, literatürün taranmasıyla sistematik bir şekilde verilmiştir. Böylece konu hakkında teorik bir çerçeve oluşturulmuştur. İkinci olarak araştırmanın amacına ulaşmak için geliştirilen anket, Karamanın değişik Ana Okullarında öğrenim gören 100 öğrenciye yapılmıştır. Anket formları araştırmacı ve yardımcıları tarafından çocuklarla birebir görüşülerek ve sorular tek tek okunarak yaptırılmıştır.

Verilerin çözümlenmesinde tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Ayrıca, cinsiyetlere göre çocukların hangi oyunları oynamayı sevdiklerini gösteren dağılım, cinsiyetlere göre çocukların en çok hangi oyuncakları sevdiklerini gösteren dağılım, cinsiyetlere göre bebek ve bebeğe ait oyuncak türlerini gösteren dağılım, cinsiyetlere göre çocuğun zihinsel becerilerini geliştirmeye yönelik oyuncak türlerini gösteren dağılım, cinsiyetlere göre çocuğun rol performansını geliştirmeye yönelik oyuncak türlerini gösteren dağılım, cinsiyetlere göre tabanca türündeki oyuncakları gösteren dağılım, cinsiyetlere göre hayvan türündeki oyuncakları gösteren dağılım, cinsiyetlere göre çocuğun kurgu oyuncak türlerini gösteren dağılım, cinsiyetlere göre çocuğun el becerilerini geliştirmeye yönelik oyuncak türlerini gösteren dağılımlara (2X2) Kİ KARE testi uygulanarak gruplar arasındaki ilişki düzeyleri belirlenmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde ve hesaplanmış değerlerin bulunmasında SPSS (Statistical package for social sciences) paket programı kullanılmıştır. Yaptığımız bu araştırmanın sonucunda hem kız çocuklar, hem erkek çocuklar cinsiyet farklarına göre farklı oyunları ve oyuncakları seçtikleri ortaya çıkmıştır.

## BULGULAR

Cinsiyetlere Göre Çocukların Hangi Oyunları Oynamayı Sevdiklerini Gösteren Dağılım sonuçları; Hesaplanan P değeri  $0,002 < 0,05$  olduğu için gruplar arasında fark vardır.  $\chi^2$  test sonuçlarına baktığımızda 0,05 serbestlik dereceli (p) değerinin  $\chi^2$  hesap değeri 36,932 olup buna ilişkin (p) değeri 0,002' dir. Bu değer test için

seçmiş olduğumuz anlamlılık seviyesi 0,05'den küçük olduğu için çocukların cinsiyetinin oynadıkları oyunları sevmeleri arasında bir ilişki vardır.

Cinsiyetlere Göre Çocukların En Çok Hangi Oyuncakları Sevdiklerini Gösteren Dağılım sonuçları; Hesaplanan P değeri  $0,000 < 0,05$  olduğu için gruplar arasında fark vardır.  $\chi^2$  test sonuçlarına baktığımızda 0,05 serbestlik dereceli (p) değerinin  $\chi^2$  hesap değeri 76,879 olup buna ilişkin (p) değeri 0,000' dır. Bu değer test için seçmiş olduğumuz anlamlılık seviyesi 0,05'den küçük olduğu için çocukların cinsiyeti ile en çok hangi oyuncak sevdikleri arasında bir ilişki vardır.

## **TARTIŞMA ve SONUÇ**

Çocukların duygusal ve düşsel yaşamı oyunlarına ve oyuncaklarına yansımaktadır, bu duygusal ve düşsel yaşam cinsiyet farklılıklarına göre değişmektedir. Bu bağlamda yaptığımız çalışmanın sonucunda; hem kız çocuklar, hem erkek çocuklar cinsiyet farklarına göre farklı oyunları ve oyuncakları seçtikleri ortaya çıkmıştır.

## **KAYNAKLAR**

1. Gürün, O. A.(1984) , Çocuğumuzu Tanıyalım, İnkılap Yayınevi, İstanbul
2. Poyraz H ( 1999) Okul Öncesi Dönemde Oyun Ve Oyuncak Anı Yayıncılık Ankara
3. Oktay A ( 1987) Oyun Pembe Bağcık Dergisi, İstanbul, Sayı. 4 İstanbul
4. Tan H (1991) Psikoloji ve Yeni Eğitim I Milli Eğitim Basım Evi İstanbul

# C GRUBU

## KÜRESELLEŞME, POSTMODERNİZM VE BEDEN EĞİTİMİ

Elif Nilay DAŞDAN, Hatice ÇAMLIYER, Sadi YILMAZ, Hüseyin ÇAMLIYER

C.B.Ü. BESYO, MANİSA

### ÖZET

Bu çalışmada, günümüzde çok tartışılan Küreselleşme ve Postmodernizmin tanımları yapılarak; eğitim ve beden eğitimi ile ilişkisi açıklanmaya çalışıldı. Yine bu kavramların olumlu-olumsuz yanları ile beden eğitimi ve spora etkisi incelendi. İlk bölümde; küreselleşme, modernizm ve post modernizmin tanımları yapıldı. İkinci bölümde beden eğitimi ile ilişkileri ele alındı. Son bölümde ise; beden eğitimi, küreselleşme ve postmodernizmin, insanın refahı, huzuru ve sağlığı için ortak yanları ortaya konulurken, eğitim ve eğitilmiş insan, öğretme ve öğrenme biçimlerimiz ve okullardaki geleneksel ders program ve program içeriklerinin çağa uygun düzenlenmesi sürecinde yaşanan problemler ele alınmaya çalışıldı.

### GİRİŞ

Bu çalışma da, günümüzde çok tartışılan Küreselleşme ve Postmodernizmin tanımları yapılarak; eğitim ve beden eğitimi ile ilişkisi açıklanmaya çalışıldı. Araştırma tarama modellerinden biri olan betimsel çalışma yöntemiyle yapıldı. Bu çalışmada gerekli olan veriler literatür ve konu ile ilgili internet sitelerinde ki erişilebilir bilgiler taranarak toplanmıştır. Postmodernizm, kültürel, toplumsal ve ekonomik yapı açısından yeni özellikleri ifade eden yaklaşım olarak tanımlanmaktadır.<sup>1</sup> Postmodernizm’de ki “post” sözcüğü modern düşüncenin “dışında\ötesinde” olarak kullanılmaktadır. Modernizme tepki olarak ortaya çıkan 1950’ler den itibaren kendinden söz ettirmeye başlayan postmodernizm, 1980lerin başlarında yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. İngilizce karşılığı globalisation (küreselleşme-globalleşme) olup, kökünde “globe” sözcüğü üç boyutlu yuvarlak ve bir fiziksel şekli, ikinci anlamıyla da dünyayı ya da diğer bir ifadeyle yer küreyi ifade etmektedir. Meydan Larousse’nin tarifine göre global “tümüyle ele alınmış olan” manasındadır. <sup>5</sup> “Küreselleşme esas olarak ekonomik içerikli bir kavram olup, sermayenin dünya üzerindeki dolaşımının tek tek ülkeler düzeyinde değil, küresel düzeyde gerçekleşmesi şeklinde de tanımlamalar vardır<sup>6</sup>. Küreselleşme ve yerelleşme arasındaki paradoksu doğru algılamak ve bunlar arasında ki dengeleri kurmak büyük önem taşımaktadır. Aksi takdirde; küreselleşme ve yerelleşmenin büyüme-gelişme fırsatlarını değerlendirme çabaları kaosa neden olabilir.<sup>5</sup>

Küreselleşme ile birlikte yerellik ön plana çıkarılarak yerel kültürlerin gelişmesi sağlanmaya çalışılırken dünya ile bütünleşme çabaları yerel kültür ve olguları ortadan kaldırılmaktadır. Modernizm aşıp, yerine postmodernizm denen yeni bir çağ bazı ülkelerde başlamıştır.<sup>1</sup> Bu ülkeler, bilgi toplumları olup birçok kavramı

değişmiş olarak yaşamaktadırlar. En başta eğitim ve eğitilmiş insan kavramı değişmiştir. Örneğin sanayi toplumunda çocuklar, okullarda kendilerine gösterilen yerlerde oturmuş, sert adımlarla yürümeyi öğrenmiş, ders saatleri zillerle başlayıp bitmiştir. Bireysellikten uzak, sert ve katı gruplandırma sistemleri,notlarla değerlendirme,öğretmenin otoriter tutumu,sanayi dönemi eğitiminde en belirgin özelliklerdir. Günümüze gelindiğinde ise, dersin sadece sınıf ortamında işlenmesinin yetersizliği ortadadır. Sınıfın duvarları gelişme ve değişimin önünde bir engel durumuna gelmiştir. Gençlerin beden ve zeka gelişimleri sınıf sınırlarını aşmıştır. Ülkemizin bugünkü sosyo-ekonomik yapısına bakıldığında sanayi öncesi, sanayi toplumu ve sanayi sonrası dönem biçimindeki belirlemelerin hiçbirine tam olarak uymamaktadır. Türk insanının Bilim ve teknolojinin hızla gelişmesine ayak uyduracak ve yaratılan talebe yanıt verecek düzeye getirilmesine ihtiyaç vardır. 1

Ülkemiz de, küreselleşme olgusundan etkilenip toplumsal, ekonomik ve teknolojik boyutlardaki bölgesel kalkınmışlık farklılıklarını derinleştirmektedir. Bu olguyu sporda da görmekteyiz. Böylece tüm değişme ve gelişmelerin beden eğitimi ve sporu da etkilediğini söyleyebiliriz. ülkemizde Beden eğitimi derslerinin içeriği illere göre de değişiklik gösterdiği düşünülebilir. Bazı bölgeler sanayi sonrası toplumu-bilgi toplumunu yaşarken, bir bölümü halen bu döneme ulaşamamış diyebiliriz. Sporun, günümüz hareket kültüründe başat biçimde yer almasına karşın, sportif hareket eylemi, çocuğun dünya deneyimi beklentilerinde yeterli olmamaktadır. Okulda, bugün hareket eylemi tek yönlü olarak düzenlenmiştir. Bu tek yönlülüğün, yarışmaya, performansı arttırmaya, konuları çocuğa öğretme üstüne yoğunlaştığı görülmektedir. Bu nedenle, insanın kendi kendini ifadesi, sağlığa yönelik hareket eylemleri sportif değerlerle eş görülmelidir. Ve temel okul hareket eğitimi amaçlarında bir bütün oluşturulmalıdır. 2

## **POSTMODERNİZM, KÜRESELLEŞME VE BEDEN EĞİTİMİ**

Ezberciliğin tükendiği, önemini iyiden iyiye yitirdiği bu çağda, toplumlar artık “bilgi toplumu” olmaya çalışıyor. ABD, Avrupa ve Japonya gibi ülkelerin bu çağda olduğu belirtiliyor.<sup>1</sup> Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde aslında postmodern bir yapıya ulaşmış olabilmek ve bunu başarabilmiş olmak, yeni dünya ile standardı aynı düzeye getirmiş olabilmeyi gösteriyor. Postmodern kavramı yerelliğe daha yakın bir kavram olsa da içerik olarak üst düzey gelişmeyi hedef alıyor.<sup>1</sup> Bu durum postmodernizmin kendi paradoksudur. Toplumsal yaşamda yer alan bireylerin farklılıklarını törpüleyerek toplumsal benzeşmeyi ön plana çıkardığı için birçok felsefeci ve toplumbilimci tarafından yoğun olarak eleştirilen modernizm yerine, bireyin farklılıklarını ortaya çıkarmayı özgürlük alanı olarak tanımlayan ve farklılıkları yaşama geçirebildiği ölçüde imaj(vizyon) oluşturabileceğini iddia eden Postmodernizm yoğun olarak tartışılmaktadır. 18.yy Aydınlanma dönemi ile başlayan Akıl çağı modernizm (modern) kavramını gündeme getirerek bu yüzyıldan günümüze dek gelen çağın modern çağ olarak nitelenmesine yol açmıştır. Modernizm yada modern çağları betimleyen temel olgular\kavramlar, şunlar olmuştur; rasyonellik, aklın egemenliği, mantık, bilimsel\evrensel doğrular, bilimsellik, algoritmik, sistematik düşünme, pozitivizm olmuştur. Modern olmak, düne ait olmayan ve başka yöntemlerle ele alınması gereken bir dünyada yaşamak demektir. Modern çağda, yerel olan ilişkilerin çözülmesi, kıtalar arası iletişimi sağlayacak araçların yaygınlaşması, kültürel alışverişin hızlanması, yerel değerlerle evrensel değerlerin yoğrularak yeni yaşam biçimlerinin ulusallık ve evrensellik çizgisinde oluşturulması hedeflenmiştir.

Max Weber’e göre, modernleşmenin ardından rasyonelleşme ve entelektüelleşmeyle dünyanın büyüü

yitirilmiştir; Daniel Bell'e göre de gündelik yaşam değerleri "anlatısal bilgiler" zedelenmiştir ki bu modern dünyanın yazgısıdır.<sup>3</sup> Modernizme tepki olarak ortaya çıkan 1950 ler den itibaren kendinden söz ettirmeye başlayan postmodernizm, 1980lerin başlarında yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Postmodernizme asıl esin veren filozoflar Nietzsche ve Heidegger' dir. Bu düşünsel mirasa rağmen postmodernizmin en sert eleştiricileri çağdaş Alman filozofları, özellikle de Jürgen Habermas'tır. Postmodernist aydınlar olumlayıcılar ve şüpheciler olarak iki grupta ele alınmaktadırlar. Postmodernizm tam olarak nedir? Sorusuna birden fazla yanıt vermek mümkün görünmektedir. Postmodernizm kimilerine göre, bir dönemin adıdır, aynı zamanda bir felsefenin yeni bir düşüncenin ; üslubun yeni bir usçuluğun (modern usçuluğu aşan farklı üslupta bir usçuluğun) yeni bir söylemin adıdır. Sözgelimi bazı yazarlara göre 1943 yılı modernitenin bittiği sayılan tarihtir. <sup>3</sup> Postmodernizm'de ki "post" modern düşüncenin "dışında\ötesinde" olarak kullanılıyor. Daha özel anlamda ise "postmodern" modernin sonrasını adlandırılmakta kullanılıyor. Postmodernist Lyotard ise "postmoder'ni meta anlatılara yönelik inanmazlık olarak" açıklıyor. <sup>4</sup> Karşı-modernlik olarak sunulan postmodernizm söylemini kısaca şöyle özetlemek mümkün; genel geçerlilik iddiası taşıyan önermelerin reddedilmesi, dil oyunlarında bilgi kaynaklarında, bilim adamı topluluklarında çoğulculuğun ve parçalanmanın kabul edilmesi, farklılığın ve çeşitliliğin vurgulanıp, benimsenmesi, gerçeklik, hakikat, doğruluk anlayışlarının tartışılmasına yol açan dilsel dönüşümün yaşama geçirilmesi, mutlak değerler anlayışı yerine yoruma açık seçeneklerle karşı karşıya gelmekten çekinmemek, korkmamak, güvensizlik duymamak, gerçeği olabildiğince yorumlamak, belli bir zaman ve mekanın sözcüklerini kullanmak yerine gerçekliği kendi bütünlüğü özerkliği içinde anlamaya çalışmak, insanı ruh-beden olarak ikiye bölen anlayışlarla hesaplaşmak, tek ve mutlak doğrunun egemenliğine karşı çıkmak. Postmodernizm olgusunun ortaya çıkma nedenlerine baktığımızda II.Dünya Savaşı sonrası kapitalizmin 1973-75 yılları arasında ilk büyük ölçekli kriz yaşamış ve bu kriz öncelikle kapitalist ülkelerde ve daha sonra bu ülkelerin etkisi altında kalan ülkelerdeki insanları kökten değiştirmişti.<sup>3,17</sup> Dünya ABD'nin askeri, ekonomik, mali,teknolojik ve iletişim hegemonyası altında,ulusal bütünlüğü yok etmeye dönük,toplumsal bölünmeler ortaya çıkarmıştır. Seri üretim kitlesel tüketime, müdahaleci devlet, sermaye ve ulus devleti içinde yer alan güç sistemlerine dayalıydı . Fakat 1979-81 kriziyle tüm belirli istikrar unsurları hemen dağılıverdi; Berlin duvarı yıkıldı; SSCB dağıldı. Soğuk savaş sona erdi, üretim Japonya ve yeni sanayileşen ülkelere doğru kaydı ve sonuç olarak paranın değerindeki hızlı değişimler, artan bir hızla çeşitlilik arayışları hem politik olarak hem de tüketim kalıpları açısından gitgide daha rekabetçi hale gelen bir dünyada tüketicilerin daha güvenli ortam arayışı insanların maddi refaha, huzura, üretime ve rahata erişme araçlarına ilişkin konumlarını derinden etkilemiştir. <sup>3,17</sup> Artık dünya, Modernizmin zenginli yaratma iddiasıyla oluşturduğu mal üretimine dayanan "büyük boy" işletme mantığından uzaklaşarak; üretimi, mal üretiminden hizmet üretimine büyük boy işletmeler yerine de küçük boy işletmelere yönlendirmektedir. Bu olgu da, günümüzde sanayi anlamında taşeronlaşmayı getirmektedir. Genel itibariyle küreselleşmenin bir başlangıcı vardır diyecek olursak, bu başlangıç noktasını buharlı makine olarak düşünebiliriz. Buharlı makinenin 19.yy da bulunması ve Avrupa insanının din merkezli değil, hayat ve iş merkezli yaşama geçmiş olması bu makinenin çeşitli alanlarda kullanılmasını sağlamıştır.<sup>6</sup> Janice Dudley, küreselleşmeyi dünya sistemi içinde bir ortaklık / şirketleşmenin öyküsü olarak görüyor. Yeni dünya düzenini aşağıda belirtilen birbirine bağlı değişimlerin birikimi olarak tanımlıyor:



- a. Tüm dünyada Batı materyalizmi / tüketici odaklı yaşam biçimlerine olan yoğun istekler
- b. Batı popüler kültürünün özellikle bu kitle kültüründe Amerikan söylemlerin içselleşmesi ve egemenliği.
- c. Üretim ve tüketim modellerinde Batının, özellikle ABD'nin artan ağırlığı.
- d. Tek bir global uluslar arası piyasa içinde dünya ekonomilerinin giderek daha çok bütünleşmesi.
- e. Serbest ticaret ve yeni uluslar arası iş bölümü 5

Küreselleşme ve yerelleşme arasındaki paradoksu doğru algılamak ve bunlar arasında sağlıklı dengeler kurmak önem taşımaktadır. Aksi taktirde küreselleşme ve yerelleşmenin büyüme ve gelişme için sunduğu fırsatları değerlendirme çabaları kaosa neden olabilir.5

“Küreselleşme esas olarak ekonomik içerikli bir kavram olarak ortaya çıktı”. “Sermayenin dünya üzerindeki dolaşımının artık tek tek ülkeler düzeyinde değil, küresel düzeyde gerçekleşmesi anlamına gelir” 6 şeklinde tanımlamalar da vardır.

Bu kavramların dünyada ki farklı ama gerçek yanlarını daha iyi anlamak için N.Ahioğlu'nun şu çevirisi ise çok dikkat çekiyor:

“Taylant’da Fransız turistler tarafından kiralanan erkek ve kız fahişe çocuklar,internette ki çocuk pornografisi,Amerikan giysileri için ipek yapan 5 yaşında ki tekstil işçileri,Milano kaldırımlarında kendilerine parlak bir gelecek planlarken şiddete uğrayan ve tecavüz edilen Doğu Avrupalı ergen kızlar...Bunlar,ekonomi küresel bir ağ haline geldiğinden ve bilgi iletişim araçlarımız ,tüm köy ve küçük yerleşim birimlerine ulaştığı için,günümüzde artık sürekli karşılaştığımız sarsıcı ve şaşırtıcı görüntülerdir. Son derece korunmasız insanlara yönelik bu saldırılar karşısında dehşete düşmekte ve kendimize bunun geleceğe dönük bir felaket habercisi olup olmadığını sormaktayız...”.

Postmodern çağdaki eğitim,bir önceki dönem olan sanayi döneminden oldukça farklıdır. Artık bilgi networkleri üzerinde eğitimini gerçekleştiren birey, zengin bir içerikle karşı karşıyadır; sadece öğretmenine bağlı/edilgen değildir. 8 2004’te Yenil ve İra tarafından yapılan “Eğitim fakültesi öğrencilerinin bilgisayara yönelik tutumları bağlamında e-öğrenme” adlı çalışmada eğitim fakültesi öğrencilerinin bilgisayara yönelik tutumlarının olumlu olması, öğretmen adaylarının da bu yönde olumlu tutum ve değerlere sahip olduğunu göstermesi bu olguyu desteklemektedir.19

Örneğin sanayi toplumunda çocuklar, okullarında kendilerine gösterilen yerlerde oturmuş, sert adımlarla yürümeyi öğrenmiş, ders saatleri zillerle başlayıp bitmiştir. Bireysellikten uzak, sert ve katı gruplandırma sistemleri,notlarla değerlendirme,öğretmenin otoriter tutumu,sanayi dönemi eğitiminde en belirgin özelliklerdir. Nitekim gelişmekte olan,modernleşen ülkelerde bu özellikler çok belirgindir. 8 Bu açıdan modern eğitim paradigması ile postmodern eğitim paradigmasını karşılaştırdığımızda aşağıda ki tabloyu görmekteyiz.

| Modern eğitim paradigması                                            | Postmodern eğitim paradigması     |
|----------------------------------------------------------------------|-----------------------------------|
| I. Tek devreli öğrenme                                               | I. Çift devreli öğrenme           |
| II. Kendi kendine yada öz yönelimli öğrenme (self-directed learning) | II. Öğrenci merkezli öğrenme      |
| III. Etkili öğrenme                                                  | III. Kişisel araştırma ve öğrenme |
| IV. Deneyime dayalı, yaparak öğrenme                                 | IV. Sanal öğrenme, e-öğrenme      |

|                                                     |                                                                                                                             |
|-----------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| (experiential learning )                            |                                                                                                                             |
| V. Kaynağa dayalı öğrenme (resource-based learning) | V. Yaratıcı görselleştirme,multimedyalı kişisel bilgisayar, yoğun bilgisayar ve internet kullanımı, çoklu iletişim araçları |
| VI. Toplu, öğretmen merkezli öğrenme                | VI. Okul gibi örgütsel yapıda olmayan çeşitli network yada geçici örgütlenmelerle sürekli ve herkes için yaşam boyu öğrenme |

\*Aytaç,T (18)

Eğitim etkinliklerinin Networklerde gerçekleştirildiği bir dönemde, derslerin sadece sınıf ortamında işlenmesinin çok yetersiz kaldığı ortadadır. Sınıfın duvarları gençlerin beden ve zeka gelişimleri için bir engel durumuna gelmiştir. İnternet, doğada eğitim bunlara örnek gösterilebilir. 21. yy da sınıfların duvarları olmayacak8 denmektedir.

Bu tutum ve değer bağlamında; sanayi toplumu eğitim paradigması ile bilgi toplumu eğitim paradigmasını karşılaştırsak9

| <b>Sanayi toplumu eğitim paradigması</b> | <b>Bilgi toplumu eğitim paradigması</b> |
|------------------------------------------|-----------------------------------------|
| Sınıflarda yapılan ders                  | Bireysel araştırma                      |
| Pasif çözümleme                          | Çıracılık                               |
| Yalnız çalışma                           | Ekiple öğrenme                          |
| Her şeyi bilen öğretmen                  | Rehber olan öğretmen                    |
| Değişmeyen içerik                        | Hızla değişen esnek içerik              |
| Homojenlik                               | Çeşitlilik                              |

Yukarıdaki sonuçlara ulaşmış oluruz. Bu nedenle, şimdiyi anlamak da yeterli değildir; çünkü şimdi, içinde bulunduğumuz çevre, kısa bir süre sonra yitip gidecektir. Sokaktaki adam değişimin yönünü ve hızını kestirmek zorundadır. Geleceğe dönük yinelenen, uzun süreli varsayımlar oluşturmayı öğrenmelidir. Kuşkusuz aynı zorluk onun öğretmenleri için de geçerlidir.1

Alvin Toffler, bugün okulların ileriye değil de geriye dönük bir sistemin savunuculuğunu yaptığından yakınmakta.1 “Artık sokakta ki adam için, geçmişi anlamak yeterli değildir” demektedir. 1 Aslında asıl çözüm okulların alt yapısının yenileştirilmesinden çok, öğretmen yetiştiren kurumların yeni bir vizyona kavuşturulmasıdır.

Bilim yapma geleneğindeki paradigmatik değişme ve buna ağırlık olarak bilginin doğası hakkındaki yeni değerler, öğrenme ve öğretme süreçlerinde değişimler meydana getirmiştir. Bu alandaki başlıca değişme, öğrenme ve öğretme süreçlerindeki ilgi odağının “öğrenme” den yana kaymasıdır. Öğrenme ve öğretme hakkındaki yeni bilgiler öğrenmenin parmak izi gibi kişiye özgü olduğunu, herkesin öğrenme tür, hız ve kapasitesinin farklı olduğunu, uygun öğrenme olanağı sağlandığında öğrenemeyecek birey olmadığını ortaya koymaktadır. Böylece yeni eğitim paradigmasında insan temelli yaklaşımların ön planda olduğu görülmektedir.9 Öğrenci neyi pasif öğrenirse onu çabuk unuttur. Öğrencilerin doğru olanın süresiz kesin doğru olduğu öğretilmemeli, doğru olanın sözü edilen disiplinin günümüz doğrusu olduğu söylenmelidir. Bunun postmodern bir bakış açısı olduğunu söyleyebiliriz.Bilgi toplumunda öncelikle gelişen yeni teknolojilerle birlikte hayat sürat kazanmıştır. Öğrenilenler çok çabuk eskimekte ve eğitilmiş kişiler zaman içinde bilgi birikimlerini yetersiz

görmektedir.<sup>8</sup>Bu durumda öğrenciyi bireysel bir arayışa sürüklemektedir. Bu açıdan, küreselleşme tek yanlı ve hızlı bir değişime neden olmakta ve kendine özgü yanların korunması sağlanamamaktadır.<sup>1</sup> Bu konuda Japonya güzel bir örnek olarak karşımıza çıkmakta; bir yandan küreselleşmenin getirdiği ayrıcalıkları kullanırken, diğer yandan da kendine özgü değerlerini küresel kültüre kabul ettirmişlerdir. Böylece Japonların “bilinçli küreselleşme” uyguladıklarını söylelenebilir.<sup>1</sup> Küreselleşmenin spora yansması 1990’lı yılların başında görülmeye başlar. Uluslar arası olimpiyat komitesi (IOC), 1990’lı yılların başında yaptığı çağrıyla olimpiyatın “herkes için spor” ilkesini bir tarafa bırakıp “profesyonel sporcular” a ilgiyi arttırarak 90 yıldır ihlal edilmeyen bir ilkeyi kırmış olduğu söylenebilir. Olimpiyatların iyiden iyiye rant haline geldiği günümüzde küreselleşmenin kapitalizmin simgesi olduğunu söylemek yanlış olur mu? Küreselleşmede yararlanılacak yanlar elbette vardır. Ama gelişmekte olan toplumların önüne çıkardığı en büyük problem rekabet koşullarının gelişmekte olan ülkelerin aleyhinde olmasıdır. Sporda ise karşımıza çıkan en büyük sorunun “ödül” konusu olduğunu söyleyebiliriz. Sponsorların milyonlarca dolara satın aldığı sporcular, kazananın inanılmaz ödüller kazanması ve her zaman birincinin hatırlanması ve ikincinin adının hatırlanmaması gibi.. Ayrıca kitle iletişim araçları yoluyla körüklenmesi tek yönlü bir imajı oluşturmaktadır. Çocuk ve genç yaştaki sporcular, özellikle yarışmaya dönük biçimlendirilmiş ve topluma yeni bir imaj olarak sunulan sporu tanımakta, onunla yaşamakta ve eğer onunla bir doyuma ulaşamazlarsa da bırakmaktadırlar. Sporun sağlık ve toplumsal boyutları, çoğu kez arka plana itilerek yalnızca profesyonelce yapılması teşvik edilmektedir. Spor üstüne düşünce üretmesine yeterince olanak verilmemektedir.<sup>2</sup> Ülkemizin bugünkü sosyo-ekonomik yapısına bakıldığında sanayi öncesi, sanayi toplumu ve sanayi sonrası dönem biçimindeki belirlenmelerin hiçbirine tam olarak uymamaktadır. Her üç dönemi de karma yaşadığımız görülmüyor. Sanayileşmekte olan ya da sanayileşme aşamasında olan bir ülke olarak nitelendirilmekteyiz buna paralel olarak eğitim sistemimiz bu yapıya uygun düşmemektedir. Yani bu alanda nitelikli iş gücünün oluşturulmasında önemli bir eksikliğimiz görülmektedir. Sanayinin gerektirdiği nitelikli insan gücünü oluşturacak ve açığını kapatacak bir eğitim sistemi ve uygulaması gerekli görülmektedir. Yani, önce sanayi toplumunun istemleri, sonra da postmodern toplumun istemlerine yanıt verecek bir eğitim sisteminin oluşturulmasında gereksinimimiz ortadadır. Türk insanının Bilim ve teknolojinin hızla gelişmesine ayak uyduracak ve yaratılan talebe yanıt verecek düzeye getirilmesine ihtiyaç vardır. 1 Tümü değişme ve gelişmelerin beden eğitimi ve sporu da etkilediğini söyleyebiliriz. ülkemizde Beden eğitimi derslerinin içeriği illere göre de değişiklik gösterdiği düşünülebilir. Bazı bölgeler sanayi sonrası toplumu-bilgi toplumunu yaşarken, bir bölümü halen bu döneme ulaşamamış diyebiliriz. Hükümet ise AB’ye uyum sürecinde, kabul ettiğimiz yada etmediğimiz birçok değişiklik yapmakta, en son yapılan değişiklik genel liselerin 4 yıla çıkarılmasıyla ilgiliydi.<sup>15</sup> İngiltere başbakanı Tony Blair eşofmanlarını giyip, çocuklarla birlikte gazetelere poz vererek, bu amaçla bütçeden 1.3 kat trilyon lira ayırmayı da ihmal etmemişken Amerikalıların başta olmak üzere, birçok ülkenin ortak sorunu olan Obezite ile topyekün bir savaş açan İngilizler, çareyi sporda ve okullarda ki Beden Eğitimi programlarında buldular. Okullarda ki Beden Eğitimi ders saatlerini arttırılmakla kalınmadı, daha sağlıklı nesiller için kampanyalar başlatıldı.<sup>10</sup> Bizde ki liselerde ki 4 yıl reformunda Beden eğitime yönelik ne gibi bir iyileştirme söz konusu olduğuna bakacak olursak MEB; lise 1 düz ve mesleki-teknik tüm liselerde “ortak sınıf” olurken, haftalık ders saatini de artırıyor.

saat genel kültür derslerine, 2 saat temel beceriler, 2 saat yönlendirme, 2 saat bilgisayar ve 1 saatte rehberlik derslerine ayrılacak.15

Biz bu soruları kendi kendimize sorarken, bu görüşün tam aksini savunanlar da yok değil. Prof. Dr. Seyit Şen'in "Eğitimde sistem arayışı" başlıklı müzakeresinden derleme yapan Sosyolog Yasin Aktay'ın da üzerinde önemle durduğu konu şöyle; Beden eğitimi derslerine mevcut eğitim sistemi içinde bu kadar yer verilmesinin hiçbir izahı olmadığını söylüyor. Değer ve maneviyat açısından diğer derslerle karşılaştırıldığında, bu dersin çok daha önemsiz olduğunu vurguladıktan sonra; "beden eğitimi" dersleri üzerinde görece daha yoğun bir vurgu olduğu ifade ediliyor.

Aslında bakıldığında değer ve maneviyat yönünden diğer dersler kadar, hatta daha da önemli olduğunu anlamak pek de zor değil. 1978 yılında UNESCO tarafından yapılan toplantıda, beden eğitimi ve sporun değerleri ve ilkeleri ortaya konarak değerlendirilmesi yapılmıştır. Ortaya çıkan en önemli noktalar şu şekilde sıralanmıştır:(1) beden eğitimi ve spor uygulaması herkes için temel haktır,(2) beden eğitimi ve spor, insanların bütünüyle gelişmelerinin temeli olan insani değerlerini elde etmeye etkili bir katkıda bulunur ve (3) "Beden eğitimi ve spor, tüm eğitim sistemi içinde yaşam boyu eğitimin temel unsurudur" diye unesco tarafından vurgulanmış.12 Avrupa ülkeleri spor, beden eğitimi ve sağlıklı nesiller yetiştirme konularına gün geçtikçe daha da önem verirken, okullarda ki beden eğitimi ders saatlerini arttırırken, MEB tamamen teoriye dayalı olan akademik derslerin sayısını azaltmak yerine arttırdığını gözlemliyoruz. Birçok ülkede anne-babalar, eğitimciler ve eğitimi düzenleyenler, beden eğitimini "akademik konular" olarak düşünmemekte, bunun sonucunda beden eğitimi hiyerarşik olarak öncelikli olanların sonunda düşünülmektedirler. Yapılan birçok araştırmada (Hardman, 1993, 1998 ,1999; Juble, 1997; Mcdonald ve Brooker 1997; Wamukoya ve Hardman 1992), beden eğitimi ve sporun akademik bir öneminin olmadığı ve bunun nedeninin ağırlıklı olarak uygulamaya yönelik karakterinden kaynaklandığı ortaya konmuştur. Bu koşullarda beden eğitimi ve spor diğer çekirdek "akademik" konularla (bunlar; dil,matematik, fen ve teknoloji çalışmaları gibi), programda ayrılan süre olarak yarıştığından, beden eğitime az zaman ayrıldığı görülmektedir (Ayim ve Hurley, 1976; Sheue, 1996 ). Şu anda, dünya genelinde beden eğitimi ve spora müfredat programlarında ayrılan haftalık süre 40 ile 100 dakika arasındadır.12 Atatürk ilkeleri ve inkılapları, Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türk Milli Eğitiminin temel amaçları; öğrencilerin gelişim özellikleri de göz önünde tutularak, onların kişisel ve toplumsal yönden sağlıklı, mutlu ve iyi ahlaklı, dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı yaratıcı ve üretken, Milli kültür değerlerini ve Demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş fertler olarak yetiştirilmeleridir. 13

Beden eğitiminin amacı ise, insanın eğitiminin bütünlüğünü kapsar. İnsan, kültür yaratan bir varlıktır. Bundan dolayı onun bedeni kültüre uygun biçimde geliştirilmesi gerekir.2 Beden eğitimi didaktik modeli çocuğa uygunluk, yaparak-yaşayarak öğrenme, bütünsellik, yaşama yakınlık, bireyselleşme, toplumsallaşma, görsellik ve değerlere dönüklük gibi ilkelere sahipken; günümüzde toplumun eğitimden beklentilerine, çocuk ve gençlerin hareket dünyalarına yeterince uygun olmadığı görüşü ağırlık kazanmaya başlamıştır.14 Bu görüşlere göre Beden kavramı sadece fiziksel bir olguyu çağrıştırmakta, bedensel geleneksel Beden eğitimi modelinde etkinlikler yaşantıyla ilişkilendirilememektedir, Beden eğitimi etkinliklerinden toplumun farklı kesimlerinin beklentileri birbirinden çok farklıdır ve geleneksel beden eğitimi etkinlikleri çocuk ve gençlerin sosyalleşmelerine katkı yapmamaktadır. Bu etkinlikler çocuğun bireyselliğine dönüktür ve serbest zamanlarını olumlu değerlendirmeye yönelik güdülemeden yoksundur. 14 Tarihsel açıdan 19.yy boyunca birbirlerine karşı olan akımlar 1900'lü yıllarda birbirlerinden etkilenmişler, bu

yüzyılın ilk çeyreğinde “Büyük eğitim reformu” panelinde gelişmelerini sürdürerek 1940’larda “Beden Eğitimi” kavramı altında bütünleşmişlerdir. Ortaya çıkan bu yeni kavram; insanın bedeni, insanın varlığının somut bir yanı, onun varoluşunun ön koşuludur. İnsan iç ve dış dünyasını bedeni yoluyla algılar. İnsan bedeni açık bir sistemdir. Onun değişmesiyle algısal dünyası da değişir. İnsan bedeni aracılığı ile dış dünya ve sosyal çevre ile iletişim kurar. “Beden eğitimi” kavramı ancak ülkemizde ilk ve orta öğretim programlarımıza 60’lı yıllarda bilimsel olarak yansımıştır.

19.yy sonlarında başlayan ve 20.yy lı da etkisi altına alan “Büyük eğitim reformu”, beden eğitimi alanındaki çalışmaları da olumlu etkilemiştir. Eğitim reformu ilkeleri şöyleydi;

- Eğitim ve öğretimin odak noktasında birey bulunmaktadır.
- Öğrenmenin temelini yaparak-yaşayarak öğrenme ilkesi oluşturmalıdır.
- Bireye kazandırılacak bilgi ve beceriler kendisi, çevresi ve toplumla ilgili olmalıdır.
- Bireylerin zihinsel eğitimi yanında, onların yaratıcı ve sanatsal yeti ve yeteneklerini ortaya çıkaracak sanat ve duygu eğitimine de aynı önem verilmelidir.
- Bilişsel gelişim gibi,bireyin fiziksel gelişimi de önemlidir. Birey her alanda öğrendiklerini gelecek yaşamına transfer edebilmelidir.

14

Ülkemizde beden eğitimi derslerinin, özellikle cumhuriyet’ ten sonra ne kadar önemle ele alındığını tarihe baktığımız zaman görüyoruz. Cumhuriyetin ilk yıllarında, cumhuriyetin kuşaklarını yetiştirmek üzere Atatürkçü Düşüncenin oluşturduğu eğitim sistemimizde beden eğitimi derslerine önem verilmiştir. O derslerle ilgili yurt dışından uzmanlar getirilmiştir. Ancak, o zaman çok ilginçtir, beden eğitimi yalnız hareket kavramıyla ilişkilendirilen bir etkinlik grubu olmuştur. Daha sonraları özellikle 2. dünya savaşından sonra eğitim sistemimizde Anglosakson sisteminin de getirdiği değişiklikler ve etkiyle beden eğitimi ve sporda da bir değişiklik olmuştur. Anglosakson sistemiyle beraber beden eğitimi ve sporda artık hedefler yalnız hareket kavramıyla değil, psiko-motor dediğimiz bir kavramla bütünleşmiş durumdadır.16 Sporun, günümüz hareket kültüründe başat biçimde yer almasına karşın, sportif hareket eylemi, çocuğun dünya deneyimi beklentilerine yeterli olmamaktadır. Okulda, bugün hareket eylemi tek yönlü olarak düzenlenmiştir. Bu tek yönlülük, yarışmaya, performansı arttırmaya, konuları çocuğa öğretmeye üstüne yoğunlaştığı görülmektedir. Bu nedenle sanatsal, insanın kendi kendini ifadesi, sağlığa yönelik hareket eylemleri sportif değerlerle aynı görülmelidir. Ve temel okul hareket eğitimi amaçlarında bir bütün oluşturulmalıdır. 2 TUSİAD 1999 yılında “eğitimde geleceğe yönelik gereksinimler” i kısaca şöyle sıralıyor; küresel bakış açısı, ulusal ruh ve değerlerin benimsenmesi, kültürel kimlik kazanılması ve iyi yurttaş olma, yarışma güdüsü ve girişimci olma, problem çözme becerisi, iletişim kurabilme yeteneği, ekip çalışmasını anlama, ders programlarında çoklu zeka kuramı doğrultusunda yaratıcılığa, ahlaki değerlere, bedensel gelişime ve bilimsel gelişmelere yer verilmesi.9 Baktığımızda bir beden eğitimi dersinde bu özelliklerin hepsinin çok rahat geliştirilebildiğini görebiliriz. Bu nedenden dolayı beden eğitimi ders saatlerinin azaltılmasını değil arttırılması yönünde çalışmalar yapılması gerekiyor. Ayrıca spor klüplerinin çıkış gibi artması, fitness endüstrisindeki giderek gelişme, ticari sporlardaki artış ve spor tesis sayısının bugün çoğalması, insanların serbest zamanı değerlendirmede spor yapmak istemeleri gerçeğini yansıtmaktadır. Tüm bu artışlar halen çok yetersizdir. Çocuk ve gençlerin serbest zaman hareketleri giderek daha azalmaktadır.

**TARTIŞMA**

**VE**

**SONUÇ**

Eğitimin hedefleri felsefeden tamamen ayrı olarak saptanamayacağına göre felsefe kaçınılmazdır. Bir çok ülke insanın yaşam görüşleri, inançları, değerleri ve istemleri eğitimin hedeflerine yansır. Beden eğitimi eğitimde önemli bir rol aldığından, Beden eğitimi felsefeden ayrı düşünülemez. Küreselleşme ve Postmodernizm de, felsefi açıdan günümüzde önemli rol almaktadır. Ancak ülkemiz küreselleşme ve postmodernizm konusunda halen gerekli olan uygulamaları gerçekleştirememektedir. Postmodernizm modernizmden daha ileri bir kavram olarak çıkmış olmasına rağmen, ülkemiz halen sanayileşmekte olan bir yapı olarak kabul edilmekte ve postmodern bir yapıya uymamaktadır. Bu yüzden eğitim ve Beden eğitimi alanına da bu bakış açısı yansımamaktadır. Küresel dünya platformunda ki ilerlememiz ise yadsınamayacak kadar fazla olmasına rağmen, Beden eğitiminin çağa adaptasyonu kolay olamamaktadır. Bu çalışmada, bu konuyla ilgili hala çok fazla eksik olduğu gözümüze çarpmıştır. Literatürlerde postmodernizm ve küreselleşme ile ilgili olumlu ve olumsuz araştırmalar tarandığında, bilgiler çok çeşitli ve karmaşık olarak karşımıza çıkmıştır. Bu yüzden, Beden eğitimi ve sporda arzulanan yapıyı postmodernizm ve küreselleşme etrafında şekillendirmek oldukça zor olmuştur. Beden eğitimi ve sporun, bu konuda daha fazla kaynağa ihtiyacı olduğu ortaya çıkmıştır. Ülkenin sosyo-ekonomik yapısında, eğitimde ve eğitimli insan yapısında ki değişimler çağa uyum sağlamak durumundadır. Bu çalışmada, Beden eğitimi ve spordaki bakış açısının değişmesi gerekliliği, beden eğitimi dersine verilen önemin artırılması gerekliliği, beden eğitimi öğretmenlerinin dersten beklentilerinin değişmesi gerektiği ve dersi sadece, verilmesi gereken bir ders olmaktan daha çok, bütünsel bir eğitim olarak görmeleri gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Postmodern ve küresel yapıya ulaşmış olarak belirtilen ülkelerde ise, bu çalışmada belirtilen aşamalar geçilmiş olarak görünmektedir. Bu yüzden en kısa zamanda mevcut Beden eğitimi ve spor programlarına bakış açısının bilimsel yöntemlere uygun bir biçimde yapılandırılmalı ve yaygın bir politika oluşturulacak şekilde değiştirilmesi gerekmektedir.

#### KAYNAKÇA

1. TEZCAN,M. “Postmodern ve küresel toplumda eğitim”, ss 1-2-4-5-6-8-32-34-35-37-53-54-anı yayınları, ağustos 2002
2. GRÖSSİNG,S “Beden-spor-hareket”, I.Eğitim kurumlarında Beden eğitimi ve spor sempozyumu İZMİR 19-21 Aralık 91,Milli eğitim basımevi 1992
3. DOĞU-BATI “modernizmden postmodernist söylemlere doğru” Yeni düşünce hareketleri özel sayısı mayıs-temmuz 2002 (www.felsefeekibi.com)
4. KILIÇ,Y. “Nietzsche ve postmodernizm” Panorama yay, ocak 2002 (www.felsefeekibi.com)
5. MİLLİ,E. “Küreselleşme ve eğitim” eğitim dergisi, sayı 4, 2003 (<http://egitirim.inonu.edu.tr/>)
6. GÖKSOY,F. “Eğitim ve küreselleşme” eğitim dergisi, sayı 4, 2003 (<http://egitirim.inonu.edu.tr/>)
7. AHİOĞLU,N. Çev; “Çocuklar ve küreselleşme” AÜ Eğitim Bilimleri Fak. Dergisi, 2004, cilt 37, syı 1, ss 141-155
8. BULURMAN,B. “Enformasyon toplumu ve eğitim” UÜ, Sosyal bil. Ens. Çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri master programı
9. ARSLAN,M,M.- ERASLAN,L. “Yeni eğitim paradigması ve Türk eğitim sisteminde dönüşüm gerekliliği” (<http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/160/arslan-eraslan.htm>)
10. GÜÇLÜ,A. “ Beden eğitimi ve AB” MİLLİYET,18 12 2004
11. AKTAY,Y. “Türkiye de eğitim sistemi, siyaset ve modernleşme üzerine bazı mülâhazalar” eğitim sempozyumu, 1997, Konya

12. TUNCEL,F. “24 Kasım öğretmenler günü 2000’li yıllarda beden eğitimi ve spor öğretmenliği paneli” konuşması, ss 3-4, AÜ BESYO 21 kasım 2002 panel kitapçığı
13. MEB,Beden eğitimi öğretmenlerinin ders içi ve dışı çalışmaları rehberi, Milli eğitim basımevi, 2000
14. Spor bilimlerine giriş, ss 25-26 bağırhan yayınevi, 2003
15. (www.hürriyetim.com) “liselerde 4 yıl reformu” 22 2 2005
16. ÖZOĞLU,Ç,S . “24 Kasım öğretmenler günü 2000’li yıllarda beden eğitimi ve spor öğretmenliği paneli” konuşması, ss 4-5, AÜ BESYO 21 kasım 2002 panel kitapçığı
17. CHO,N. “Democratic and postmodern values in sport and physical education”, The 10th Ichper.Sd.Europe Congress&The TSSA 8th International Sports Science Cong., November 17- 20 2004, Antalya Turkey
18. AYTAÇ,T. “Okullarda bilgi ve teknoloji yönetimi birimi kurulmalı” Meb Eğitim teknolojileri genel müdürlüğü, Eğitim aralık-ocak 2003 yılı:1 sayı 6
19. Yenal,H ve İra,N (2004) Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Bilgisayara Yönelik Tutumları Bağlamında E-öğrenme. NİTE Dokuz Eylül Üniversitesi İZMİR

Sonuç: Bu çalışmada, Beden eğitimi ve spordaki bakış açısının değişmesi gerekliliği, beden eğitimi dersine verilen önemin artırılması gerekliliği, beden eğitimi öğretmenlerinin dersten beklentilerinin değişmesi gerektiği ve dersi sadece, verilmesi gereken bir ders olmaktan daha çok, bütünsel bir eğitim olarak görmeleri gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Postmodern ve küresel yapıya ulaşmış olarak belirtilen ülkelerde ise, bu çalışmada belirtilen aşamalar geçilmiş olarak görünmektedir. Bu yüzden en kısa zamanda mevcut Beden eğitimi ve spor programlarına bakış açısının bilimsel yöntemlere uygun bir biçime getirme ve yaygın bir politika oluşturulacak şekilde değiştirilmesi gerekmektedir.

# **BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULLARINDA OKUYAN, TAKIM-BİREYSEL SPORLARLA UĞRAŞAN LİSANS LI SPORCULARIN SPORDA ETİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

**B. Okan MİÇOOĞULLARI, Nevzat MİRZEOĞLU, Dilşad MİRZEOĞLU**

Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Bolu

Bu çalışmanın amacı, Beden Eğitimi ve Spor yüksekokullarında okuyan takım-bireysel sporcuların sporda etik kavramını anlayış düzeylerinin belirlenmesidir. Aynı zamanda, takım sporları ile bireysel sporlarla uğraşan sporcular arasındaki, sporda etik anlayışlarında ki farklılıkların da incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışma içerisinde gönüllü olarak, Abant İzzet Baysal, Muğla Üniversitesi ve Mustafa Kemal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında okuyan lisanslı sporcu öğrencilere bilgi formu uygulanacaktır. Uygulanacak olan bilgi formu, konu ile ilgili uzman görüşlerinin, alınmasıyla hazırlanmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilecek olan datalar, SPSS for Windows istatistik paket programı kullanılarak hesaplanacaktır. Datalar tablollaştırılarak, aritmetik ortalamaları, standart sapmaları, frekans ve yüzde değerleri sonuçlarına göre yorumlanacaktır.

Elde edilecek olan sonuçlara göre yorumlar yapılacaktır.



# ÜSTÜN YETENEKLİ VE ÖZEL KABİLİYETLİ BEDENSEL ENGELLİ SPORCULARDA PERFORMANS FELSEFESİ

**Mürsel AKDENK\*, Meryem GEZER\*, Nurullah ÖĞRETEN\*, Savaş SERDAR\*\*, Oğuzhan ARSLAN\*\*, İbrahim KAÇMAZ\*\*\*, İbrahim KURT\*\*\*\*, Sevdâ APAYDIN\*\*\*\*, Sevinç Topçu\*\*\*\*, Sedef ARAT\*\*\*\***

\* O.M.Ü. Y.D.B.E.S.Y.O. Samsun

\*\* O.M.Ü: Bed. Eğt. ve Spor Yüksek Lisans Programı

\*\*\* Balıkesir Üniversitesi B.E.S.Y.O.

\*\*\*\* Bed.Eğt. Öğretmeni Samsun

## ÖZET

**1-Araştırmanın Amacı:** Üstün Yetenekli ve özel kabiliyetli bedensel engelli sporcularda performans felsefesi “nde spor ve performans eğitimi ve kültürünün bir bütün olarak görünmesine dikkat çeken, eleştirel ve düzeyli olarak irdelenmesidir. Resmi yada özel eğitim kurumlarındaki engelli üstün yetenekli ve özel kabiliyetli sporcuların spor eğitimi ve performans sorunlarının genel belirlenmesi, yorumlanması ve değerlendirilmesinin yapılması amaçlanmaktadır.

**2- Yöntem:** Dökümanlar değişik ülke kütüphanelerinden, internet kaynaklarından bulundu. Farklı ülkelerde yapılan alan çalışması kaynakları değişik şekilde irdelenmektedir. Türkiye’de ve farklı ülkelerdeki derslerde okutulan spor felsefesi dökümanlarına sistematik ve eleştirel yollarla bakılmaktadır.

**3- Bulgular:** Türkiye, Almanya, Avustralya, A.B.D. Japonya, İngiltere gibi ülkelerde üstün yetenekli ve özel kabiliyetli engelli sporculardaki spor ve performans eğitiminin ilkeleri açıklanmaktadır. Farklı zekaların uygulamalı kullanılmasında, zihinsel yetenek ve bedensel kabiliyetlerin ilişkilerine yer verilmektedir.

Bunun yanında; Türkiye ne Avusturalya gibi ülkelerdeki uygulamalı spor eğitimi ve sporcu performansı felsefelerinin ana kriterleri ortaya konulmaktadır. Türkiye’de ilk defa normal ve engelliler sporunun ve performans sporunun karşılaştırmalı felsefeleri açıklanmaktadır.

## 4- Tartışma ve Sonuç:

**4.1- Tartışma:** Değişik ülkelerdeki engelli üstün yetenekli ve özel kabiliyetlilerde spor eğitimi ve performans felsefelerinin; okul, kulüp, yükseköğretim kurumları bakımından makro ve mikro açıdan değerlendirilmektedir.

Dünyadaki uygulamalı, üstün yetenekli ve özel kabiliyetli spor eğitimi ve sporcu performans felsefesinin Türkiye’deki yer alma şekillerine dikkat çekilmektedir.

4.2. **Sonuç:** Dünyadaki ve Türkiye'deki engellilerde spor eğitimi ve sporcu performansının ortak sorunları irdelenmekte; engellilerde spor felsefesi programı da hazırlanmaktadır. Ayrıca: Makro açıdan Türkiye'deki spor felsefesinin boşlukları doldurulmaktadır. Bunun yanında; Üstün yetenekli ve özel kabiliyetlerde spor eğitimi ve performansta sağlamalar ve engelliler açısından spor felsefesi konularına yer verilmektedir. Böylece: Türkiye'deki spor felsefesi; hem okullarda, hem kulüplerde, hem de üniversitelerde uygulamalı olarak okutulması ve yaşanılmasının yolları verilmektedir.

# **PERGAMON (BERGAMA) UYGARLIĞINDA SPORSAL YAŞAM FELSEFESİ VE OLİMPİK SPOR ANLAYIŞI**

**Selman CUTUK**

Kocaeli Üniversitesi, BESYO, Spor Yöneticiliği Bölümü Lisans Öğr.

## **ÖZET**

Antik dönem olimpiyat oyunları kendi coğrafyasına yakın kendi kültürüne yakın medeniyetleri etkisi altına almıştır. Günümüzde Bergama diye geçen Roma dönemine ait Pergamon Medeniyetinde olimpiyat oyunlarından etkilenmiştir. Bu medeniyette tarihin ilkleri görünmektedir. Dünyanın en yüksek, dik tiyatrosu ,ilk hastane , ilk kağıt imalatının yapılması, ilk kitaplığın kurulması ve diğer bir anlayışla dünyanın ilk kütüphanesinin oluşması, eczacılık sembolünün oluşması bu ilkler arasında yer almaktadır.

Bu çalışmanın amacı, Anadolu medeniyetlerinden olan Pergamon uygarlığındaki sporsal yaşam felsefesini ve antik çağ olimpik spor anlayışını incelemektir.

Çalışmamızda belgesel tarama metodu uygulanmıştır. Pergamon( Bergama) uygarlığına ait, yazılı dokuman ve arşiv incelemeleri sonucu genel içerik oluşturulmuştur. Ayrıca, akropol ve Asklepion yerleşkeleri ile ilgili antik yerleşkeler incelenmiştir.

Sonuç olarak Roma dönemine ait Pergamon krallığı sporu bir yaşam felsefesi olarak benimsemiştir. Kral'ın destekleri ile spor tabana kadar yayılmıştır. Bunun yanında sporculara sadece yarışmalar için eğitim verilmemiş, yaşam sürelerince gerekli olacak dersleri de Gimnasium da vererek kişileri hayata hazırlamışlardır. Ayrıca sosyal yaşam içerisinde ve sağlık alanında sporun bir rehabilitasyon aracı olarak kullanıldığında görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Bergama, Spor

# OKULLARDA YARIŞMALI SPORLARA ANALİTİK YAKLAŞIM

**Bulut TURHAN Gürkan ER İbrahim ÇAM Cemil TATLIBAL Nihal ER**

(1993 Yılı İle 2004 Yılı Karşılaştırması)

**-Manisa İli Örneği-**

Celal Bayar Üniversitesi BESYO

## GİRİŞ:

Genel eğitimin bir parçası olan “Okullar Arası Spor Yarışmaları” eğitim, sağlık, sosyal ve eğlendirici değerlerin üzerinde durarak, okul-toplum ilişkilerini güçlendirir. Beden Eğitimi programının bir aşaması bu yarışmalar öğrencilerin ve toplumun gelişmesine katkıda bulunur.

Okul sporları öğrencilerin bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini etkileyerek, yararlı ve doyurucu olduğu gibi yaşam boyu spor alışkanlıklarının temelini de kazandırır. Aynı zamanda oyun oynama, eğlenceli fiziksel aktivite, dinlenme ve gevşeme gibi alışkanlıkların yerleşmesini de sağlar. Diğer taraftan demokratik bir toplum yaratma bağımsızlık gibi davranışları da kazandırarak, eğitimin genel ve özel amaçlarına katkıda bulunur. Öğrenci ve ailelerine sağlıklı bir yaşamın gerekliliğinin her şeyden önce geldiği düşüncesini kazandırır. Ancak son yıllarda yapılan okullar arası spor karşılaşmalarında, alışıla gelmiş coşku ve heyecanı artık yaşayamıyoruz.

Önceki yıllar göre karşılaşmalara olan büyük ilgi azalmış, coşku, rekabet ve heyecan kaybolmuştur. Sporcu ve seyircilerden çok saha ve tesis görevlilerinin yer aldığı spor karşılaşmalarına tanık olmaktadır. Seyirci ve sporcu sayılarındaki azalmalar hızla devam etmekte, ülkemiz sporunun gelişmesinde çok önemli yeri olan Okullar arası spor karşılaşmaları, giderek önemini yitirmektedir. Ülke genelindeki okul sayısı ve öğrenci sayısı artmasına rağmen, yarışmalara katılan sporcu sayıları da günden güne azalmaktadır.

Bu durum ülkemiz sporu açısından geleceğe dair endişe verici bir düşünce oluşturmaktadır. Okullar arası yarışmalara katılan sporcu sayılarındaki düşüş, Ulusal düzeyde başarılı sporcu yetiştirme sıkıntılarının da beraberinde getirmektedir. Okullarda spor tesislerinin az oluşu, spor alanlarındaki daralma ve azalmalar, mevcut tesislerin amacına uygun kullanılmayışı ve hatta okul müdürlerinin bile başarılı takım ve sporculara olumsuz yaklaşımları, sporcu potansiyelinin düşmesi ve yarışmalara katılımındaki azalma sebeplerinden bazılarıdır.

## YÖNTEM:

Çalışmanın yöntemini, karşılaştırmalı (1993 yılı verileri - 2004 yılı verileri) literatür taraması oluşturmaktadır. 1993 yılında yapılan 2.Uluslararası Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumunda Bildiri olarak Sunulan Manisa İli Okullar arası Spor Karşılaşmalarına Katılım ve Sorunları adlı araştırmanın 11 yıl sonra tekrarının karşılaştırılması yapılmıştır. 2004 yılında yarışmalara katılan okul takım sayılarına ilişkin veriler, Manisa İli Milli Eğitim Spor Şubesinden alınmıştır. Söz konusu yıllara ait veriler bilgisayar ortamında değerlendirilerek okul takımlarının branşlara göre katılımı yüzdelik değerler üzerinden karşılaştırmalı olarak açıklanmıştır.

## BULGULAR:

**Çizelge 1.** 1993 ve 2004 yılları Manisa ilinde yarışmalara Gençler kategorisinde (bayanlar) katılan okul ve okul takım sayılarını gösterir çizelge.

|           | 1993-1994 |       | 2003-2004 |       |
|-----------|-----------|-------|-----------|-------|
|           | (Tk Sy.)  |       | (Tk Sy.)  |       |
| Branşlar  | Bayanlar  | %     | Bayanlar  | %     |
| Hentbol   | 9         | 13.23 | 3         | 2.41  |
| P.Aletizm | 1         | 1.47  | 3         | 2.41  |
| Basketbol | 8         | 11.76 | 8         | 6.45  |
| M.Tenisi  | 2         | 2.94  | 6         | 4.83  |
| Voleybol  | 11        | 16.17 | 24        | 19.35 |
| Futbol    | 0         | 0     | 0         | 0     |
| Judo      | 5         | 7.35  | 3         | 2.41  |
| Güreş     | 0         | 0     | 0         | 0,0   |
| Toplam    | 36        | 100   | 47        | 100   |

**Çizelge 2.** 1993 ve 2004 yılları Manisa ilinde yarışmalara Gençler kategorisinde (Erkekler) katılan okul ve okul takım sayılarını gösterir çizelge.

|  | 1993-1994 | 2003-2004 |
|--|-----------|-----------|
|  | (Tk Sy.)  | (Tk Sy.)  |

| Branşlar   | Erkekler | %     | Erkekler | %     |
|------------|----------|-------|----------|-------|
| Hentbol    | 6        | 8.82  | 3        | 2.41  |
| P.Atletizm | 1        | 1.47  | 7        | 5.64  |
| Basketbol  | 11       | 16.17 | 22       | 17.74 |
| M.Tenisi   | 16       | 23.52 | 11       | 8.87  |
| Voleybol   | 8        | 11.76 | 13       | 10.42 |
| Futbol     | 33       | 48.52 | 48       | 38.70 |
| Judo       | 4        | 5.88  | 6        | 4.83  |
| Güreş      | 7        | 10.29 | 13       | 10.48 |
| Toplam     | 86       | 100   | 136      | 100   |

**Çizelge 3.** 1993 ve 2004 yılları Manisa ilinde yarışmalara Yıldızlar kategorisinde (Bayan) katılan okul ve okul takım sayılarını gösterir çizelge.

|            | 1993-1994 |       | 2003-2004 |       |
|------------|-----------|-------|-----------|-------|
|            | Bayanlar  |       | Bayanlar  |       |
| Branşlar   | (Tk Sy.)  | %     | (Tk Sy.)  | %     |
| Hentbol    | 7         | 15.55 | 6         | 4.83  |
| P.Atletizm | 3         | 6.66  | 5         | 4.03  |
| Basketbol  | 7         | 15.55 | 16        | 12.90 |
| M.Tenisi   | 4         | 8.88  | 4         | 3.22  |
| Voleybol   | 14        | 31.11 | 41        | 33.06 |
| Futbol     | 0         | 0     | 0         | 0     |
| Judo       | 3         | 6.66  | 5         | 4.03  |
| Güreş      | 0         | 0     | 0         | 0     |
| Toplam     | 38        | 100   | 77        | 100   |

**Çizelge 4.** 1993 ve 2004 yılları Manisa ilinde yarışmalara Yıldızlar kategorisinde (Erkekler) katılan okul ve okul takım sayılarını gösterir çizelge.

|            | 1993-1994 |       | 2003-2004 |       |
|------------|-----------|-------|-----------|-------|
|            | Erkekler  |       | Erkekler  |       |
| Branşlar   | (Tk Sy.)  | %     | (Tk Sy.)  | %     |
| Hentbol    | 8         | 17.77 | 4         | 3.22  |
| P.Atletizm | 4         | 8.88  | 9         | 7.25  |
| Basketbol  | 9         | 20.00 | 15        | 12.09 |
| M.Tenisi   | 8         | 17.77 | 13        | 10.48 |
| Voleybol   | 11        | 24.44 | 15        | 12.09 |
| Futbol     | 26        | 57.77 | 73        | 58.88 |
| Judo       | 1         | 2.22  | 4         | 3.22  |
| Güreş      | 1         | 2.22  | 4         | 3.22  |

|        |    |     |     |     |
|--------|----|-----|-----|-----|
| Toplam | 67 | 100 | 137 | 100 |
|--------|----|-----|-----|-----|

**Çizelge 5.** 1993 ve 2004 yılları Manisa ilinde yarışmalara Küçükler kategorisinde (Kızlar) katılan okul ve okul takım sayılarını gösterir çizelge.

|           | 1993-1994 |      | 2003-2004 |      |
|-----------|-----------|------|-----------|------|
|           | (Tk Sy.)  |      | (Tk Sy.)  |      |
| Branşlar  | Kızlar    | %    | Kızlar    | %    |
| Hentbol   | 4         | 0.40 | 3         | 0.40 |
| P.Aletizm | 2         | 0.20 | 6         | 0.81 |
| Basketbol | 11        | 1.11 | 6         | 0.81 |
| M.Tenisi  | 1         | 0.10 | 3         | 0.40 |
| Voleybol  | 0         | 0    | 5         | 0.68 |
| Futbol    | 0         | 0    | 0         | 0    |
| Judo      | 0         | 0    | 0         | 0    |
| Güreş     | 0         | 0    | 0         | 0    |
| Toplam    | 17        | 100  | 23        | 100  |

**Çizelge 6.** 1993 ve 2004 yılları Manisa ilinde yarışmalara Küçükler kategorisinde (Erkekler) katılan okul ve okul takım sayılarını gösterir çizelge.

|           | 1993-1994 |      | 2003-2004 |      |
|-----------|-----------|------|-----------|------|
|           | Erkekler  |      | Erkekler  |      |
| Branşlar  | (Tk Sy.)  | %    | (Tk Sy.)  | %    |
| Hentbol   | 5         | 0.50 | 3         | 0.40 |
| P.Aletizm | 3         | 0.30 | 6         | 0.81 |
| Basketbol | 25        | 2.53 | 5         | 0.68 |
| M.Tenisi  | 1         | 0.10 | 6         | 0.81 |
| Voleybol  | 3         | 0.30 | 4         | 0.54 |
| Futbol    | 0         | 0    | 28        | 3.82 |
| Judo      | 0         | 0    | 0         | 0    |
| Güreş     | 0         | 0    | 0         | 0    |
| Toplam    | 37        | 100  | 52        | 100  |

**Çizelge 7.** Yıllara ait okul takımlarının genel değerlendirme sayılarını gösterir çizelge.

|             | 1993-1994   |              | 2003-2004   |              |
|-------------|-------------|--------------|-------------|--------------|
| Kategoriler | Okul Sayısı | Takım Sayısı | Okul Sayısı | Takım Sayısı |
| Küçükler    | 985         | 54           | 732         | 75           |
| Yıldızlar   | 43          | 105          | 124         | 204          |
| Gençler     | 68          | 122          | 248         | 183          |
| Toplam      | 1096        | 281          | 856         | 462          |

Okullar arası spor karşılaşmalarına katılım spor dallarına göre farklılıklar göstermektedir.

Buna göre;

1. Yarışmalara katılan okul takımlarının çoğunun aynı okullar olduğu ve genelde kız ve erkek takımları ile katıldıkları tespit edilmiştir.
2. Hentbol dalında 1993 yılında Küçükler, yıldızlar, gençler dalında Kız takımlarında toplam: 20 takım, Erkek takımlarında 19 olmak üzere toplam 39 takım katılırken, 2004 yılında; Kızlarda 12, Erkeklerde 10 takım olmak üzere toplam 22 takım katılmıştır. 1993 yılı ile karşılaştırdığımızda belirgin bir azalma tespit edilmiştir.
3. Puanlı Atletizm de; 1993 yılında Küçükler, yıldızlar, gençler dalında Kız takımlarında toplam: 6, Erkeklerde: 12 takım olmak üzere toplam 20 takım katılmıştır. 2004 yılında; Kızlarda 14, Erkeklerde: 24 takım olmak üzere toplam: 38 takım katılmıştır. 1993 yılı ile karşılaştırdığımızda belirgin artış tespit edilmiştir.
4. Basketbol dalında 1993 yılında Küçükler, yıldızlar, gençler dalında Kız takımlarında toplam: 26 takım, Erkek takımlarında 45 olmak üzere toplam 71 takım katılırken, 2004 yılında; Kızlarda: 30, Erkeklerde: 42 takım olmak üzere toplam 72 takım katılmıştır. 1993 yılı ile karşılaştırdığımızda çok az bir artış olduğu tespit edilmiştir.
5. Masa Tenisi 1993 yılında Küçükler, yıldızlar, gençler dalında Kız takımlarında toplam: 7 takım, Erkek takımlarında 25 olmak üzere toplam 32 takım katılırken, 2004 yılında; Kızlarda: 13, Erkeklerde: 30 takım olmak üzere toplam 43 takım katılmıştır. 1993 yılı ile karşılaştırdığımızda artış olduğu tespit edilmiştir.
6. Voleybol dalında 1993 yılında Küçükler, yıldızlar, gençler dalında Kız takımlarında toplam: 25 takım, Erkek takımlarında 22 olmak üzere toplam 47 takım katılırken, 2004 yılında; Kızlarda: 70, Erkeklerde: 32 takım olmak üzere toplam 102 takım katılmıştır. 1993 yılı ile karşılaştırdığımızda belirgin bir artış olduğu tespit edilmiştir. Bunun Kız Voleybol takımının bu yıllarda ulusal düzeydeki başarılarına paralel olarak artış sağlaması dikkat çekicidir.
7. Futbol dalında 1993 yılında Küçükler, yıldızlar, gençlerde toplam: 59 takım katılırken, 2004 yılında; toplam 149 takım katılmıştır. 1993 yılı ile karşılaştırdığımızda belirgin bir artış olduğu tespit edilmiştir. Bunun Futbol bol takımının bu yıllarda ulusal düzeydeki başarılarına paralel olarak artış sağlaması dikkat çekicidir.
8. Judo dalında 1993 yılında Küçükler, yıldızlar, gençler dalında Kız takımlarında toplam: 8 takım, Erkek takımlarında 8 olmak üzere toplam 16 takım katılırken, 2004 yılında; Kızlarda: 8, Erkeklerde: 10 takım olmak üzere toplam 18 takım katılmıştır. 1993 yılı ile karşılaştırdığımızda çok az artış olduğu tespit edilmiştir.



## **TARTIşMA / SONUÇ:**

1993 yılı ile 2004 yılında yapılmış olan okullar arası spor karşılaşmalarında karşılaştırma yapıldığı zaman genel olarak çok önemli bir artışın olmadığı gibi bazı dallarda azalma olduğu saptanmıştır (Çizelge 1.).

Küçükler kategorisinde kızlarda 1993 yılında toplam 18 takım katılırken,2004 yılında bu sayı 23 olmuştur. Artış oranı olmuştur. Bu yaş grubunda basketbol dalında %5 , Hentbol dalında %1 azalma olmuştur. Erkeklerde ise1993 yılında toplam 37 takım katılırken,2004 yılında bu sayı 52 olmuştur. Artış oranı %15 olmuştur. Bu yaş grubunda basketbol dalında %20 , Hentbol dalında %2 azalma olmuştur.

Yıldızlar kategorisinde kızlarda 1993 yılında toplam 38 takım katılırken,2004 yılında bu sayı 77 olmuştur. Artış oranı %39 olmuştur. Bu yaş grubunda Hentbol dalında %1 azalma olmuştur. Erkeklerde ise1993 yılında toplam 67 takım katılırken,2004 yılında bu sayı 137 olmuştur. Artış oranı %70 olmuştur. Bu yaş grubunda Hentbol dalında %4 azalma olmuştur.

Gençler kategorisinde kızlarda 1993 yılında toplam 36 takım katılırken,2004 yılında bu sayı 47 olmuştur. Artış oranı %11 olmuştur. Bu yaş grubunda Hentbol dalında %6 azalma, Judoda %2 azalma olmuştur. Erkeklerde ise1993 yılında toplam 86 takım katılırken,2004 yılında bu sayı 123 olmuştur. Artış oranı %37 olmuştur. Bu yaş grubunda Hentbol dalında %3 , Masa tenisi dalında %5 azalma olmuştur.

Branşlara göre en çok artış Yıldızlar kategorisinde %47 ile Futbol dalında olmuştur.

Dikkati çeken sayısal verilerden birisi Hentbol dalındaki katılımın sürekli düşüş göstermesidir.

Takımların katılımında en çok artış %70 ile Yıldızlar erkekler kategorisinde olurken, en az artış ise %5 ile küçük bayanlarda olmuştur.

Her iki yıla ait verilere baktığımızda; en az katılımın Küçükler kategorisinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuç spor altyapımız hakkında önemli mesajlar vermektedir.

## **KAYNAKLAR**

1. 2. Uluslar arası Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumunda sunulan Bildiri. Manisa İli Eğitim Kurumlarında Okullar arası Spor Karşılaşmalarına katılım ve Sorunları Bulut Turhan 1993 İzmir.
2. 1993 Yılı Manisa Milli Eğitim Müdürlüğü Spor Şubesi Lig Heyeti fikstürü.
3. 2004 yılı Manisa Milli Eğitim Spor SÜBESİ Lig Heyeti Fikstürü.

# **AVRUPA SÜRECİNDE, TÜRKİYE VE BAZI AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDEKİ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR EĞİTMENİ YETİŞTİREN KURUMLARIN PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

**A. Gökçe Erturan**

Pamukkale Üniversitesi BESYO, Denizli

## **GİRİŞ**

Çalışmanın amacı; ülkemizde beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştiren kurumlar ile Avrupa Birliği ülkelerindeki sistemler arasındaki farkları incelemektir.

## **YÖNTEM**

Konu ile ilgili literatür taranmıştır.

## **BULGULAR**

Dünyadaki toplum yapısının sürekli değişmesi, nüfusun hızla artması gibi nedenlerle zaman zaman öğretmen yetiştirme konusunda gerekli düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. 1970’li yıllardan itibaren, Dünya’nın pek çok ülkesi , bilgi toplumu, küreselleşme, Avrupa Birliği oluşumu gibi önemli değişimlere paralel olarak eğitim sistemlerini, dolayısıyla da öğretmen yetiştirme sistemlerini değiştirmek zorunda kalmışlardır (Soran, 2000). Avrupa Birliği eğitim politikasının amacı; üye ülkelerin eğitim sistemlerinde bir birliktelik sağlamak ve kaliteyi en üst düzeye çıkarmaktır (Taşdemir, M., Çalışkan, N.,2000).

Günümüzde hızlı teknolojik gelişmelerle birlikte beden eğitimi ve sporun insan yaşamındaki önemi giderek artmış ve eğitim amaçlarının insana kazandırabileceği önemli bir disiplin durumuna gelmiştir. Çünkü beden eğitimi ve spor bireylerin fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişmelerini sağlayan bir bilimdir (Sunay, 1998). Genel olarak insan sağlığı, karakter gelişimi, morali ve verimliliği, davranışları yüksek bir insan gücü potansiyeli ve varlığı ile ilgili bir eğitim ve sağlık faaliyetidir (Kaya, 1993). Beden eğitimi ve sporun bu işlevini yerine getirebilmesi için nitelikli, araştırmacı ve üretken beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yetiştirilmesi gereği ortaya çıkmıştır. Bu da ancak çok iyi hazırlanmış ve insan gelişiminin bütün boyutlarını ele alan çağın gereksinimlerine cevap verecek özelliklere sahip eğitim programlarının nitelikli beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile gerçekleştirilebilir (Sunay, 1998).

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştirmede gerek toplumun sosyo-kültürel eğitim ve beklentilerini yansıtabilmek, gerekse alana ve mesleğe ait bilimsel birikimleri takip etmek, gelişim düzeyinden kaynaklanan önemli sınırlamalar getirmektedir. Bu sınırlamaların başında, yeni bir alan olan beden eğitimi ve sporun bilgi birikimi açısından oldukça dışarıya bağımlı olması ve eğitim

programlarının oluşturulmasında toplumun değişik kesimlerine ait gelişmeleri takip edecek bilgi ve becerinin, yeterli düzeyde olmayışı sayılabilir (Açıkada, 1992).

Türkiye’de beden eğitimi öğretmenini yetiştirme işi üniversitelerde yüksekokullar ya da eğitim fakültelerine bağlı bölümler tarafından yapılmaktadır. Dört farklı programı bünyelerinde toplarlar: Beden Eğitimi Öğretmenliği, Antrenörlük, Rekreasyon ve Spor Yöneticiliği. Bu programlardan hangilerinin üniversite bünyesinde açılacağına üniversite karar verir. Mezuniyete hak kazanan öğrenciler Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilk ve orta dereceli okullarda öğretmenlik yapabilmekte, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün ilgili Federasyonlarından Antrenör Belgesi alarak Spor Kulüplerinde antrenör ve/veya yardımcı antrenör olarak çalışabilmekte; çeşitli kulüp ya da kurumlarda yöneticilik yapabilmekte; ilgi alanlarına bağlı olarak Turizm Sektöründe Spor alanına yönelik çalışmalarda; Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ilk ve orta dereceli okullarda boş zamanları değerlendirme elemanı ya da ilgi alanına bağlı olarak tüm üniversitelerin Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulları, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları ile Beden Eğitimi ve Spor Bölümlerinde öğretim elemanı veya Araştırma Görevlisi, yine üniversitelerin programlarında yer alan; seçmeli ders olan Beden Eğitimi derslerinin uygulanmasında Okutman olarak, Üniversitelerin Sağlık- Kültür ve Spor Dairelerinde Spor Uzmanı veya Antrenör olarak da görev yapabilmektedirler ( YÖK, 1998).

1982 yılında öğretmen yetiştiren kurumların üniversite çatısı altında toplanmasının, öğretmenlik mesleğinin statüsünün yükselmesi, öğretmen eğitiminin üniversite düzeyinde bilimsel olarak araştırılması ve gelişmiş ülkelerdeki öğretmen eğitimi uygulamalarından yararlanılması, öğretmen eğitimcilerinin akademik düzeyde yetiştirilmeleri gibi alanlarda bir takım önemli katkıları olduğu da açıktır. Ancak 1982’deki düzenlemenin getirdiği bir takım sorunlar da olmuştur. Öncelikle, öğretmenini yetiştirme ve istihdam etme konusunda iki ayrı otoritenin (YÖK ve MEB) sorumluluklarının tanımlanmaması nedeniyle Eğitim Fakülteleri ve okullar arasındaki işbirliği ve koordinasyon kopmuş ve öğretmen ihtiyacının karşılanmasına yönelik yeniden yapılanma çalışmaları zamanında yapılamamıştır (Demirci, 2000). Geçmişte beden eğitimi ve spor öğretmenini yetiştiren programlar yapılırken yaşanan keyfiliklere benzer gelişmelerin ortaya çıktığı gerekçesiyle YÖK tarafından 1998 yılında oluşturulan program halen kullanılmaktadır (Muratlı, 2000).

Arslan’a (2000) göre öğretmenlik için dünya standartlarında bir öğrenim süresi olmasına rağmen, hala iyi öğretmen yetiştiremediğimiz iddiaları doğrudur. Üniversite düzeyinde yetiştirdiğimiz öğretmenler, kendilerini ruhen öğretmen hissetmemekte; Atatürk döneminde ve daha sonra köy enstitülerinde, eğitim enstitülerinde ve yüksek öğretmen okullarında yetişmiş öğretmenlerin sahip olduğu idealist düşünce bir türlü kazandırılmamaktadır. Bu programa göre dört yıllık kesintisiz eğitim ile adaylar, beden eğitimi öğretmenliği diploması alırlar. Devletin yılda bir kez açmış olduğu Kamu Personeli Seçme Sınavına girip, yeterli puanı alan adaylar kura yöntemi ile 3 yıllık zorunlu hizmet okullarına atanırlar. Bu sınava girmeyen adaylar ise özel okulların açtıkları sınavlara katılarak bu okullarda görev alma hakkı kazanırlar. Bu dört yıllık program aşağdaki tabloda verilmiştir (Pamukkale Üniversitesi, 2004). ). Programa göre, öğrenciler zorunlu dersleri alarak ve seçmeli derslerden birisini dönemlere göre seçerek 144 krediyi tamamlayarak mezun olurlar.

Sunay ve Temel’e (1999) göre teorik, uygulama ve uzmanlık ders saatleri yeterli ise de ders içeriklerinin, çeşitliliğinin ve derslerin yarı yıllara göre dağılımı ile toplumun beden eğitimi ve spordan

beklentileri tekrar tartışılarak araştırma sonuçlarının da değerlendirilip Y.Ö.K., M.E.B. ve diğer ilgili kuruluşların belirleyeceği uzman bir ekibin program geliştirme mantığı ve uygulaması çerçevesinde çalışma yapması gereklidir. Ayrıca ülkemizin coğrafi yapısı göz önüne alınarak beden eğitimi ve spor öğretmenliği programının zenginleştirecek tarzda seçmeli derslere geniş yer verilmesi gerekliliği de vurgulanmıştır. Halen ilköğretim okulları ve anaokullarında sınıf öğretmenleri, beden eğitimi dersi yaptırmaktadırlar. Bir araştırmaya göre, ilkokul öğretmenlerinin %76'sı mezun oldukları okullarda gördükleri beden eğitimi dersinin, ilkokullarda beden eğitimi dersini verimli yapabilecek bilgi ve formasyonla mezun olmadıklarını söylemişlerdir (Kaya, 1993).

Türkiye'de mevcut sistemi daha iyi değerlendirebilmemiz için Türk sporu ve öğretmen yetiştirme sistemini etkilemiş olan bazı Avrupa Birliği ülkelerinin sistemlerinin incelenmesi gerekmektedir.

### **Fransa'da Beden Eğitimi Öğretmeninin Yetiştirilmesi**

Fransa'da beden eğitimi öğretmenleri okul içi ve okul dışı alanlar için yetiştirilirler. Okul içi alanı için muhtelif eğitim-öğretim programlarıyla genellikle üç tür beden eğitim öğretmeni yetiştirilir. Bunlar:

#### **1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği**

Fransa Üniversitelerinde beden eğitimi ve spor öğretmeni 1975 yılından itibaren üniversitelerde yetiştirilmeye başlanmıştır. Üniversitelerde eğitim iki evrelidir, birinci evrede zorunlu dersler ile seçmeli kültür ve meslek dersleri verilir.

A) Birinci Evrede; iki yıl süresince uygulanan öğretim programı sonunda öğrenciler B sınıfı müsabaka teknisyeni olarak yetişir ve ön lisans diploması alırlar. Burada amaç, Beden eğitimi ve spor bilim ve teknikleri alanında temel eğitim vermektir.

B) İkinci Evre Öğretim Programının amacı beden eğitim ve spor faaliyetleri alanında üst seviyede eğitim vermek, A düzeyi resmi müsabakalara uygun olarak mesleki eğitim ile araştırma eğitimi ve beden eğitimi öğretmenliği eğitimi sunmaktır.

#### **2. Yardımcı Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği**

Liseden sonra uygulanan bir program olup, bir yılı staj olmak üzere, toplam eğitim süresi 3 yıldır. Bu eğitim ve öğretimi Bölge Beden Eğitimi ve Spor Merkezleri verirler. Bu kurumların öğretim programları zorunlu ve seçmeli derslerden oluşmaktadır.

#### **3. Kolej Genel Beden Eğitimi Öğretmenliği**

Kolejlerde Genel Beden Eğitimi Öğretmenliği, uzmanlaşmış bir merkez de lise sonrası üç yıllık bir öğretimi kapsar. Öğretim programında temel spor branşları ile ilgili teorik ve uygulamalı dersler yer

almaktadır.Okul dışı alanlar için beden eğitimi ve spor öğretmenliği görevini genellikle spor eğitimcileri ve yardımcı antrenörler yerine getirmektedirler.

### **Almanya\da Beden Eğitimi Öğretmeninin Yetiştirilmesi**

Almanya'da beden eğitimi ve spor eğitimi veren okullar federal bölgelere ve üniversitelere göre farklılıklar gösterir.Bu farklılıklar; öğrenci seçme, öğretim süresi ile öğretim programları ve bunlara bağlı olarak yetişen öğretmenlerin özellikleri gibi hususlarda ortaya çıkmaktadır.Bu eğitimi veren okullar, beden eğitimi ve sporun eğitimindeki önemleri açısından şu şekilde sıralanır:

#### **1.Diplomalı Spor Öğretmenliği**

Öğretim süresi 3 ya da 4 yıl olup, yarı yıl esasına dayanır.Bu okullarda sporda uzmanlık esas alındığı için, öğretim programlarında sporun teorisi ve pratiği ağırlıklı bir şekilde yer almaktadır (Özkan, 1999).

#### **2.Usta Beden Eğitimi Öğretmenliği**

Daha düşük kapasitede öğrenci alınmakta, dersler az yoğun olup, sadece yüksekokul diploması elde etmek isteyenler gelmektedir. Daha çok elit sporcular gelerek, ustalık diplomasına ücret karşılığı sahip olmaktadırlar. Mezuniyet diploması resmi kurumlarda pek geçerli değildir (Göral, 1997).

#### **3.Okullar Beden Eğitimi Öğretmenliği**

Okulun öğretim süresi 4 yıl ya da 5 yarı yıldır.Bu okullardaki eğitim öğretim iki kademelidir.Birinci kademede temel eğitim, ikinci kademede ise ihtisas dalları eğitimi verilmektedir.İhtisas dalları eğitiminde ise, iki bölüm bulunmaktadır.Bunlar, yarışma ve serbest zaman sporları ile engelliler için spor ve rehabilitasyon bölümlerinden oluşmaktadır (Özkan, 1999).

### **Belçika\da Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme**

Belçika\da beden eğitimi öğretmeni enstitülerde yetiştirilmektedir.Bu kurumlarda 2+2=4 yıllık sürede, hem yüksekokul seviyesinde ön lisans eğitimi ve diploması, hem de üniversite seviyesinde lisans eğitimi ve lisans diploması verilmektedir.Beden eğitimi

öğretmeni olmak için de bu 4 yıllık lisans öğrenimini almak gerekmektedir.Enstitülerde Eğitim iki kademelidir.Birinci kademede temel beden eğitimi, ikinci kademede belirli spor dallarında uzmanlık eğitimi verilmektedir.Bu sebeple, buradan mezun olan öğretmenler okullardaki görevlerinin yanında okul dışı spor faaliyetlerine de yönelmektedirler.Bu okullara giriş sınavları yoktur ancak kişilerden lise veya dengi okul diploması ile beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılmasında sakınca olmadığı belirtilen heyet raporu istenmektedir.Beden eğitimi ön lisans eğitimi en az 2 yıllık öğretim sürecini kapsar.Bu eğitimden sonra ön lisans

diploması verilir.Bu eğilimi alanlar uzman sıfatıyla uzmanlık eğitimini aldığı spor dallarında, okul dışı kurum ve kuruluşlarda uzman yardımcısı olarak çalışabilmektedirler.

Lisans eğitimi, lisans tamamlama eğitiminde, ön lisans üzerine 2 yıllık bir öğretim sürecidir.Bu eğitimi alanlar hem okullarda beden eğitimi öğretmeni olarak, hem de eğitimini aldığı spor dallarında uzman olarak okul dışında çalışmaktadırlar.Bu okullarda üç bölüm bulunmaktadır.Bunlar:

- a. Beden Eğitimi Bölümü,
- b. Motor Antrenman Bölümü,
- c. Boş (Serbest) Zaman Değerlendirme Bölümüdür (Özkan, 1999).

## **SONUÇ / TARTIŞMA**

Avrupa birliği ülkelerini temsilen seçilmiş olan Almanya, Fransa ve Belçika’da beden eğitimi ve spor eğitmeni yetiştiren kurumlar incelendiğinde, seçilen branşların uzmanlık eğitimini alan antrenörlük, çeşitli kurumlarda spor yöneticiliği gibi bölümlerin yanı sıra beden eğitimi öğretmeni yetiştirme boyutunda çeşitlemelerin olduğunu görmekteyiz. Fransa’da yardımcı beden eğitimi öğretmeni yetiştiren program ile beden eğitimi öğretmeni yetiştiren program, hem öğretmen adaylarına seçenek sunmakta hem de istihdam konusunda kendi alanlarında uzman öğretmenler yetiştirmektedir. Almanya’da da aynı çeşitlemeli uygulamayı görmekteyiz. Öğretmen adaylarına hangi kademedede öğretmenlik yapmak istediklerine dair seçenekler sunan bu sistemin istihdam sorununa getirdiği çözüm ise; programlardan mezun olan adayların kulüpler ve diğer kurumlarda çalışmalarına olanak tanıyan bir uzmanlık alanı eğitiminin de verilmesidir. Böylece öğretmenlik yapacak bir okul bulamayan aday, sporla ilgili başka bir kurumda, uzmanlık alanı ile ilgili çalışabilir. Belçika örneğine baktığımızda ise enstitü yapılanmasını görmekteyiz. Bunun getirisi olarak 2 öğretmenlik programını bitirdikten sonra 2 yıl daha devam ederek bir uzmanlık alanı edinilebilmektedir. Bu da yine istihdam sorununa bir çözüm olarak değerlendirilebilir.

Eğitim insan ile iç içe olan bir bilim olduğu için eğitim programları da değişen toplum ihtiyaçlarına göre yeniden düzenlenmelidir. Türkiye’de sıklıkla gözden geçirilen ve güncelleştirilen bir eğitim programı görmemekteyiz. Ancak Avrupa’da değişen istihdam durumu ve ihtiyaçlara göre programda düzenlemeler yapıldığını ve yeni uzmanlık alanlarının açıldığını görmekteyiz.

Ders içerikleri incelendiğinde ise, zorunlu ve seçmeli dersler açısından Türkiye’de uygulamalı derslerin seçmeli ya da zorunlu olması üniversitelerin kendi inisiyatiflerindedir. Dolayısıyla beden eğitimi derslerinde ihtiyaç duyulan branşların eğitiminin verilmediği, yani zorunlu ders olarak programa koyulmadığı üniversitelerdeki durum, mezunlarına okul ortamında eksiklik oluşturmaktadır. Ancak Avrupa ülkelerine baktığımızda branş derslerinin zorunlu olduğunu görmekteyiz. Bu durum ise mezunların okul ortamında eksiklik

duymadan ders işleyebilmelerini sağlamaktadır. Çünkü spor branşları ile beden eğitimi dersleri birbirinden ayrı düşünülemez.

Hem Türkiye’de hem de Avrupa’da eğitimin son yılında adaylara, gerçek okul ortamında uygulama yapma fırsatı sunan staj dersinin iki yarıyıl olması bu açıdan bir denklik sağlamıştır.

Aynı şekilde seçmeli ve zorunlu ders seçeneklerinin fazlalığı ve engelli bireylere yönelik uzmanlık alanları da dikkat çekmektedir. Öğretmen adaylarını kısıtlı seçeneklerle mesleklerine hazırlamak yerine, ufuklarını açacak zenginlikte bir ders kataloğu sunmak, tüm yaşamlarını değiştirebilecek uzmanlıklar ya da ilgi alanları yaratarak, birey olarak bağımsız düşünebilme becerilerini geliştirmektedir.

## **ÖNERİLER**

1. Avrupa Birliği sürecindeki Türk toplumunun ihtiyaçları da göz önünde tutularak eğitim programları yenilenmeli, geliştirilmeli, Avrupa Birliği standartlarına kavuşturulmalıdır.
2. Öğretmen adaylarının genel kültür, ilgi ve yetenek alanlarını genişletebilecek şekilde, seçmeli ders kataloğu, bölgesel farklılıklar ve ihtiyaçlar da dikkate alınarak geliştirilmelidir.
3. Beden eğitimi öğretmenlerinin gerçek okul ortamında en çok ihtiyaç duydukları spor branşları zorunlu ders kapsamına alınmalıdır.
4. Beden eğitimi ve sporun multidisipliner yapısını göz önünde bulunduran bir anlayışın programlara (Erasmus) yansımaları için gerekli görülen birimlerden yardım istenmelidir.
5. Okul öncesi eğitim programlarında pedagojik formasyonel özelliklerle donatılmış, nitelikli eğitimciler tarafından hareket eğitimi, oyun vb. dersler beden eğitimi ve spor öğretmenlerine devredilmelidir.
6. İlköğretim 1. kademesinde güzel sanatlar ve beden eğitimi dersi, spor dersi nitelikli beden eğitimi öğretmenleri tarafından verilmelidir.
7. Beden eğitimi öğretmenlerinin kategori, statü ve nitelik belirlemeleri, merkezi rasyonel bir sınav sistemi ile belirlenmeli, buna göre gerekirse meslek içi kurs ve programlarla Avrupa Birliği standartları sağlanmalıdır.

## **KAYNAKLAR**

Açıkada, C. (1992). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirmede Müfredat Programı Sorunları. Spor Bilimleri Dergisi. 3(4), 3-9.



- Arslan, M. (2000). İlköğretim Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi. Coşkun, H. (Eds) Öğretmenlik Mesleği. (pp. 97-106) Ankara: CTB Yayınları.
- Demirci, C. (2000).Ortaöğretim Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi. Coşkun, H. (Eds) Öğretmenlik Mesleği. (pp. 107-115) Ankara: CTB Yayınları.
- Göral, M. (1997). Türkiye’de Spor Eğitimsi Yetiştiren Kurumların Mevcut Durumlarının İncelenmesi ve Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi.Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Kaya, N. (1993). Müfredat Programlarında Beden Eğitimi, Resim-İş ve Müzik Dersleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi.Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Muratlı, S. (2000). Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları İle Beden Eğitimi Öğretmenliği Programlarının Gelişimi. 21.Yüzyılda Spor Eğitimi Sempozyumu. Antalya:Akdeniz Üniversitesi. 18 Şubat. 4-14.
- Özkan, H. (1999). Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Yetiştirmek İçin Bir Model.Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Pamukkale Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu. (2004). 2004-2005 Özel Yetenek Sınav Kılavuzu. Denizli.
- Soran, H. (2000). Türkiye-Almanya ve Kıbrıs’ta Öğretmen Yetiştirme. Coşkun, H. Öğretmenlik Mesleği. (pp. 7-8) Ankara: CTB Yayınları.
- Sunay, H.& Tuncel, F.(1998). Cumhuriyet ve Çocuk. Cumhuriyet Döneminde Beden Eğitimi ve Spor, Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları. 2,598-611.
- Taşdemir, M.& Çalışkan, M. (2000). Almanca Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi. Coşkun, H. (Eds) Öğretmenlik Mesleği. (pp. 124-131) Ankara: CTB Yayınları.
- Temel, C.& Sunay, H. (1999). Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Programlarına İlişkin Öğretim Elemanı Görüşleri. 1. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu. 28-29 Haziran.
- Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı. (1998). Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. Ankara.

# D GRUBU

## PERFORMANS MOTİVASYONUNDA SPORCUNUN KİŞİLİK HARİTALARININ BELİRLENMESİNİN ÖNEMİ

S. UZUNOĞLU, A.G. ENİSELER

CBÜ, Fen Edebiyat Fak. Biyoloji Bölümü, Manisa

**Amaç:** Kişilik ve motivasyon teorisi, spor biliminde fitness geliştirmede, motivasyonu ve performansı çalışmada kullanılan iki teodir. Fitness düzeyini, motivasyonu ve performansı artırmada, kişilik haritalarının yeri ve önemini hem felsefi hem de araştırma literatürü ışığında ortaya koymaktır.

**Yöntem:** Kişilik haritaları, mizaç ve karakterin etkileşimiyle yaşanan çevre ve kültürün içinde şekillenir. Bireyin zihinsel, duygusal ve psiko-motor tutum ve davranışlarıyla kendini gösteren kişilik, o kişiyi hem özgün yapan, hem de onu bazı insanlarla da ortak ve benzer kılan ayırt edici ve gruplayıcı özelliklerin haritasını verir. Kişilik haritalarının belirlenmesinde değişik modeller eş zamanlı olarak kullanılmaktadır. Bu modellerden bazıları, Beş faktör yaklaşımı, Eysenck modeli, A/B Tipi Kişilik, Jung Kişilik Fonksiyonlarına dayalı MBTI modeli ve Dokuz Noktalı Kişilik Sistemi ve insan dinamiği modelleridir (1;2). Jung Kişilik Fonksiyonları ve Dokuz noktalı Kişilik Sisteminin sentezine dayalı kişilik haritalarının motivasyon ve performansa katkıları ve kişinin hangi fitness spor çeşidine yatkın olduğu ortaya konacaktır(2).

**Bulgular:** İç istek ve güdülenmeyi oluşturan faktörler, mizaç ve kişiliğin bir parçası olduğundan motivasyon teorisi temelde mizaç ve kişilik teorisiyle yakından ilişkilidir(3). Performans motivasyonunda kullanılan, hedef belirleyebilme ve ona kilitlenme kapasitesi, beklentiler üretebilme ve ödüle bağımlılık düzeyleri ile kendi kendini motive edebilme kapasiteleri, belirli kişilik motifleriyle bağlantılıdır(4). Kişilerin farklı spor dallarına merakı ve farklı dallardaki başarılarını anlama ve açıklamada, performans seviyelerini ön görmede, mizaç ve kişilik motifleri kullanılmaktadır(5;2).

Nevrotiklik, Dışa dönüklük ve kararlılık – ilkelilik gibi evrensel kişilik özelliklerinin performans motivasyonu ile bağlantılı olduğu gösterilmiştir (4). Dışadönük, heyecan arayıcı, yeni deneyimlere açık kişiliklerin, psikotik durum ve yalnızlık gerektiren spor türlerine adaptasyonu, oldukça düşük bulunmuştur(6). Yüksek düzeyde risk içeren spor türlerine katılan kişilerin, dışa dönük, duygusal açıdan stabil, nevroitik olmayan mizaçda, farklı deneyimlere açıklık düzeyi yüksek ve A tipi kişilik özelliklerde olduğu belirlenmiştir(1;7). Atletik performansda, sportif takım oyunları arkadaşlığında, kriz yönetiminde ve dayanışmada ego motiflerinin son derece önemli rol oynadığı gösterilmiştir(8).

**Tartışma ve Sonuç:** Sporcuların spora yönelme sebepleri, spordan beklentileri, antrenman yüklenmelerinde gösterdikleri sabır ve gayret ile yarışmalardaki zor koşullardan etkilenme şekli ve düzeyleri

farklıdır. Bu farklılığın sporcuların kişilik özelliklerine bağlı olduğu ve kişiliğin performanslarına önemli ölçüde etki ettiği gösterilmiştir(9). Bildiride Jung kişilik fonksiyonları ve Dokuz Nokta kişilik sistemi modelleri, insana sıfırmerkez yaklaşımıyla tanıtılacak ve bu modellerin özgün sentezine dayalı sistemik kişilik haritalarının sporcuların performans motivasyonundaki kritik önemi ve kişinin hangi fitness spor çeşidine yatkın olduğu tartışılacaktır.

Spor eğitiminde sadece yetenek seçimiyle yetinilmemeli, sporcunun kişilik özelliğine uygun spor dallarına yönltilmesi ya da kişilik haritasının performans sporuna uygun olup olmadığının tespit edilmesi gerekmektedir.

## KAYNAKLAR

- 1-) Watson, A. E. and B. D. Pulford. (2004). "Personality differences in high risk sports amateurs and instructors." Perceptual and Motor Skills 99.1 pp.83-94.
- 2-) Jordan, P. (2000). Discover your fitness personality. American Fitness magazine. March-April issue pp. 47-57
- 3-) Reiss, S., J. Wiltz, and M. Sherman. (2001). "Trait motivational correlates of athleticism." *Personality and Individual Differences* 30.7 pp.1139-45.
- 4-) Judge, T. A. and R. Ilies. (2002). "Relationship of personality to performance motivation: a meta-analytic review." *J.Appl.Psychol.* 87.4 pp.797-807.
- 5-) Newcombe, P. A. and G. J. Boyle. (1995). "High-School-Students Sports Personalities -Variations Across Participation Level, Gender, Type of Sport, and Success." *International Journal of Sport Psychology* 26.3 pp.277-94.
- 6-) Davis, C. and J. P. Mogk. (1994). "Some Personality-Correlates of Interest and Excellence in Sport." *International Journal of Sport Psychology* 25.2 pp.131-43.
- 7-) Lauriola, M. and I. P. Levin. (2001). "Personality traits and risky decision-making in a controlled experimental task: an exploratory study." *Personality and Individual Differences* 31.2 pp.215-26.
- 8-) Takenouchi, T., T. Taguchi, and A. Okuda.(2004). "Relationship of sports experience and ego development of adolescent Japanese athletes." *Psychological Reports* 95.1 pp.13-26.
- 9-) Lee, F. K., K. M. Sheldon, and D. B. Turban.(2003). "Personality and the goal-striving process: the influence of achievement goal patterns, goal level, and mental focus on performance and enjoyment." *J.Appl.Psychol.* 88.2 pp.256-65.

# KADINLARIN SPOR BİLİNCİ

G. KORUCU\* A.YETİM\*\*

\*CBÜ Eğitim Fakültesi, Manisa

\*\*Gazi Üniversitesi BESYO, Ankara

## GİRİŞ:

Türkiye, toplumsal cinsiyet rollerinin çok kesin olarak belirlendiği, ataerkil bir toplum olarak kabul edilmektedir.(Kandiyoti, 1995; Sakallı, 2001). Ataerkil toplumlarda olduğu gibi, Türk toplumunda da kadın ve erkeğin toplumsal cinsiyet rollerini öğrenmesinde, toplumsallaşma sürecinde büyük rollere sahip olan aile önemlidir. (Dilek,1997; Fasting&Pfister, 1997; Kağıtçıbaşı, 1982). Toplumsallaşma sürecinde erkek çocukların spora katılımları aileler tarafından teşvik edilirken, kız çocuklarının vücutlarını korumaları ve kadınsı özelliklerini kaybetmemeleri için spordan uzak durmaları sağlanır.1970'lerden bu yana yeni olanakların oluşması kadınlar için yeni yasal düzenlemelerin yapılması kadın hareketinin etkisi, sağlık ve fiziksel uygunluk hareketlerinin artmasıyla birlikte kadınların spora katılımında bir artış olmuştur.(Coakley, J.J,1994). Bu çalışma, Denizli ilinde spor yapan kadınlar ile Kayalık semtinde spor yapmayan kadınların spor bilincini ölçmek ve sonuçları karşılaştırmak amacıyla yapılmıştır.

## YÖNTEM:

Çalışmanın ilk aşamasında konuyla ilgili literatür taranmış, daha önce yapılmış araştırma sonuçları incelenerek, çalışmaya ışık tutacak teorik çerçeve hazırlanmıştır. Ardından kadınların spor bilincini belirlemek için 30 sorudan oluşan daha önceden uygulanarak geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış anket formu spor yapan ve yapmayan kadınlara uygulanmıştır. Araştırmanın evrenini spor salonlarında düzenli olarak spor yapan 60 kadın ve Kayalık semtinde oturan spor yapmayan 60 kadın oluşturmaktadır. Bu anket çalışması sonucunda, kadınların spor yapma konusunda bilinçlendirilmesi ve spora teşvik edilmesi için öneriler geliştirilmiştir. Araştırma verileri SPSS paket istatistik programı kullanılarak çözümlenmiştir. Yüzde ve frekans tabloları hazırlanmıştır.

## BULGULAR:

Anket sorularına verilen cevaplardan, spor yapmayan kadınların spor yapanlara göre topluma uyum sağlamakta daha fazla zorlandıkları anlaşılmıştır. Spor yapanlar çeşitli olaylar karşısında daha sakin kararlar verebilmekte, yaşantılarında daha fazla mutluluk duymaktadırlar. Uykularında ve uyandıklarında kendilerini daha huzurlu hissetmekte oldukları anket sorularına verilen yanıtlardaki oran farklılıklarında açıkça görülmüştür. Spor yapan kadınlar vücutlarının oldukça sağlıklı görüldüğünü ifade ederken, spor yapmayanlar vücut

görünümünün daha az sağlıklı olduğunu belirtmiştir. Spor yapan kadınların tümü ev işlerini yaparken hiç yorgunluk hissetmemektedir ancak spor yapmayanların ev işlerinde daha fazla yoruldukları anlaşılmıştır.

## **TARTIŞMA/SONUÇ:**

Ülkemizde spor yapan kadınların çoğu sporu güzelleşme ve güzelleştirme aracı olarak görmektedir ve bu yönde beklentileri vardır. Dolayısıyla kilo problemleri daha azdır ve vücutlarıyla barışıktırlar. Çoğunlukla kadınların spora yönelmesi, yine güzelliklerini ve çekiciliklerini korumak amacıyla, formda kalmak için aerobik, step, yürüyüş ve jogging'i tercih etmek şeklinde ortaya çıkmaktadır. Belirli bir yaşa kadar çocuk üzerinde annenin etkisinin daha fazla olduğunu göz önünde bulundurarak, sporun toplum geneline yayılması ve büyük çoğunluk tarafından yapılı hale gelmesi için kadının spora ilgisini arttırmak, dahası aktif olarak sporun içinde yer almasını sağlamak için çaba sarf edilmelidir. Araştırma sonucunda spor yapan kadınların spor yapmayan kadınlara oranla daha az kaygılı ve kendilerine daha güvenli oldukları belirlenmiştir. Toplumsal yaşamda sporun, kadınlar üzerinde sosyalleştirici, toplumsal birliği sağlayıcı, sağlık kazandırıcı etkisinin olduğu saptanmıştır.

## **KAYNAKLAR**

- 1.Açıkada C. , Ergen E. , (1990).Bilim ve Spor, Büro Tek Ofset Matbaacılık, ANKARA.
- 2.Coakley, J.J. (1994).Sport in Society.St.Louis, MO: Times Mirror/Mosby College Publishing.
- 3.Dilek, Y. (1997). Parents Role in Pre-School Childeren's Gender role Socialisation. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi. Ankara
- 4.Fasting, K., & Pfister, G. (1997).Oppotunities and Barries for Sport for Women in Turkey: A pilot Study. Berlin/Oslo.
- 5.Huntchinson, J. L. (1949). Principles of Rekreation, New YORK.
- 6.Kağıtçıbaşı, Ç. (1982). Sex Roles, Family and Community in Turkey. Indiana: Indiana University Turkish Studies 3.
- 7.Kandiyoti, D. (1995). Patterns of Patriarchy: Notes for an Analysis of Male Dominance in Turkey Society. In S. Tekeli (Ed.), Women in modern Turkish society. London: Zed Books.
- 8.Karaküçük, S. (1995). Rekreesyon, Seren Matbaacılık, ANKARA.
- 9.Sakallı, N. (2001). Beliefs About Wife Beating Among Turkish College Students: The Effects of Patriarchy, sexism, and sex differences. Sex Roles, 44, 9/10.

10. Şahin, H. (1997). Sporcuların Performans Sporunu bıraktıktan Sonraki Yaşamlarında Boş Zaman Değerlendirme İlgilerinin Araştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, ADANA.

11. Willis P. , (1995). Women in Sport in Ideology, Birelli S. , Cole, C. L. , Women, Sport and Culture, Human Kinetics, U. S. A.

# EĞİTİM VE SANATTA OYUN FELSEFESİ

İ. BOZKURT, E.F. ŞİRİN, F. ÜSTÜN

Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu-Konya

## ÖZET

En iyi eğitim şekli konusunda karar almak, öncelikle ne tür bir insan yetiştirmek istediğimizin araştırılmasını şart koşmaktadır. Bugün çağımızdan anladığımız; bireyin hem kendi toplumunda hem de toplumlar arası ilişkilerdeki konumunda ‘anamlı bir şekilde varolma’ gücünde olmasının gerekliliğidir. Bir başka anlamıyla, artık kendi toplumundaki yeri ‘kazanılmış yeri’ yeterli olmamaktadır. Bireyin bilgisel ya da sanatsal donanımı yeni anlayışları gerekli kılmaktadır.

Çocuğun algıladığı dünyayı kendi ifadesine yansıtabilmek için düşüncesinin dili olarak başvurduğu sanat görmezden gelinmektedir. Bireyi yaşama hazırladığımız eğitim sistemimiz içinde bile sanat ikinci planda tutulmaktadır. İlkokullarda, yerine matematik, fen dersleri işlenebilecek, kolayca feda edilebilecek bir ders olarak görülebilmektedir.

Aile ve eğitimcilerin düştükleri hatalardan biri de oyuna karşı geliştirdikleri yargılar olmaktadır. Okul çağı başlayan çocuğun oyunla bağının bittiği varsayılmaktadır. Sevgi, çocuğun gelişmesi ve kişilik kazanması için ne kadar önemli ise, oyunun da o ölçüde önemlidir. Çocuk ruh sağlığını sevgi ve oyun olarak düşünmekteyim. Çocuk, oyun aracılığı ile gerçek ve hayal dünyası arasında bir bağ kurmaktadır. Çevresindeki bilinmezliği anlayamadığı ve anlamakta yetersiz kaldığı yerde oyunun dilinden yararlanarak kendince anlaşılabilir duruma getirmektedir. Oyun içinde geleceğe hazırlanırken, onun aracılığıyla dış dünyasını zenginleştirir; düş dışı yaratıkları ya da karşısındakileri oynarken edindiği yargıları sınavarak özgürce yeni yargılar geliştirir.

Çocuk için oyun uygulaması, aynı zamanda, birlikte ve uyum içinde çalışmak, üretmek, üretiminin düzenli ve güzel olmasına özen göstermek, oyun gösterisiyle bunu başkalarına/seyirciye kanıtlamak demektir. Çünkü oyun, kuralları olan, iç disiplini gerektiren, aynı zamanda sanat boyutuna sahip bir olgudur.

Öğretimle bilgi vermek ve kültürel geleneğin devamını sağlamayı amaç edinmek yeterli olmamalıdır. Yeti ve yeteneklerin çeşitliliği hesaba katılarak yaratıcılığa yer verilmelidir. Oysa çocuğun ve gencin eğitiminin başladığı ilk yıllardan itibaren düşlem yetisi, imgelem ve tasarım gücü denetim altına alınmaktadır. Bunun yerine, çocuğun imgeleminin canlı tutularak yaratıcılığa çevrilebileceği bir eğitim - öğretim anlayışı geliştirilmelidir.

Bu çalışmanın amacı, eğitim sisteminin kullanacağı yöntemlerle yeni yolları ve anlayışları kazandırılmasının sağlamasında oyun eğitiminin önemini vurgulamaktır.. Kişilerin kendi kendilerine yardım edebilmeleri ve yaşantılarındaki zorlukları yenebilmeleri, çocuk, ergen ve yetişkin eğitiminde alınacak ön tedbir ve uygulamalarla sağlanabilecektir. Çünkü eğitim, kişinin ruh sağlığının korumasında temel öğelerden biri olmaktadır. Hem insanın doğasından hem de sanatın yapısından kaynaklanan zorlukları aşmak için ‘oyun’ eğitimde bir yöntem olarak kullanılmalıdır. Sonuçta, oyun bir yöntem olarak, toplumsallaşması ve yaratıcılığı için geliştirilmeli ve kullanılmalıdır. Eğitim ve öğretimde yararlı bir şey yapılmak isteniyorsa, öncelikle geniş bir perspektif içinde bu konunun tartışılması gereklidir.

## KAYNAKLAR

1. Aytaç K; 'Avrupa Eğitim Tarihi'. II.Basım,D.T.C.F.yy, Ankara,1980,s.240-243.
2. Erdemli A; 'Spor Felsefesi'. İstanbul, e Yayınları, 2002.
3. Günce G; 'V.Uluslararası Çocuk Psikiyatrisi Kongresi'. A.Ü.Eğt.Fak.'nin 10.Yıl armağanı,A.Ü.E.F.10.Yıl yy.,No:1,Ankara,1974,s.393
4. Huizinga J; 'Homo Ludens'. Oyunun toplumsal işlevi üzerine bir deneme, Çev: Mehmet Ali Kılıçbay, İstanbul, Arıntı yayınları, 1995.
5. Laertios D; 'Ünlü Filozofların Yaşamları ve Öğretileri'. Çev: Candan Şentuna, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2003.
6. Karayağmurlar B; 'Sanatta Yaratıcılık ve Eğitim'. Yüksek Lisans Tezi, D.E.Ü.Buca Eğitim Fak. İzmir, 1990,s. 195-197
7. Russel B; 'Eğitim Üzerine'. Çev.Nail Bezel,Say yy.II.Basım,İst.,1993,s.101
8. San İ; 'Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık'. T. İş Bankası Yayınları, Ankara s.16-26, 1997.
9. Schiller F; 'İnsanın Eğitimi Üzerine Bir Dizi Mektup'. Çev. Melahat Özgü, II.Basım, M.E.yy., 1965
10. Sel R; 'Eğitsel Oyun, Öğretmen' yy: 17, Yardımcı Dizisi: 5, V. Baskı, Ankara, 1988,s.10
11. Tunalı İ; 'Estetik'. Cem Yayınları, İstanbul, 1979, s.139-141
12. Turgut İ; 'Felsefe Tavrılı Öğretmen'. İzmir I.Eğitim Kongresi Bildirileri, D.E.Ü.Buca Eğt. Fak.yy., Kasım 1991,s.615.
13. Turgut İ; 'Sanat Felsefesi'. I.Basım,Karınca Matbaası,İzmir,1990, s.71
14. Yavuz HS; 'Yaratıcılık'. Boğaziçi Üniversitesi, İ.İ.B.F, İstanbul, B.Ü.Matbaası, 1989, s.54
15. Yavuzer H; 'Eğitim Ve Gelişim Özellikleri Okul Çağı Çocuğu'. İstanbul, Remzi kitapevi A.Ş. 2002.
16. Yavuzer H; 'Resimleriyle Çocuk'. III.Basım,Remzi Kitabevi, İst., 1993, s.25



# **SELÇUK ÜNİVERSİTESİ BESYO ÖĞRENCİLERİNİN CİNSİYETE BAĞLI OLARAK LİDERLİK DAVRANIŞI (YAPIYI KURMA) BOYUTU YÖNÜNDEN KARŞILAŞTIRILMASI**

**Erdil DURUKAN\*, Süleyman CAN\*\*, A. Naci ARIKAN\*, Zekeriya GÖKTAŞ\***

\* Balıkesir Üniversitesi, BESYO

\*\* Muğla Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Eğitim - öğretimimizde kitleleri etkilemesi bakımından çok büyük öneme sahip olan Beden Eğitimi ve sporun vede gelecekte onu öğretip geliştirecek olan Beden Eğitimi öğrencilerinin (B.E.Ö) içinde bulundukları toplumlar da liderlik davranışı göstermeleri gerektiği hepimizin kabul ettiği bir gerçektir.

B.E ve Spor; cinsiyet, yaş, ırk, din, dil farkı gözetmeksizin bireysel anlaşıma toplumsal kaynaşma ve milletler arası ilişkiler kurma birlik, beraberlik gösterme açısından oldukça büyük öneme sahiptir(Can 2002)

B.E bireylerin fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişimlerini sağlayan yaratıcılık, liderlik gibi yeteneklerini pekiştiren boş-serbest zamanların değerlendirilen; mücadeleci, azimli, uyumlu, üretken kararlı olma gibi kişilik özellikleri pekiştiren ve bireyleri sorunlardan uzaklaştıran stres atmalarını sağlayan bir bilimdir (Simon 1985)

B.E programları yalnız okulda çalışmayı değil aynı zamanda toplumla yaşamı ve öğrenme koşullarını geliştirmeyi, bireyin fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimine katkı amacına yönelik etkinliklerde bulunmasını da sağlamaktır (Akgün 1982; Nixon 1980)

Dolayısıyla B.E öğretmeni olacak olan B.E.Ö'nin bu şartlar da sahip olması gereken en önemli niteliklerin başında, yapıyı kurma boyutu (Y.K.B) yönünden liderlik davranışı gösterebilmeleri gelmektedir.

Lider; toplum içinde yapılan çalışmalarda insanları amaçlar doğrultusunda harekete geçiren niteliklerin tümüdür (Tortop 1993)

Liderlik ise birden çok sayıda kişiyi tüm bağlılık ve yeterlilikleriyle ortak amaçlar doğrultusunda harekete geçirebilme ve başarıya ulaştırabilme sürecidir (Jagues ve Clement 1991)

Bu araştırmanın amacı eğitimin-öğretimimizdeki, günlük hayatımızdaki, kitleleri etkilemesi, toplumların ve yeni nesillerin geleceğine yön vermesi açısından B.E.Ö'nin liderlik davranışlarından Y.K.B'nu gösterip, sergileyebilme açısından cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip gösteremediğini belirlemektir.

Veriler liderlik davranışını belirleme anketinin ”Y.K. ve Anlayış Gösterme” boyutundaki 30 sorudan oluşan anketle elde edilmiştir. Ancak burada Y.K.B’nu oluşturan ilk 15 soru değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırma 2001-02 de Selçuk Ü. BESYO’ daki 69’u bayan, 166’sı erkek olmak üzere toplam 235 öğrenciden elde edilen veriler üzerine yapılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda her sorunun kendi içinde içerdiği liderlik davranışı ile ilgili olarak 1. soruda bayanlar, 6. soruda erkeklerin lehine anlamlı bir farklılaşma olduğu diğer 13 soruda anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı bulunmuştur.

Elde edilen bulgular ışığında bir çok soruda anlamlı farkın olmaması sonucunda bayan ve erkek öğrencilerin Y.K.B liderlik davranışlarına sahip olduklarını söylemek mümkündür. Bu bulgular Turan ve Ebiçoğlu 2002, Can ve Pepe 2003 nin bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

B.E.Ö’nin cinsiyet ayrımı gözetmeksizin liderlik davranışını Y.K.B’da genellikle aynı davranış biçimini olarak benimsediklerini ve gösterdikleri söylenebilir.

Sonuçta geleceğin öğretmen adayı olan B.E.Ö. içinde bulundukları toplumlarda ve çevrelerinde birer lider olmalı, liderlik davranışı gösterebilmelidir. Y.K.B’nu oluşturabilmek için bu öğrenciler öğretmenleriyle, arkadaşlarıyla ve çevreleriyle iyi bir uyum, takım ruhu ve iletişim ağı kurmalı; sevgi- saygı- sorumluluk kendine güven duyarak içerisinde bulunduğu çağın ve kitlelerin gereksinimlerine uygun çağdaş demokratik bir eğitim – öğretim ortamı yaratmalıdırlar.

**Anahtar kelimler; lider, liderlik, Yapıyı Kurma, Beden Eğitimi, spor**

## **KAYNAKLAR**

- AKGÜN, N, (1982) “Egzersiz Fizyolojisi”, Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Yayınları, No:1, İzmir.
- CAN, S, (2002) “Resmi ve Özel Okullardaki Okul Yöneticileri ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Liderlik Davranışı Yönünden Karşılaştırılması”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Erzurum.
- CAN, S, ve PEPE, K, (2003) “Öğretmen Adaylarında Liderlik Davranışlarının Belirlenmesi”, Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi 10-11 Ekim, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Ankara.
- JAGUES, E, Anal CELEMENT, S.A, (1991) “Executive leadership” Cason Hall, Co.,Publishers Co., Arhington:4.
- NIXON, J, And JEWE, H.A, (1980) “An Incrodution to Physical Education”, Alyn And Bacon, Boston.
- SIMON, R.L, (1985) “Sports And Social Valve, Englewood Clifts”, New Jersey: Perntice – Hall. Inc.

TORRINGTON, C, J, (1983) “Personel Management”, Prentice – Hall, International, 249, London.

TORTOP, N, (1993) “Halkla İlişkiler” Yargı Yayınları, Ankara.

TURAN, S, ve EBIÇOĞLU, N, (2002) “Okul Müdürlerinin Liderlik Özelliklerinin Cinsiyet Açısından Değerlendirilmesi”, Kuram ve Uygulamalı Eğitim Yöntemi Dergisi, 8, 31, Ankara.

# **BEDEN EĞİTİMİ DERSLERİNİ YÜRÜTEN ÖĞRETMENLERİN SORUNLARI VE YAPISAL ANALİZİ (KKTC ÖRNEĞİ)**

**Nazım BURGUL, Cevdet TINAZCI, Hakan ATAMTÜRK**

Yakın Doğu Üniversitesi. Beden Eğt. ve Spor Y.O.

## **ÖZET**

Bu araştırmanın amacı; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Genel Ortaöğretim Dairesi'ne bağlı okullarda, beden eğitimi derslerinin işleyişi ve beden eğitimi derslerini yürütmekle görevli öğretmenlerin karşılaştığı sorunları ortaya koymaktır.

Milletlerin geleceği, yetişmiş ve yetişmekte olan gençlerin fiziksel, zihinsel ve duygusal olgunluğuna bağlıdır. Bu da, çağdaş anlayışla planlanmış ve programlanmış eğitim faaliyetleri ile mümkündür. Bu amaçla, bu araştırmanın evreni Lefkoşa, Girne, Gazi Mağusa ve Güzelyurt bölgelerindeki ortaokul ve liselerde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerini kapsamaktadır. Araştırmanın örnekleminde ilgili okullarda görev yapan öğretmenler yer almış olup, yaşları 22-25 arasındadır.

Aktif öğretmenlik yaşamlarını sürdüren 44 kadın ve 55 erkek öğretmene toplam 42 sorudan oluşan geçerliliği ve güvenirliği saptanmış bir ölçek uygulanmıştır. İlgili ankette yer alan maddeler için 5'li likert tipi bir ölçek kullanılıp, verilerin analizinde SPSS 10.0 paket programı kullanılmıştır.

Araştırmada, öğretmenlerin; eğitim programları, öğrenciler, diğer öğretmenler, yöneticiler, çevre ve okulu oluşturan öğeler arası parametrelerin belirlenmesinde frekans (f) ve yüzde (%) kullanılmıştır.

Ankete katılan öğretmenlerin sonuçları incelendiği zaman, öğretmenlerin genel olarak; eğitim programları yeterliliğine %45, beden eğitimi programlarının öğrenci ihtiyaçlarına cevap verme hususunda %48, diğer beden eğitimi öğretmenlerinin yeterliliklerinin tam olduğu konusunda %59, okul yönetiminin beden eğitimi öğretmenlerine yardımlarına %42, çevre öğelerinin beden eğitimi derslerine katkısı konusunda %44 ve okul içi örgütsel yapının beden eğitimi derslerinin işleyişini etkilediği konusunda %56'lık "kesinlikle katılıyorum" fikri ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Beden eğitimi dersi, beden eğitimi öğretmeni, okul

# SPOR YAPAN VE SPOR YAPMAYANLARIN SOSYAL FİZİK KAYGI VE SALDIRGANLIK DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Aylin ZEKİOĞLU\*, Arkun TATAR\*\*, Nilgün VURGUN\*

\*Celal Bayar Üniversitesi Besyo Manisa

\*\*Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji A.B.D. İzmir

## Amaç:

Bu çalışmanın amacı, spor yapan ve spor yapmayanların sosyal fizik kaygı ve saldırganlık düzeylerinin sosyo-demografik özellikleriyle karşılaştırmak ve bu iki kavram arasındaki ilişkiyi araştırmaktır.

## Yöntem:

Çalışmaya 73 kız, 16 erkek toplam 89 kişi katılmıştır. Bunlardan 45'i spor yapan, 44'i spor yapmayan deneklerden oluşmuştur. Katılımcılara Hart ve ark.'nın (1989) "Sosyal Fizik Kaygı Envanteri" (SFKE) ve İpek İtler (Kiper) tarafından geliştirilen "Saldırganlık Envanteri" kullanılmıştır.

## Bulgular:

Saldırganlık Envanteri'nin bu çalışma örneklemini için hesaplanan Cronbach Alpa güvenilirlik katsayısı  $\alpha=0.80$  (madde sayısı=30), Sosyal Fizik Kaygı Envanteri'nin Cronbach Alpa güvenilirlik katsayısı  $\alpha=0.81$  (madde sayısı=12) olarak hesaplanmıştır. Pearson korelasyon analizi sonuçlarına göre sosyal fizik kaygı ve saldırganlık arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ( $r=0.076$ ;  $p>0.05$ ). Elde edilen diğer sonuçlara göre sporcu olanlar sporcu olmayanlara göre daha az saldırgan, diğer taraftan spor yapanlar spor yapmayanlara göre daha az kaygılı bulunmuştur.

## Tartışma ve Sonuç:

Sporcu olan ve sporcu olmayanların sosyal fizik kaygı ve saldırganlık düzeylerinin sosyo-demografik özellikleriyle karşılaştırıldığı bu çalışma bulguları sporcu ve sporcu olmayanların sosyal fizik kaygı düzeyleri ve saldırganlık düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmadığını sonucu elde edilmiştir. Literatür doğrultusunda kaygı arttıkça saldırgan davranışlarında artacağı yönünde bir beklenti bu çalışma sonuçları için beklenebilirdi

ama bulgular kişilerde kaygının artmasıyla birlikte saldırgan davranışların artmadığı şeklinde gerçekleşmiştir. Fiziksel aktivite yapan ve yapmayan bireyler ele alınarak yapılan bu çalışmada, saldırganlık düzeyinin iki grup için değişmediği fakat sosyal fizik kaygı düzeyinin spor yapmayla paralel olarak azaldığı belirlenmiştir. Bu iki kavram ele alınarak ve bunlara başka kavramlar eklenerek, sporun bu kavramlar üzerindeki etkisini anlayabilmek için geniş örneklem grubuyla çalışmanın, daha iyi bulgular sağlayacağı düşünülebilir.

## KAYNAKLAR

- 1- Budak, S.; “Psikoloji Sözlüğü”, Bilim ve Sanat Yayınları, ANKARA, 2000, s.653
- 2- Bilgin, N.; “Sosyal Psikolojiye Giriş”, Ege Ün. Edebiyat Fak. Yayınları, İZMİR, 2000, s.276
- 3- Baunman, S.; “Uygulamalı Spor Psikolojisi”, (Çev. H.Can İkizler ve A.Osman Özcan), Alfa Basım Yayınevi, İSTANBUL, 1994
- 4-Çobanoğlu, M.G., “Sporda Saldırganlık Olgusu ve Bu Olgunun Sportif Performans Üzerine Etkisi”, Dokuz Eylül Ün., Sağlık Bil. Ens., İZMİR, 1993, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s.43
- 5-Tiryaki , S., “Spor yapan Bireylerin Saldırganlık Düzeylerinin Belirlenmesi (Takım ve Bireysel Sporlar Açısından Bir İnceleme)”, 1. Uluslar arası Spor psikolojisi Sempozyumu, 10-12 Ekim 1997, MERSİN, s.109-116, Spor Kitapevi
- 6-Cox,R.H.; “Sport Psychology. Concepts and application”, 4.<sup>th</sup> Edi. Boston: WCB/McGrow-Hill, 1998,s.130
- 7-Weinberger, R.S., Gould, D.; “Foundation of Sport and Exercise Psyhology”, Champing II: Human Kinetics, s.93
- 8-Gökdoğan, F.; “Ortaöğretime Devam Eden Ergenlerde Beden İmajından Hoşnut Olma Düzeyi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Ankara Ün., 1998
- 9-Mülazımoğlu, Ö., Kirazcı, S., Aşçı, H.; “Sporcu ve sporcu Olmayan Bayanların Sosyal Fizik kaygı ve Beden İmajından Hoşnut Olma Düzeyleri”, 7. Uluslar arası Spor Bilimleri Kongresi, 27-29 Ekim, ANTALYA, 2002 ,s.181
- 10-Hart, E. A., Leary, M.R., Rejeski, W.J.; “The Measurement of Social Physique Anxiety”, Journal of Sport and Exercise Psychology 11, s.94-104
- 11-Spink, K.S.; “Realition of anxiety about social physique to location of participation in physical activity”, Perceptual and Motor Skills, 74, s.1075-1078, 1992

- 12-Frederick, C.M., Morrison, C.S.; Social Physique Anxiety, Personality Constructs, Motivation, Exercise Attitudes and Behaviors”, Perceptual and Motor Skills, 82, s.963-972,1996
- 13-Tiryaki, S., Erdil, G., Acar, M., Emlek, Y.; “Sporcu ve Sporcu Olmayan Gençlerin Kişilik Özellikleri”, Sosyal Hizmetler Dergisi, sayı 26, Cilt 1, s. 19-23, Mart, 1991
- 14-Wood, Cassidy, Williams, (Aktaran: Mehmet Göral ve Korkut Yapıcı), Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş, Tuğra Ofset, Kütahya, 2001
- 15-Crawford, S., Eklund R.C.; “Social Physique Anxiety, Reasons For Exercise and Attitudes Toward Exercise Setting”, Journal of Sport and Exercise Psychology, 16, s.70-82,1994
- 16- Eklund R.C, Crawford, S.; “ active Women, Social Physique Anxiety and exercise”, Journal of Sport and Exercise Psychology, 16, s.41-448
- 17-Karczag, J.; “Struvture of Personality and Emoional Trait of Weightlifters”, İnternational Coaching Conference on Weightlifting, Worsaw Polska Federacja Sportu, 1978
- 18-Crocker, P., Sabistan, C., Forrester, S., Kowaski, N.; “Predicting Change in Physical Activity, Dietary Restraint and Physique Anxiety in Adolescent Girls: Examining Covariance in Physical self-perception”, Canadian Journal of Public Healt, Volume:94, Issue:5, s.332-337, 2003, CANADA
- 19-Kowalski, P.N., Crocker, P.R.E., Kowalski, C.K., “Physical Self and Physical Activity Relationships in College Women: Does Social Physique Anxiety Moderate Effect?”, Research Quarterly Fo Exercise and Sport, Washingon, 2001, Volume:72, s.55-62.

CANGIZBAY, Kadir, Komprador Rejimin Anatomisi, Öteki yay.,ANK-1996, s,121-122.

DEMİRER T., ÖZBUDUN,S., '21. yy'ın eşiğinde Postmodernizm mi?', Evrensel Kültür Dergisi, sayı,98, s,33.

SANCAR, Nuray, 'Postmodernizm, Gerçeklik ve Anlam', Age, s,6

DEMİRER, T.-ÖZBUDUN, S., Age, s,35.